

Vlaanderen
is werk

TRENDRAPPORT 2024

Kwetsbare groepen
op de Vlaamse arbeidsmarkt

**STEUNPUNT
WERK**

DEPARTEMENT
**WERK &
SOCIALE
ECONOMIE**

TRENDRAPPORT 2024

Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt

Vansteenkiste, S., Botterman, S., Geraert, F., & Penders, I. (2024).
Trendrapport 2024: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt.
Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.
ISBN nummer: 9789040304743

STEUNPUNT
WERK

Vlaanderen
is werk

Inhoud

Inhoud.....	3
Lijst van figuren.....	6
Lijst van tabellen.....	9
Samenvatting.....	10
Inleiding.....	16
1. Personen met een migratieachtergrond.....	17
Aandeel in de bevolking.....	17
Focus: Herkomstnationaliteit recente immigranten	19
Werkzaamheid.....	20
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	21
Focus: Werkzaamheid, werkloosheid en niet-beroepsactiviteit van PMMA naar verblijfsduur	23
Deelname aan opleiding.....	24
Socio-demografische kenmerken.....	25
2. Vrouwen.....	26
Aandeel in de bevolking.....	26
Werkzaamheid.....	27
Focus: Vrouwelijke tewerkstelling in sectoren en beroepen	28
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	30
Focus: Deeltijds werk naar geslacht en andere profielkenmerken	32
Deelname aan opleiding.....	34
Socio-demografische kenmerken.....	35
3. Jongeren.....	36
Aandeel in de bevolking.....	36
Werkzaamheid.....	37
Focus: De arbeidsmarktsituatie van jongeren en het herstel van de coronacrisis	38
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	39
Focus: Jeugdwerkloosheid volgens studieniveau.....	41
Socio-demografische kenmerken.....	42
4. NEET-jongeren.....	43
Aandeel in de bevolking.....	43
NEET-ratio naar achtergrondkenmerken.....	45
Afstand tot de arbeidsmarkt.....	47
Socio-demografische kenmerken.....	50

5. 55-plussers.....	51
Aandeel in de bevolking.....	51
Werkzaamheid.....	52
Focus: Evolutie werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar	54
Werkloosheid en uitstroom naar werk	55
Focus: Uittredestatuten	56
Deelname aan opleiding.....	58
Socio-demografische kenmerken.....	59
6. Kortgeschoolden.....	60
Aandeel in de bevolking.....	60
Focus: Kortgeschoolden en migratieachtergrond.....	61
Werkzaamheid.....	62
Focus: Beroepsstatuut en onderwijsniveau	63
Werkloosheid en uitstroom naar werk	64
Deelname aan opleiding.....	66
Socio-demografische kenmerken.....	67
7. Personen met een arbeidshandicap.....	68
Aandeel in de bevolking.....	68
Focus: Ontvangen van uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid en tegemoetkoming omwille van handicap.....	69
Werkzaamheid.....	70
Focus: Werkritme en beroepsstatus.....	71
Werkloosheid en uitstroom naar werk	72
Focus: Niet-beroepsactieven	73
Deelname aan opleiding.....	75
Socio-demografische kenmerken.....	76
8. Arbeidsreserve.....	77
Aandeel in de bevolking.....	78
Focus: Gekend bij VDAB of RVA.....	82
Mogelijke werkzaamheidsgroei bij inzetten deel van de arbeidsreserve.....	83
Deelname aan opleiding.....	85
Socio-demografische kenmerken.....	86
9. Huishoudpositie.....	87
Aandeel in de bevolking.....	87
Werkzaamheid.....	89
Focus: Werkzaamheidskloof naar huishoudpositie volgens geboorteland en onderwijsniveau	91

Personen in baanloze gezinnen.....	95
Deelname aan opleiding.....	96
Socio-demografische kenmerken.....	98
10. Methodologie - 2023	99
11. Bibliografie.....	102
Colofon.....	105

Lijst van figuren

Figuur 1: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen geboren buiten de EU-27 in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	17
Figuur 2: Herkomstnationaliteit van recente immigranten in Vlaanderen Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	19
Figuur 3: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023	20
Figuur 4: Werkloosheidsgraad (%) naar geboorteland Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	21
Figuur 5: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%) naar migratieachtergrond Vlaams Gewest, 2018-2023	22
Figuur 6: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en niet-beroepsactiviteit (%) PMMA naar verblijfsduur in jaren Vlaams Gewest, 15-64 jaar (samengevoegde jaartallen: 2013-2023)	23
Figuur 7: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding, naar geboorteland Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023	24
Figuur 8: Aantal (x 1000) en aandeel (%) vrouwen in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	26
Figuur 9: Werkzaamheidsgraad (%) naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023	27
Figuur 10: Werkloosheidsgraad (%) naar geslacht Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	30
Figuur 11: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar geslacht Vlaams Gewest, 2018-2023	31
Figuur 12: Evolutie deeltijds werk naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2003-2023	32
Figuur 13: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar geslacht Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023	34
Figuur 14: Aantal (x1000) en aandeel (%) 15- tot 24-jarigen in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) Vlaams Gewest, 2013-2023	36
Figuur 15: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	37
Figuur 16: Werkloosheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	39
Figuur 17: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%) Vlaams Gewest, 2018-2023	40
Figuur 18: Werkloosheidsgraad (%) bij jongeren, naar opleidingsniveau Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2013-2023	41
Figuur 19: Evolutie NEET-ratio (%) voor de verschillende leeftijdscategorieën Vlaams Gewest, 2013-2023	44
Figuur 20: NEET-ratio (%) volgens socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2022 en 2023	46
Figuur 21: Zelf-gepercipieerde socio-economisch statuut van niet-beroepsactieve NEET-jongeren Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2023	48
Figuur 22: Aantal (x 1000) en aandeel (%) 55- tot 64-jarigen in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	52
Figuur 23: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 2013-2023	53
Figuur 24: Werkzaamheidsgraad (%) 55-plussers per leeftijdjaar Vlaams Gewest, 2013-2023	54
Figuur 25: Werkloosheidsgraad (%) 55-plussers Vlaams Gewest, 2013-2023	55
Figuur 26: Samenstelling van de populatie 55- tot 64-jarigen Vlaams Gewest, 2013-2023	56
Figuur 27: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd Vlaams Gewest, 2018-2023	57
Figuur 28: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur Vlaams Gewest, 2023	58

Figuur 29: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan een opleiding naar leeftijd Vlaams Gewest, 2013-2023	58
Figuur 30: Aantal (x 1000) en aandeel (%) kortgeschoolden in de totale bevolking Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023	60
Figuur 31: Aantal kortgeschoolden (x1000) naar migratieachtergrond Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2023.....	61
Figuur 32: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023	62
Figuur 33: Beroepsstatuut naar onderwijsniveau (%) Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2023	63
Figuur 34: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023	64
Figuur 35: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 2018-2023	65
Figuur 36: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan een opleiding naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023..	66
Figuur 37: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	68
Figuur 38: Werkzaamheidsgraad (%) van personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023.....	70
Figuur 39: Werkloosheidsgraad (%) van personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	72
Figuur 40: Aandeel (%) personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte opgesplitst naar statuut Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023	73
Figuur 41: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van werkzoekenden zonder werk naar werk (%) Vlaams Gewest, 2018-2023.....	74
Figuur 42: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023	75
Figuur 43: Aantal (x 1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zoekend of beschikbaar zijn in de bevolking Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023.....	78
Figuur 44: Aantal (x1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zichzelf percipieert als werkend of werkloos in de bevolking Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023	79
Figuur 45: Aantal (x 1000) en aandeel (%) huisvrouwen en -mannen in de bevolking Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023	81
Figuur 46: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023	83
Figuur 47: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve, opgesplitst naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023	84
Figuur 48: Aandeel (%) in de niet-beroepsactieve arbeidsreserve dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023..	85
Figuur 49: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2013-2023	90
Figuur 50: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie en geslacht Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2022-2023	91
Figuur 51: Werkzaamheidskloof in procentpunt naar huishoudpositie volgens geslacht en geboorteland – referentiegroep: samenwonende partners zonder kinderen Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2023	93

Figuur 52: Werkzaamheidskloof in procentpunt naar huishoudpositie volgens geslacht en onderwijsniveau – referentiegroep: samenwonende partners zonder kinderen | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 202394

Figuur 53: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar huishoudpositie | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2013-202397

Lijst van tabellen

Tabel 1: Socio-demografisch profiel van de kwetsbare groepen Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	15
Tabel 2: Aandeel (%) personen naar migratieachtergrond en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	25
Tabel 3: Aandeel (%) tewerkstelling naar geslacht per beroepsstatuut Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023	28
Tabel 4: Aandeel (%) tewerkstelling naar geslacht per sector Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023	29
Tabel 5: Aandeel (%) tewerkstelling naar geslacht per beroep Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023	29
Tabel 6: Aandeel (%) deeltijdswerk naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023	33
Tabel 7: Aandeel (%) personen naar geslacht en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	35
Tabel 8: Evolutie in de arbeidsmarktsituatie van jongeren (15- tot 24-jarigen) Vlaams Gewest, 2019-2023	38
Tabel 9: Aandeel (%) jongeren naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	42
Tabel 10: Huidige arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren Vlaams Gewest, 15-24 jaar en 15-29 jaar, 2022 en 2023	47
Tabel 11: Aandeel (%) NEET-jongeren naar socio-demografische kenmerken en leeftijd Vlaams Gewest, 2023	50
Tabel 12: Aandeel (%) 55-plussers naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	59
Tabel 13: Aandeel (%) personen naar onderwijsniveau en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2023	67
Tabel 14: Ontvangen van uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid of tegemoetkoming omwille van handicap Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	69
Tabel 15: Aandeel (%) voltijds versus deeltijds werk naargelang al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023	71
Tabel 16: Beroepsstatus naargelang al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023	71
Tabel 17: Aandeel (%) niet-beroepsactieven naargelang langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	73
Tabel 18: Aandeel (%) personen met arbeidshandicap uitgesplitst naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023	76
Tabel 19: Inschrijving bij VDAB in combinatie met het al dan niet hebben van een RVA-uitkering bij groepen uit de potentiële arbeidsreserve Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2022-2023	82
Tabel 20: Aandeel (%) personen in verschillende groepen uit de arbeidsreserve opgesplitst naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023	86
Tabel 21: Aandeel (%) van huishoudpositie in de bevolking Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2013-2023	88
Tabel 22: Verdeling (%) naar huishoudpositie van personen in baanloze gezinnen Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2022 en 2023	96
Tabel 23: Aandeel (%) personen naar huishoudpositie en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2023	98

Samenvatting

Personen geboren buiten de EU-27

Het aandeel personen geboren buiten de EU-27 in Vlaanderen kent in 2023 een stijging van 8,7% in 2022 naar 10,1% in 2023. Er valt vooral een stijging te bemerken bij personen afkomstig uit West-Azië (+20K), Noord-Afrika (+16K), kandidaat-EU-landen (+10K), en andere Europese niet-EU-landen (zoals Oekraïne) (+9K).

De werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU-27 steeg van 53,3% in 2016 naar 63,4% in 2023. De werkloosheidsgraad daalde van 16,1% in 2016 naar 7,1% in 2023. Wel is een veel groter aandeel van hen langdurig werkloos (47,3%) dan onder personen geboren in België (18,4%). Hun positie op de arbeidsmarkt evolueert positief met de verblijfsduur in Vlaanderen. Er is een duidelijke stijging van de werkzaamheid van 40,2% (van alle 15-64-jarigen) in het jaar van aankomst naar 61,8% in het tiende verblijfsjaar. Ook is er een evenredige daling van de werkloosheid van 20% in het eerste jaar naar 10,6% in het tiende jaar. Hetzelfde geldt voor de niet-beroepsactiviteit, die daalt van 49,7% in het eerste jaar naar 30,8% in het tiende jaar.

Personen geboren buiten de EU-27 vinden minder snel werk vanuit werkloosheid dan personen geboren in België: 6,8% van hen stroomt maandelijks uit naar werk volgens cijfers van VDAB ten opzichte van 9,2% van de werkzoekende personen met een Belgische achtergrond. Ook de kloof in opleidingsdeelname nam toe in 2023: terwijl de deelname aan opleiding onder personen geboren in België sterk steeg in 2023 (van 22,4% in 2022 naar 26,0% in 2023) bleef de deelname onder personen geboren buiten de EU ongeveer gelijk (van 18,7% in 2022 naar 18,4% in 2023).

Vrouwen

De werkzaamheidsgraad van vrouwen stijgt duidelijk de afgelopen jaren. Die trend werd enkel kort onderbroken door de bankencrisis en door de COVID-19-pandemie. In 2023 bedroeg de werkzaamheidsgraad bij vrouwen 73,3%. Tegelijk stellen we vast dat de vrouwelijke werkzaamheidsgraad minder conjunctuurgevoelig is dan die van mannen. Vrouwen werken immers vaker dan mannen in sectoren die minder conjunctuurgevoelig zijn, zoals gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en onderwijs.

De kloof in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen wordt dus gestaag kleiner (7,0 procentpunt in 2023), maar er blijft wel een andere belangrijke kloof bestaan: vrouwen werken veel vaker deeltijds dan mannen. In 2023 bedroeg deze kloof 29,3 procentpunt, met uitschieters bij kortgeschoolden (39,9 procentpunt), bij personen geboren binnen de EU-27 (37,7 procentpunt) en bij 60- tot 64-jarigen (35,7 procentpunt). We stellen verder ook vast dat vrouwen (2,9%) een lagere werkloosheidsgraad hebben dan mannen (3,8%), maar ook een lagere uitstroom naar werk laten optekenen (7,1% bij vrouwen ten opzichte van 9,4% bij mannen). Vrouwen blijken ook vaker niet-beroepsactief: in 2023 was bijna drie op de tien van de vrouwen niet-beroepsactief (29,7%).

Jongeren (15-24 jaar)

In 2023 stijgt het aantal jongeren tussen 15 en 24 jaar met ruim 14 000 personen. De werkzaamheidsgraad van jongeren daalt van 32,3% in 2022 naar 31,9% in 2023. Na een verontrustende stijging in de jeugdwerkloosheid in 2021, nam het aandeel werkloze jongeren af in 2022, om in 2023 terug licht toe te nemen. In 2023 bedraagt de jeugdwerkloosheidsgraad bij 15- tot 24-jarigen 11,8%, ten opzichte van 11% in 2022. In 2021 was dit nog 13,5%.

De tewerkstelling van jongeren kreeg tijdens de Covid 19-crisis een stevige knauw, en is pas in 2023 zo goed als helemaal hersteld. Dat herstel gebeurt vooral via tijdelijke contracten, want er waren in 2023 ruim 11% meer jongeren met een tijdelijk contract aan het werk dan in 2019, terwijl het aandeel jongeren met een vast contract evenredig daalde.

NEET-Jongeren

NEET-jongeren zijn jongeren die niet werken en geen onderwijs, opleiding of training volgen. Deze groep jongeren wordt doorgaans gekenmerkt door een hogere kwetsbaarheid. Die kwetsbaarheid kan op lange termijn gevolgen hebben: jongeren die voor een langere periode noch werken noch een opleiding volgen, zijn ook in hun latere levensfasen vaker werkloos of niet-beroepsactief. Behalve kwetsbaarheid wordt deze deelpopulatie van jongeren ook gekenmerkt door een grotere conjunctuurgevoeligheid. Echter, ondanks de turbulente periode van de COVID-19-pandemie zette het aandeel NEET-jongeren tot 2022 de neerwaartse trend van de afgelopen jaren verder. In 2023 is er opnieuw een stijging van zowel het aandeel als aantal NEET-jongeren in Vlaanderen en dit voor de drie leeftijdsgroepen. Voornamelijk de NEET-ratio van 25- tot 29-jarigen is met 17,0% sterk gestegen op een jaar tijd. Anderzijds blijven de ratio's wel nog op een laag niveau in historisch perspectief. Er zijn ongeveer 83 700 Vlaamse jongeren tussen 15 en 29 jaar, van wie ruim 40 300 tussen de 15 en 24 jaar, die zich in een NEET-situatie bevinden. Dat komt overeen met een NEET-ratio van respectievelijk 7,3% en 5,4% in 2023.

De arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren blijft weliswaar precair, zeker omdat meer kwetsbare arbeidsmarktprofielen (zoals jongeren geboren buiten België, kortgeschoolden en jongeren die hinder ervaren door een aandoening, handicap of ziekte) nog steeds oververtegenwoordigd zijn binnen de NEET-groep en ook een grotere afstand tot de arbeidsmarkt laten optekenen. Achter de globale NEET-ratio schuilen dus nog steeds grote verschillen en ongelijkheden. Op basis van objectieve gegevens – namelijk zoekgedrag, beschikbaarheid en het al dan niet hebben van een arbeidswens - stellen we bijvoorbeeld vast dat de 15- tot 29-jarige NEET voornamelijk bestaan uit niet-beroepsactieven zonder arbeidswens (51,0%). Zij staan zo vrij veraf van het vinden van aansluiting met de Vlaamse arbeidsmarkt. We merken op in de analyse dat, samen met de gestegen NEET-ratio het aandeel NEET-jongeren met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt opnieuw is toegenomen. Het aandeel werkloze NEET is ook groter dan een jaar eerder, maar deze stijging op jaarbasis is veel beperkter. Het blijft daarom belangrijk om deze NEET-jongeren verder op te volgen en te begeleiden richting een duurzame positie in de samenleving.

55-plussers

De vergrijzing van de samenleving zet zich zeker nog tot 2040 door, dat maakt ook dat de arbeidsmarktparticipatie van de 55-plussers nog lang en in toenemende mate een belangrijk thema is. Deze arbeidsmarktparticipatie gaat alvast sinds 2013 in crescendo: de werkzaamheidsgraad van de 55-plussers nam toe over deze periode van 42,9% in 2013 tot 60,8% in 2023. Deze sterke groei is echter ook een indicatie dat er nog marge voor verbetering is. Ondanks een bijna halvering van de generatiekloof met de 25- tot 54-jarigen, blijft deze nog steeds 25,9 procentpunt bedragen. Tot de leeftijd van 59 jaar blijft de werkzaamheidsgraad op een relatief hoog niveau, daarna gaat het echter snel bergaf.

De werkloosheidsgraad van de 55-plussers bleef in 2023 constant op 2,1%, nadat ze drastisch daalde in 2022. De werkloosheid van 55- tot 64-jarigen ligt maar liefst 1,5 procentpunt lager dan bij de 15- tot 54-jarigen. Eenmaal in de werkloosheid, is de uitstroom naar werk van oudere werkzoekenden echter wel bijzonder laag in vergelijking met jongere leeftijdsgroepen. Daarnaast is er ook op vlak van opleiding nog steeds een grote generatiekloof terug te vinden: terwijl 29,3% van de 25- tot 54-jarigen in de laatste twaalf maanden deelnam aan een opleiding, bedraagt dit bij de 55-plussers slechts 16,9%.

Kortgeschoolden

Het aandeel kortgeschoolden op beroepsactieve leeftijd nam tot 2022 stelselmatig af. De hoge uitstroomcijfers bij de oudere leeftijdscategorieën, waarbinnen kortgeschoolden oververtegenwoordigd zijn, zorgen grotendeels voor deze trend. In 2023 zien we echter voor het eerst sinds de metingen opnieuw een stijging in het aandeel kortgeschoolden. Dit hangt grotendeels samen met de sterke toename van mensen met een migratieachtergrond waarvan we weten dat zij doorgaans korter geschoold zijn. Opmerkelijk is ook dat het aantal kortgeschoolde Belgen voor het eerst sinds de metingen toenam, zij het in lichtere mate.

In 2023 steeg de werkzaamheidsgraad opnieuw na enkele jaren van afname: 52,6% van de kortgeschoolde volwassenen was aan het werk ten opzichte van 78,0% en 90,8% bij respectievelijk midden- en hogeschoolden. De kortstondige daling in 2020 en 2021 is vooral toe te schrijven aan een toename in werkloosheid en inactiviteit. Vooral vrouwelijke kortgeschoolden, kortgeschoolden geboren buiten de EU-27 en kortgeschoolden jonger dan 55 jaar kenden een terugval in werkzaamheid in die periode, vergeleken met de voorgaande jaren. De werkloosheidsgraad van kortgeschoolden bedroeg 5,7% in 2023, bijna vier keer zo hoog als die van hogeschoolden (1,5%). De kwetsbare positie van kortgeschoolden op de huidige arbeidsmarkt impliceert tevens een hoger risico op langdurige werkloosheid. In 2023 was maar liefst 47,7% van de kortgeschoolde werkzoekenden langer dan één jaar op zoek naar werk. Ook wat betreft levenslang leren (opleiding gevolgd in de laatste twaalf maanden) zijn kortgeschoolden in 2023 ondervertegenwoordigd in de cijfers, met hogeschoolden (37,4%) die bijna vier keer vaker een opleidingstraject volgden dan kortgeschoolden (9,9%).

Personen met een arbeidshandicap

580 000 Vlamingen, of 13,6% van de bevolking tussen 15 en 64 jaar, ondervinden langdurige hinder bij het werken of in hun dagelijks leven door een handicap, aandoening of ziekte.

In 2023 was 47,3% van de Vlamingen tussen 20 en 64 jaar met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte aan het werk. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2022. Deze groep is veel vaker deeltijds aan het werk (39,7%) dan de groep die geen langdurige hinder ondervinden.

Het aandeel niet-beroepsactieven binnen de groep Vlamingen tussen 15 en 64 jaar die langdurige hinder ondervonden bedroeg 50,6% in 2023. Bij de groep die in erge mate langdurige hinder ondervond, is dat zelfs 71,3%. Meer dan de helft (55,2%) van de niet-beroepsactieve personen die langdurige hinder ondervindt, ontvangt een uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid en een vijfde (17,5%) van hen ontvangt een inkomensvervangende of integratietegemoetkoming.

Arbeidsreserve

Ondanks voorzichtige signalen van wat afkoeling van de Vlaamse arbeidsmarkt, kent ze nog steeds een sterke nood aan werkrachten en kan deze - mits uitblijven van sterke externe schokken - ook in de volgende jaren hoog blijven. Om tegemoet te komen aan deze arbeidsvraag zit er naast de werklozen ook nog heel wat arbeidspotentieel verscholen bij niet-beroepsactieven. We leggen in dit rapport de focus op de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos, en de huisvrouwen of -mannen. In deze groepen vinden we bovengemiddeld veel vrouwen, kortgeschoolden, 55-plussers, personen geboren buiten de EU-27 en personen met een arbeidshandicap terug.

Indien we erin slagen om de groepen die het dichtst bij de arbeidsmarkt staan (werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos) aan de slag te krijgen boven op de werkende populatie van 2023, dan zou de werkzaamheidsgraad 4,4 procentpunt hoger liggen (81,2%). Vlaanderen zou hiermee in één klap aansluiting vinden met de Europese toplanden op vlak van werkzaamheidsgraad en tegelijkertijd wordt de werkzaamheidsdoelstelling van 80% behaald. Wanneer we de mogelijke werkzaamheidsgroei opsplitsen naar een aantal socio-demografische kenmerken merken we op dat er vooral bij de meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt veel progressiemarge is. Deze groepen hebben nog steeds een lagere werkzaamheidsgraad dan gemiddeld, maar doordat ze oververtegenwoordigd zijn in de potentiële arbeidsreserve is er nog bijkomende groei mogelijk.

Huishoudpositie

In het algemeen is het belang van alle huishoudposities bestaande uit twee samenwonende partners en kinderen afgenomen in de totale Vlaamse bevolking tussen de 25 en 49 jaar ten opzichte van een jaar eerder: het aandeel van gezinnen met één kind neemt af van 16,1% naar 15,7% (de op één na grootste groep) en met twee kinderen van 27,0% naar 25,4% (de grootste groep). De stijging bij gezinnen met drie of meer kinderen van 11,2% naar 11,8% kan de krimp niet opvangen. Hoewel hun totale omvang kleiner is geworden op tien jaar tijd, zijn ze samen wel nog steeds goed voor meer dan de helft (52,9%) van de populatie 25- tot 49-jarigen. De top-drie van meest voorkomende huishoudposities wordt in 2023 vervolledigd door samenwonende partners zonder kinderen (15,2%).

Het gaat echter niet alle besproken huishoudposities voor de wind op de arbeidsmarkt: bepaalde gezinssamenstellingen cumuleren kwetsbaarheden terwijl andere posities een meer gunstig arbeidsmarktprofiel kennen. Zo zijn samenwonende partners met drie of meer kinderen en zij die aan het hoofd staan van een éénoudergezin vaker niet-beroepsactief en kortgeschoold. Dat vertaalt zich ook in de hoogte van de werkzaamheidsgraad. Zo wordt de figuur die de werkzaamheidsgraden toont in twee verdeeld met bovenaan huishoudposities die zich consistent boven de algemene werkzaamheidsgraad van de 25- tot 49-jarigen bevinden (samenwonende partners zonder kinderen, met één kind en twee kinderen) en onderaan in de figuur drie huishoudposities die lagere werkzaamheidsgraden kennen gedurende de periode 2013-2023 (de alleenwonenden, éénoudergezinnen en de kroostrijkere huishoudposities). De éénoudergezinnen zien hun werkzaamheidsgraad wel opnieuw stijgen in 2023. Bij de posities

met hoger dan gemiddelde werkzaamheidsgraden kent alleen de positie met één kind in het gezin een daling. In tegenstelling met een jaar eerder worden in 2023 de kwetsbaarheid niet onmiddellijk vertaald in de opleidingsdeelnamecijfers. Hoewel bepaalde groepen er meer op vooruitgaan dan andere, is de conclusie dat alle besproken gezinssamenstellingen de algemene stijging van de opleidingsdeelname in 2023 volgen. Ook positief is de vaststelling dat de COVID-19-pandemie een eerder beperkte impact gehad heeft op de kans om een baanloos gezin te worden. In 2023 leeft 5,9% van de 25- tot 49-jarigen in het Vlaams Gewest in een gezin waar niemand werkt. Het zijn opnieuw hoofdzakelijk de alleenwonenden en éénoudergezinnen die we terugvinden in de baanloze gezinnen, respectievelijk 13,2% en 39,2% terwijl zij slechts 5,3% en 14,0% uitmaken van de bevolking tussen de 25 en 49 jaar.

De hoogte van de werkzaamheidsgraad wordt mede bepaald door onder andere het geslacht. Zo blijven ouderschap en de bijhorende sociale normen rond gezins- en huishoudelijke taken een invloed hebben op de arbeidsmarktparticipatie. De analyse van de werkzaamheidskloof tussen huishoudposities met kinderen enerzijds en zonder kinderen anderzijds – met bijkomende opdeling naar geslacht, geboorteland en onderwijsniveau – leert dat vrouwen veel vaker dan mannen de arbeidsmarkt (tijdelijk) zullen verlaten bij gezinsuitbreiding, en dan vooral in geval van vrouwen geboren buiten EU-27, maar ook kort- en middengeschoolde vrouwen.

Tabel 1: Socio-demografisch profiel van de kwetsbare groepen | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

	Populatie	Geboren buiten EU-27	Vrouwen	Jongeren (15-24 jaar)	NEET-Jongeren (15-29 jaar)	55-plussers (55-64 jaar)
Statuut						
Werkzaamheidsgraad	71,4	60,7	68,3	32,0	nvt	60,8
Werkloosheidsgraad	3,3	7,1	2,9	11,8	nvt	2,1
Inactiviteitsgraad	26,2	34,7	29,7	63,8	nvt	37,9
Geslacht						
Man	50,3	48,7	0,0	51,1	50,1	50,3
Vrouw	49,7	51,3	100,0	48,9	49,9	49,7
Leeftijd						
15-24	17,6	12,0	17,3	100,0	48,2	0,0
25-54	60,4	74,3	60,7	0,0	nvt	0,0
55-64	22,0	13,7	22,0	0,0	nvt	100,0
Onderwijsniveau^a						
Kortgeschoold	15,8	38,1	14,8	Nvt	40,9	23,6
Middengeschoold	38,9	28,3	35,3	Nvt	41,6	41,8
Hooggeschoold	45,4	33,6	50,0	Nvt	17,4	34,6
Geboorteland						
Geboren in België	83,8	0,0	82,9	89,1	74,8	89,0
Geboren in EU-27 (excl. België)	6,0	0,0	6,7	4,1	9,9	4,7
Geboren buiten EU-27	10,1	100,0	10,4	6,9	15,4	6,3
Arbeidshandicap						
Met arbeidshandicap	13,6	13,8	15,0	4,4	22,2	25,4
Zonder arbeidshandicap	86,4	86,2	85,0	95,6	77,8	74,6
					Zelf	
	Populatie	Kort-geschoolden (25-64 jaar)	Personen met langdurige arbeids-handicap	Zoekend of beschikbaar (20-64 jaar)	geperdpleerd als werkend of werkloos (20-64 jaar)	Huisvrouwen en -mannen (20-64 jaar)
Statuut						
Werkzaamheidsgraad	71,4	52,6	47,0	nvt	nvt	nvt
Werkloosheidsgraad	3,3	5,7	4,7	nvt	nvt	nvt
Inactiviteitsgraad	26,2	44,2	50,6	100,0	100,0	100,0
Geslacht						
Man	50,3	53,3	45,3	39,3	51,9	3,7
Vrouw	49,7	46,7	54,7	60,7	48,1	96,3
Leeftijd						
15-24	17,6	nvt	5,6	nvt	nvt	nvt
25-54	60,4	60,0	53,5	57,2	53,5	57,5
55-64	22,0	40,0	40,8	17,7	37,9	40,6
Onderwijsniveau^a						
Kortgeschoold	15,8	100,0	30,7	22,8	34,4	50,9
Middengeschoold	38,9	0,0	44,1	45,2	37,6	31,8
Hooggeschoold	45,4	0,0	25,2	32,0	28,0	17,3
Geboorteland						
Geboren in België	83,8	63,4	83,0	68,0	61,6	47,8
Geboren in EU-27 (excl. België)	6,0	10,3	5,5	nb	nb	12,8
Geboren buiten EU-27	10,1	26,3	11,5	21,9	26,4	39,5
Arbeidshandicap						
Met arbeidshandicap	13,6	29,2	100,0	23,0	27,0	14,2
Zonder arbeidshandicap	86,4	70,8	0,0	77,0	73,0	85,8

Noot: 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celtaantallen. ^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Inleiding

In de vijfde editie van het Trendrapport rapporteren we over de positie van een aantal aandachtsgroepen op de Vlaamse arbeidsmarkt in 2023 en vergelijken we hen met de algemene bevolking. We doen dit aan de hand van de Enquête naar de Arbeidskrachten oftewel de EAK, die jaarlijks door Eurostat wordt gecoördineerd en door Statbel wordt georganiseerd in België. Voor dit rapport gaan we aan de slag met de microdata om verdere berekeningen en analyses te doen en we focussen ons daarbij op de volgende kwetsbare groepen: personen met een migratieachtergrond, vrouwen, jongeren en NEET-jongeren, 55-plussers, kortgeschoolden, personen met een arbeidshandicap, alsook verschillende huishoudposities. Er zijn bepaalde arbeidsmarktrisico's waarmee deze groepen geconfronteerd worden en die ook in deze editie opnieuw naar boven komen. Daarnaast bekijken we in dit rapport ook de arbeidsreserve om zicht te krijgen waar er nog potentieel verscholen zit om de werkzaamheidsgraad te verhogen. Het gaat hier om specifieke groepen die het dichtst bij de arbeidsmarkt staan: werklozen, zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos. In deze groepen vinden we bovengemiddeld meer vrouwen, kortgeschoolden, personen geboren buiten de EU-27 en personen met een arbeidshandicap terug.

Het gaat over een monitoringsoefening, waarbij we gebruik maken van beschrijvende statistieken. Er worden geen verdere verklaringen of causale relaties bestudeerd in de diepte, maar via de voorstelling van globale resultaten per groep wordt wel een algemeen beeld weergegeven. Groepen worden afgebakend op basis van meetbare en voornamelijk socio-demografische kenmerken zoals leeftijd, geslacht of scholingsgraad. Er bestaan natuurlijk nog andere kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt, zoals mensen in armoede en laaggeletterden. Deze groepen kunnen tot op zekere hoogte overlappen met de groepen die we hier bestuderen, maar kunnen we niet afbakenen op basis van de EAK en bespreken we als dusdanig ook niet afzonderlijk. Naast conjunctuurgevoeligheid zijn er uiteraard nog veel andere redenen waarom bepaalde groepen een lagere arbeids- of opleidingsdeelname hebben dan gemiddeld. Denk dan onder andere aan vaardigheden, talenkennis, mobiliteit, gezondheid, opvang en discriminatie.

Er wordt in elk hoofdstuk eenzelfde indeling in verschillende globale indicatoren (werkzaamheid- en werkloosheidsgraad, transitie van werkloosheid naar werk en opleidingsdeelname) vooropgesteld. Per kwetsbare groep voorzien we bovendien specifieke uitdiepingen in focusboxen. Door gebruik te maken van recente data en trendanalyses beoogt dit rapport beleidsmakers en geïnteresseerden te voorzien van cruciale inzichten in verschillende beleidsthema's en uitdagingen. Deze informatie is essentieel voor het ontwikkelen van gerichte maatregelen om de arbeidsmarktpositie van aandachtsgroepen te verbeteren en om bij te dragen aan een meer inclusieve Vlaamse arbeidsmarkt waarbij de kloof tussen diverse bevolkingsgroepen kleiner wordt. De gebruikte begrippen en definities worden in het laatste methodologische hoofdstuk kort uiteengezet.

Alvast veel leesplezier!

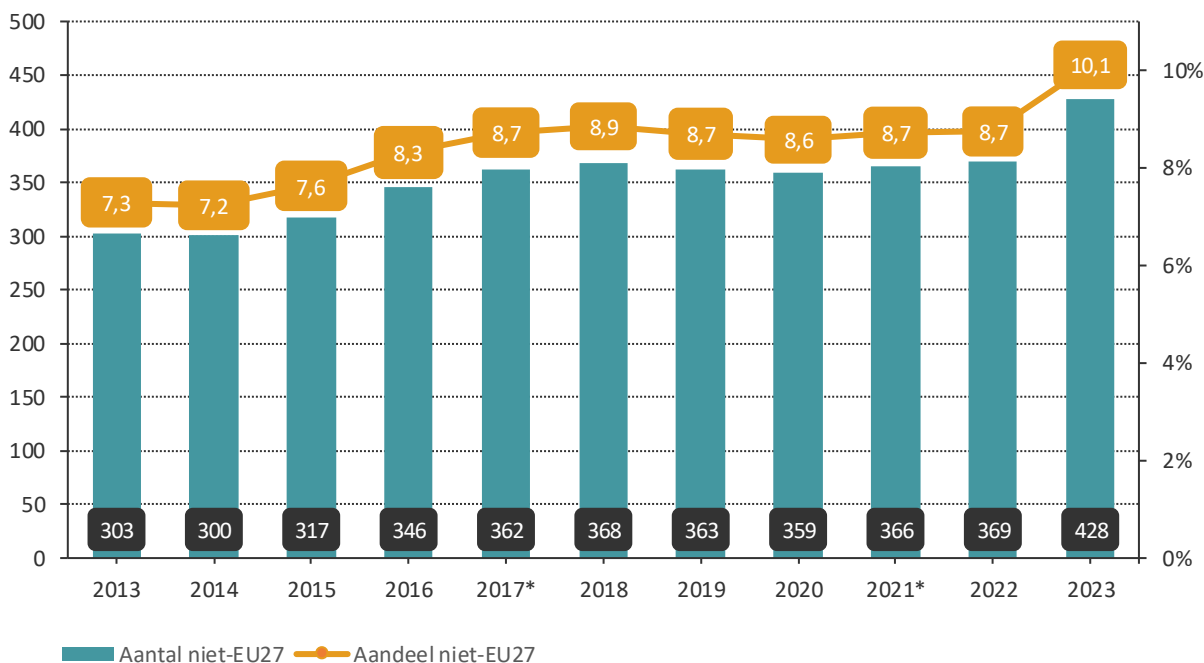
1. Personen met een migratieachtergrond

AUTEUR: C.R. Gaasendam

Aandeel in de bevolking

In dit hoofdstuk bekijken we personen met een migratieachtergrond (PMMA), hier gedefinieerd als mensen geboren buiten de EU-27. De EU-27 omvat alle landen die ten tijde van de publicatie van dit rapport onderdeel zijn van de Europese Unie. Merk op dat er met deze definitie van personen met een migratieachtergrond geen rekening wordt gehouden met de herkomst van de ouders maar enkel met het geboorteland van de personen in kwestie, waardoor de kinderen van immigranten niet worden meegenomen als PMMA in deze analyse. We vergelijken personen geboren buiten de EU met de totale populatie, maar ook met personen geboren in België en met personen geboren binnen de EU-27 (exclusief België) om een goed zicht te krijgen op hun specifieke arbeidsmarktpositie.

Figuur 1: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen geboren buiten de EU-27 in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

We observeren tussen 2013 en 2018 een stijging van het aantal personen geboren buiten de EU-27 in de bevolking tussen 15 en 64 jaar: waar het in 2013 nog om 303 000 personen ging, steeg dit in 2018 tot 368 000 personen (Figuur 1). Tussen 2018 en 2022 is het aantal en aandeel personen geboren buiten de EU-27 juist zeer stabiel. In 2023 observeren we ten slotte een opvallende stijging van ongeveer 59 000 personen, een stijging van 1,4 procentpunt op de totale bevolking. Deze stijging is het onderwerp van een focusbox in dit hoofdstuk.

Wanneer we de PMMA vergelijken met de in België geboren bevolking, merken we op dat ze een aantal specifieke kenmerken hebben (Tabel 2). Zo zijn er in deze groep relatief weinig 55-plussers te vinden (13,7% in vergelijking met 23,4% bij wie in België werd geboren). Het merendeel van de personen met een migratieachtergrond behoort tot de leeftijdsgroep 25- tot 54-jarigen (74,3%). Tegelijk is het aandeel kortgeschoolden binnen de PMMA opmerkelijk hoger dan bij de in België geboren bevolking van 25 tot 64 jaar: 38,1% in vergelijking met 12,0%. Het aandeel hogeschoolden ligt dan logischerwijs weer lager: 33,6% in vergelijking met 47,5% bij de in België geboren bevolking.

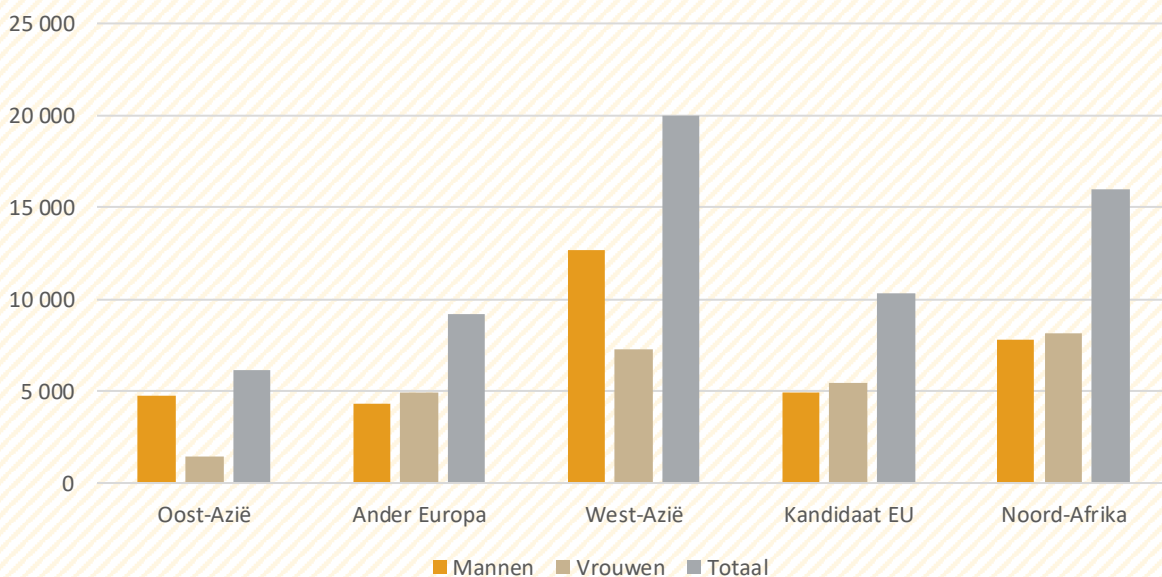
Focus:

Herkomstnationaliteit recente immigranten

In deze focusbox bekijken we in meer detail wat de recente stijging in personen geboren buiten de EU kan verklaren. Vanwege databeperkingen bekijken we de meer recente immigratiestroom van 2023 naar herkomstnationaliteit in plaats van naar geboorteland. Herkomstnationaliteit is een meer gedetailleerde variabele dan geboorteland, opgesteld op basis van populatiegegevens die kijkt naar de eerst geregistreerde nationaliteit van de persoon maar ook naar de nationaliteit van diens moeder en vader.

Enkel de categorieën die een (noemenswaardige) stijging (> 5 000) kennen, worden weergegeven in de volgende figuur. De grootste stijgingen zijn te zien onder personen uit West-Azië (o.a. Syrië) (+20 000) en onder personen uit Noord-Afrika (+16 000). Ook de stijging onder personen uit kandidaat-EU-landen (o.a. Turkije) (+10 000) en Europese maar niet-EU-landen (o.a. Oekraïne) (+9 000) is groot. Ten slotte is er ook een kleine stijging in het aantal personen met herkomstnationaliteit uit Oost-Azië (+5 000). Het valt op dat het aantal mannen en vrouwen vrij gelijkaardig is in de cijfers voor de recente immigranten, met uitzondering van de meer recente immigranten met herkomstnationaliteit West-Azië en Oost-Azië, waar mannen duidelijk de meerderheid vormen.

Figuur 2: Herkomstnationaliteit van recente immigranten in Vlaanderen | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

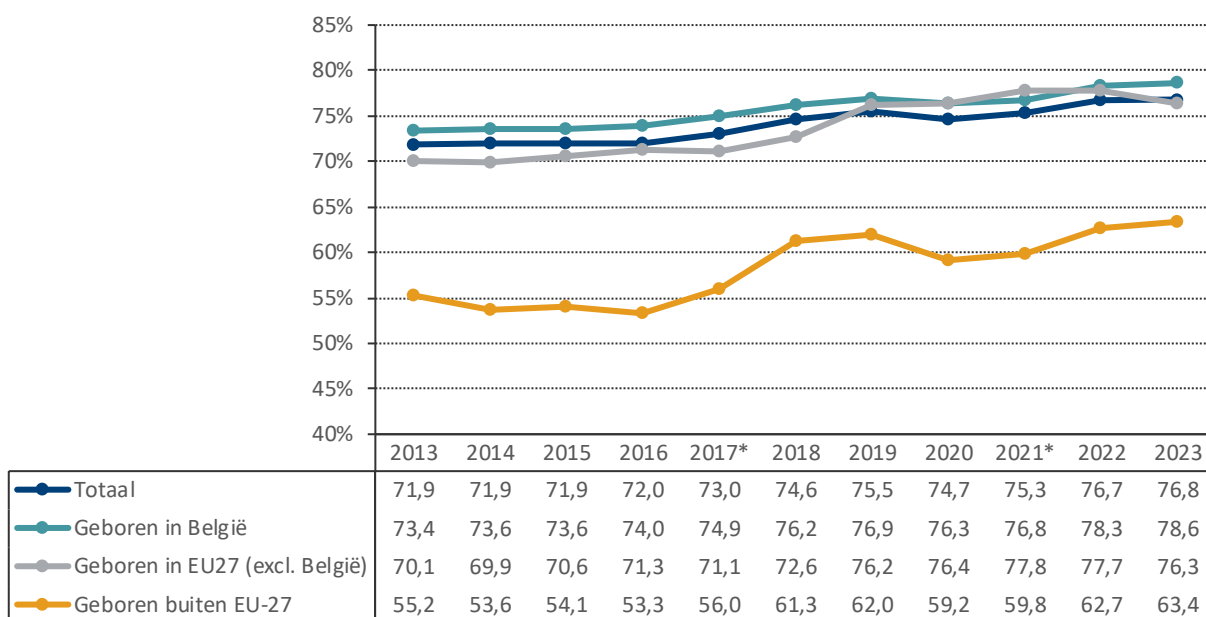

Noot: Het betreft verschillen in aantallen tussen 2022 en 2023. Enkel categorieën met minimaal 5 000 verschil (in totaal) worden weergegeven. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkzaamheid

Figuur 3: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk. Deze afbakening is retroactief toegepast (ook op de cijfers van de jaren voor 2022).

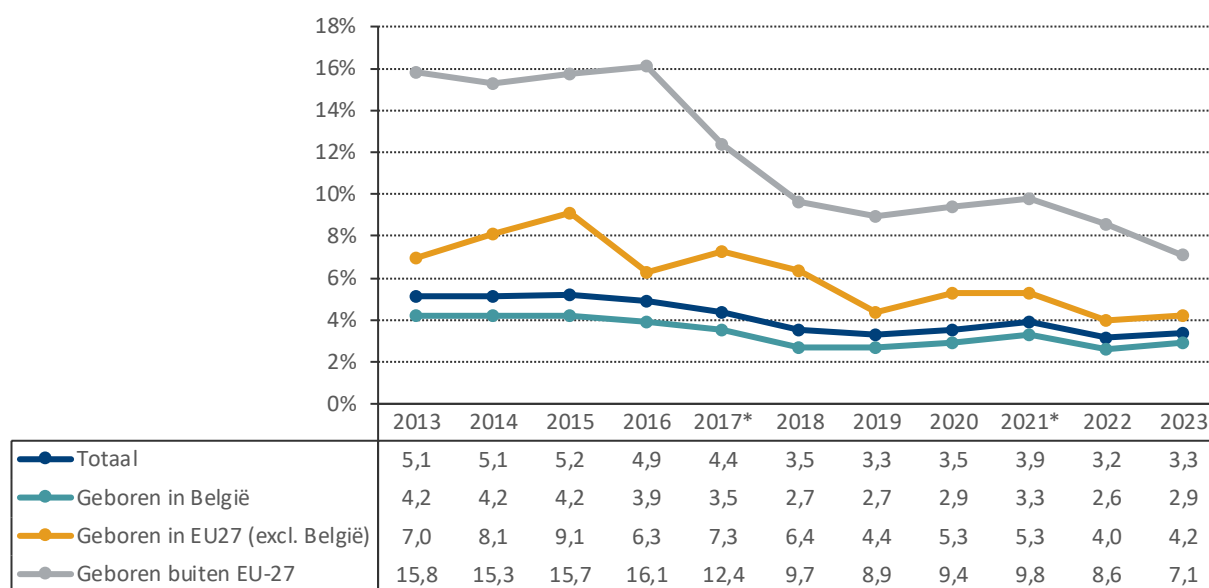
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De algemene werkzaamheidsgraad steeg gestaag tussen 2013 en 2019. Na een daling tijdens covidjaar 2020, is de stijgende lijn sinds 2021 weer hervat. De werkzaamheidsgraad van personen geboren binnen de EU-27 kende een stabiel verloop tot en met 2017, waarna deze opmerkelijk is gestegen en in de laatste jaren zelfs gelijkloopt met de werkzaamheidsgraad van de personen geboren in België. In 2023 is er juist weer een opvallende daling van 1,3 procentpunt.

De werkzaamheidsgraad van PMMA ligt gedurende de gehele tijdslijn een stuk lager dan bij de rest van de Vlaamse bevolking, maar gaat sinds 2016 in stijgende lijn. De werkzaamheidsgraad van PMMA daalde het sterkst tijdens de COVID-19-pandemie in 2020 en 2021, wat duidt op een verhoogde conjunctuurgevoeligheid van deze groep. In 2023 komt de werkzaamheidsgraad weliswaar uit op het hoogste niveau ooit: 63,4%. Toch blijft deze ver beneden de werkzaamheidsgraad van personen geboren in België (78,6%) en personen geboren in de EU-27 (76,3%).

Werkloosheid en uitstroom naar werk

Figuur 4: Werkloosheidsgraad (%) naar geboorteland | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

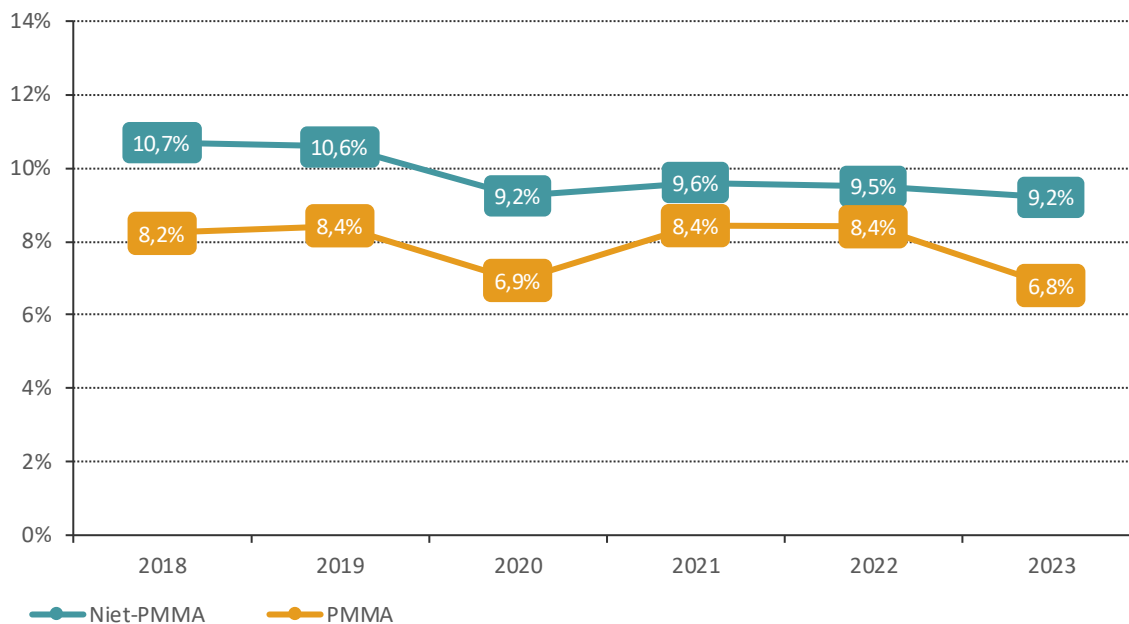
Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk. Deze afbakening is retroactief toegepast (ook op de cijfers van de jaren voor 2022).

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Wanneer we inzoomen op de werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU-27 zien we een behoorlijke daling tussen 2013 (15,8%) en 2019 (8,9%), gevolgd door een lichte stijging in 2020 en 2021. Net als bij de werkzaamheidsgraad blijkt ook hier dat deze groep een grotere conjunctuurgevoeligheid kent dan gemiddeld. Sinds 2022 daalde de werkloosheidsgraad van PMMA sterk naar 7,1% in 2023. De kloof tussen de algemene werkloosheidsgraad (3,2%), de werkloosheidsgraad van wie in België (2,9%) of in de EU-27 (4,2%) geboren werd en personen geboren buiten de EU-27 blijft wel bestaan.

Bij de uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (wzw) valt op dat personen met een migratieachtergrond minder vaak uitstromen (6,8%) dan personen zonder migratieachtergrond (9,2%) (Figuur 5). De uitstroom naar werk van personen met en zonder migratieachtergrond daalde in 2023 bovendien ten opzichte van 2022, hoewel deze daling voor PMMA nog veel sterker was. De kloof in uitstroom naar werk was in 2023 daarmee terug op het niveau van coronajaar 2020. In tijden van extreme arbeidsmarktkrapte valt dit te verklaren door het feit dat de algemene werkloosheid zeer laag ligt, waardoor meer profielen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt overblijven in de groep werkzoekenden.

Figuur 5: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%) naar migratieachtergrond | Vlaams Gewest, 2018-2023

Noot: Personen die bij de VDAB gecategoriseerd worden als "allochtone" (hier PMMA) werkzoekenden worden door VDAB statistisch gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de EU-27 of EVA-landen. VDAB krijgt deze gegevens uit het Rijksregister. Hierdoor kunnen nieuwe Belgen met een vorige nationaliteit uit een niet-EU-land als "allochtoon" gedetecteerd worden.

VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

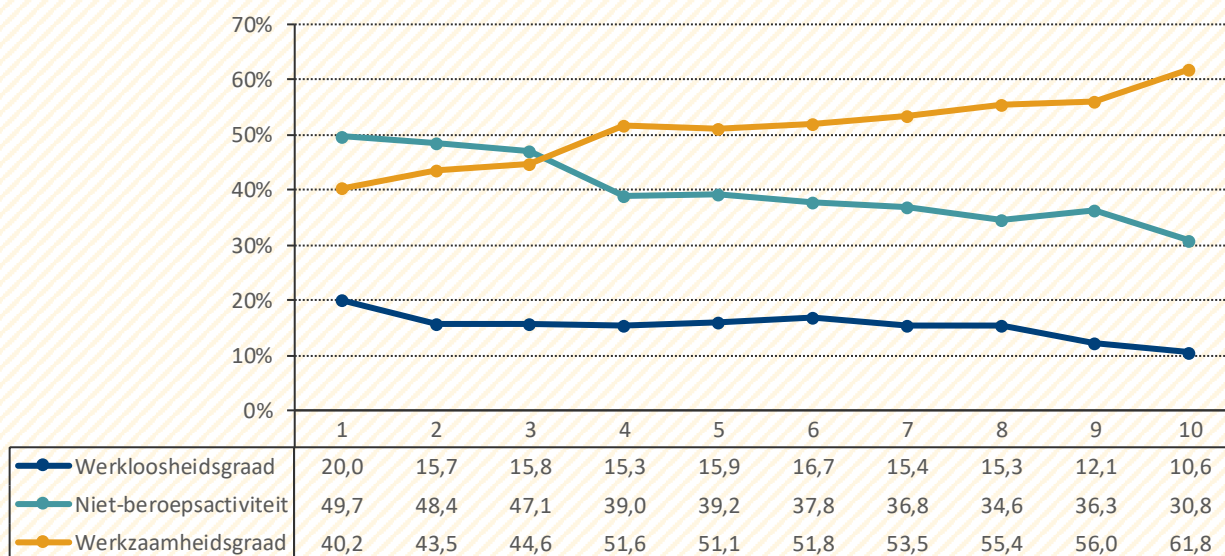
Focus:

Werkzaamheid, werkloosheid en niet-beroepsactiviteit van PMMA naar verblijfsduur

In deze focusbox bekijken we of de werkzaamheid, werkloosheid en niet-beroepsactiviteit van PMMA verschilt naargelang de duur van hun verblijf in België. De werkloosheidsgraad van PMMA woonachtig in Vlaanderen vertoont een duidelijke daling bij langer verblijf. Tijdens het eerste jaar van verblijf in Vlaanderen is de werkzaamheid het laagst (40,2%) en de werkloosheid (20%) en niet-beroepsactiviteit (49,7%) het hoogst. Het hoge percentage aan niet-beroepsactieven verbaast niet, gezien het hoge aandeel personen dat naar Vlaanderen migreert in het kader van gezinshereniging. Deze cijfers suggereren dat het een uitdaging is voor veel nieuwkomers om een (stabiele) job te vinden kort na aankomst in Vlaanderen. In de daaropvolgende jaren stijgt de werkzaamheidsgraad sterk tot 51,6%, terwijl het aandeel niet-beroepsactieven evenredig sterk daalt tot 39,0%. De stijging respectievelijk daling zet zich verder in de daaropvolgende jaren, hetzij meer gestaag. Na tien jaar verblijf komt de werkzaamheid uit op 61,8%, een verbetering van 21,6 procentpunt, en de niet-beroepsactiviteit op 30,8%, een verbetering van 18,9 procentpunt. De werkloosheidsgraad is daarentegen, na een flinke daling in het tweede verblijfsjaar, redelijk stabiel en schommelt tussen de 15,3% en 16,7%. Na het zesde verblijfsjaar begint ook de werkloosheidsgraad te dalen en na tien jaar in Vlaanderen te hebben verbleven, ligt deze op 10,6%, bijna een halvering ten opzichte van het eerste verblijfsjaar.

Hoewel deze cijfers een positieve trend onderschrijven wat betreft de werkzaamheid en verblijfsduur van PMMA in Vlaanderen, hetgeen in de lijn der verwachtingen ligt, komen deze cijfers met belangrijke kanttekeningen. Ten eerste werden meerdere jaargangen van de EAK (2013-2023) samengevoegd om zeker te zijn van een voldoende grote steekproef. Deze berekening kan dus geen rekening houden met het feit dat de werkloosheid van PMMA in het verleden een pak hoger lag (zie Figuur 4). Ten tweede is het waarschijnlijk dat een deel van de PMMA na verloop van tijd uit Vlaanderen vertrekt (of in sommige gevallen moet vertrekken) en dus ook niet meer voorkomt in de statistieken.

Figuur 6: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en niet-beroepsactiviteit (%) PMMA naar verblijfsduur in jaren | Vlaams Gewest, 15-64 jaar (samengevoegde jaartallen: 2013-2023)

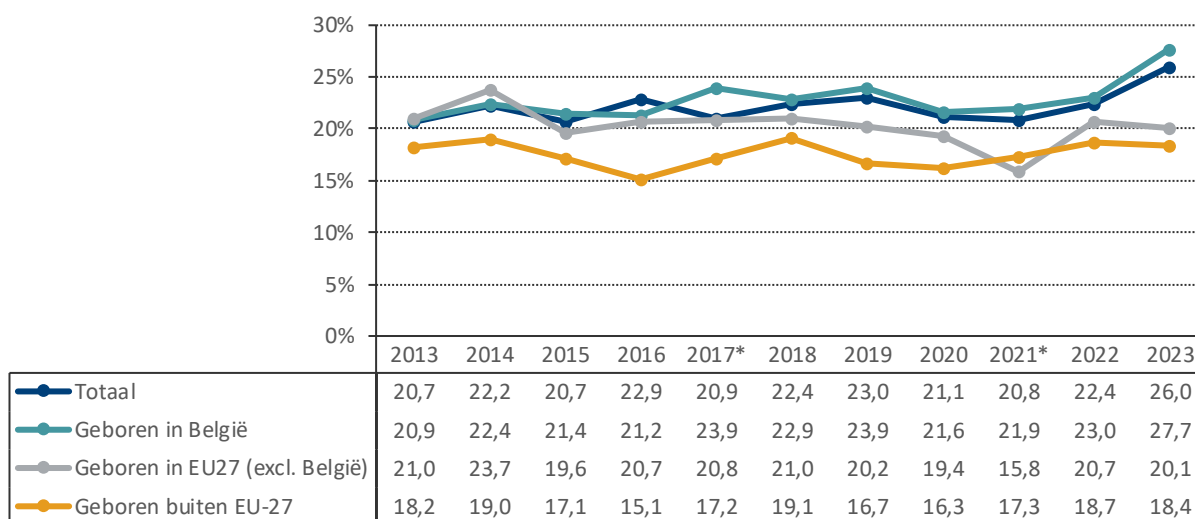
Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het VK. De leeftijdsafbakening van deze figuur (15-64 jaar) wijkt af van de leeftijdsafbakening die wordt gebruikt in Figuur 3.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deelname aan opleiding

In Figuur 7 bekijken we de deelname aan opleiding tijdens een referentieperiode van twaalf maanden. Doorheen de tijd is er sprake van een zeer stabiele trend en tot 2022 was er enkel sprake van kleine schommelingen in de opleidingsdeelname zonder duidelijke trend, zowel onder de algemene bevolking als onder de specifieke groepen uitgesplitst naar geboorteland. In 2023 is er voor het eerst sprake van een duidelijke positieve beweging: 26,0% van de Vlaamse bevolking van 25 tot 64 jaar volgde ten minste één keer een opleiding in 2023, ten opzichte van 22,4% in 2022. Als we inzoomen op deze cijfers dan zien we echter al snel dat het uitsluitend gaat om een toename onder personen geboren in België, van wie maar liefst 27,7% minstens één opleiding volgt in 2023. Van de personen geboren buiten de EU volgt 18,4% een opleiding, een lichte daling ten opzichte van 2022 (18,7%) en een cijfer dat niet afwijkt van de trend. Ook voor personen geboren in de EU-27 is er een lichte daling: van 20,7% in 2022 naar 20,1% in 2023. De kloof in opleidingsdeelname tussen wie in België geboren werd en wie buiten de EU geboren werd, vergroot daarmee in 2023. Overigens weten we dat bij personen met een migratieachtergrond deelname aan de opleiding Nederlands als 2^e Taal (NT2) deels de deelnamecijfers verklaart.¹

Figuur 7: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding, naar geboorteland | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk. Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

¹ Dit blijkt uit cijfers van Statistiek Vlaanderen: <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/schoolbevolking-volwassenenonderwijs>

Socio-demografische kenmerken

Tabel 2: Aandeel (%) personen naar migratieachtergrond en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

	Geboren in België	Geboren binnen de EU-27 (excl. België)	Geboren buiten de EU-27	Populatie
Statuut				
Werkend	72,6%	73,1%	60,7%	71,4%
Werkloos	2,2%	3,2%	4,6%	2,5%
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	18,4%	nb	47,3%	24,9%
Niet-beroepsactief	25,3%	23,7%	34,7%	26,2%
Geslacht				
Man	50,9%	44,9%	48,7%	50,3%
Vrouw	49,1%	55,1%	51,3%	49,7%
Leeftijd				
15-24	18,7%	11,9%	12,0%	17,6%
25-54	57,9%	70,9%	74,3%	60,4%
55-64	23,4%	17,3%	13,7%	22,0%
Onderwijsniveau*				
Kortgeschoold	12,0%	24,9%	38,1%	15,8%
Middengeschoold	40,5%	36,0%	28,3%	38,9%
Hooggeschoold	47,5%	39,1%	33,6%	45,4%
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	13,7%	12,1%	13,8%	13,6%
Zonder Arbeidshandicap	86,3%	87,9%	86,2%	86,4%

Noot: * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 15- tot 64-jarigen. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

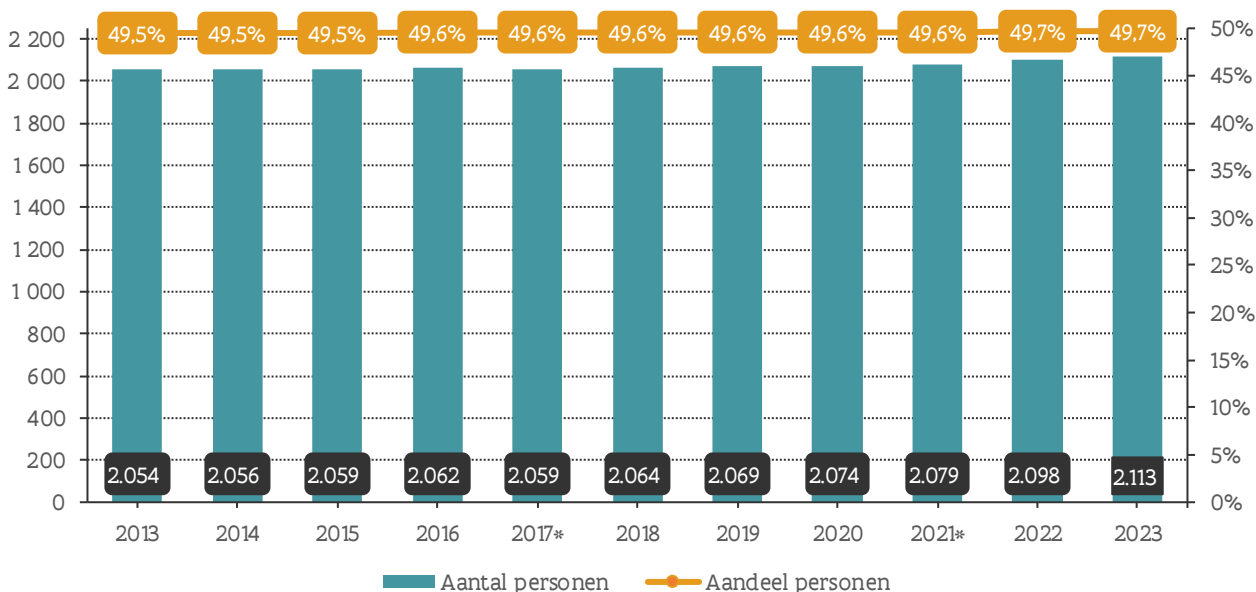
2. Vrouwen

AUTEUR: Febe GERAERT

Aandeel in de bevolking

Het aandeel vrouwen in de Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar bleef tussen 2013 en 2023 stabiel en schommelde rond de 49,5%. In 2023 bedraagt het cijfer 49,7%. Wanneer we vrouwen vergelijken met mannen, merken we op dat ze een aantal specifieke verschillen hebben (zie Tabel 7 op het einde van het hoofdstuk). Vrouwen zijn vaker niet-beroepsactief dan mannen. In 2023 is 29,7% van de vrouwen niet-beroepsactief, in vergelijking met 22,7% van de mannen. Ze zijn minder vaak werkloos (2,0% van de vrouwen, in vergelijking met 2,9% van de mannen) of werkend (68,3% van de vrouwen, 74,4% van de mannen). Vrouwen hebben gemiddeld ook een hogere scholingsgraad dan mannen. 50,0% van de vrouwen is in 2023 hooggeschoold. Bij mannen ligt het aandeel hooggeschoolden met 40,8% heel wat lager. De jongere generaties zijn vaker hooggeschoold dan de oudere vrouwelijke generaties: 58,3% van de 25- tot 34-jarige vrouwen zijn hooggeschoold in 2023, terwijl dit percentage bij de 55- tot 64-jarige vrouwen slechts 35,0% bedraagt (niet in de tabel). Bij oudere generaties zijn er zowel minder vrouwen als mannen hooggeschoold, terwijl we bij jongere generaties hier wel een grotere kloof opmerken. Ook wat betreft het voorkomen van een arbeidshandicap is er een klein verschil tussen vrouwen en mannen: 15,0% van de vrouwen tussen 15 en 64 jaar hebben een arbeidshandicap in 2023, wat iets hoger ligt dan bij mannen (12,3%).

Figuur 8: Aantal (x 1000) en aandeel (%) vrouwen in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

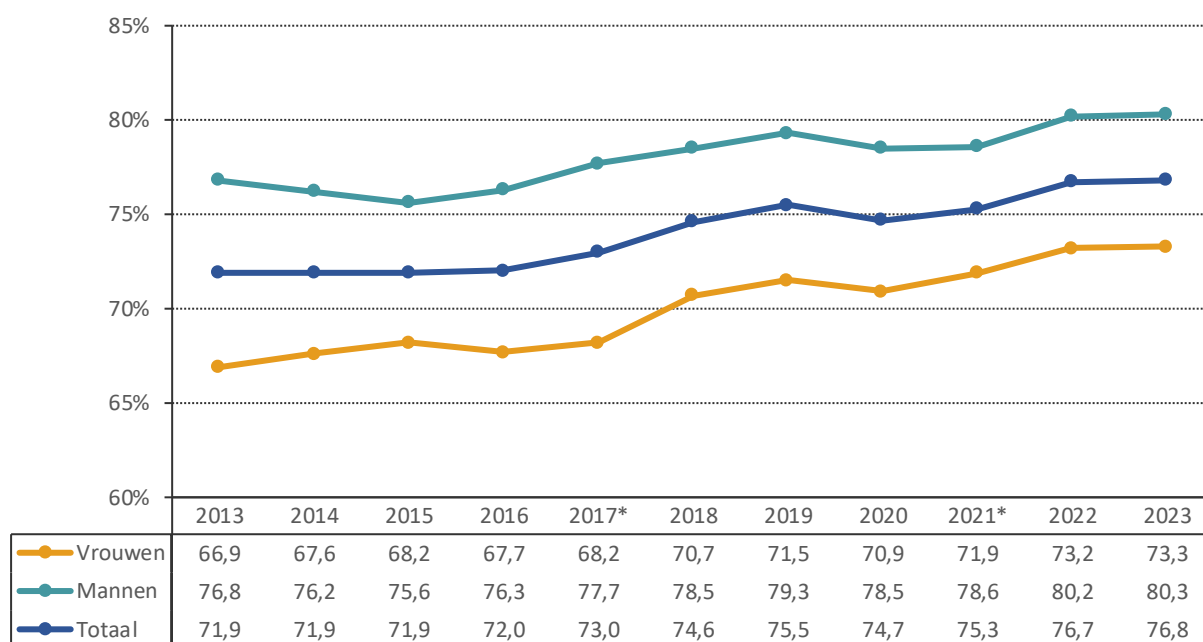
Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkzaamheid

De werkzaamheidsgraad van vrouwen steeg de afgelopen jaren quasi continu. Enkel tussen 2019 en 2020 was er een COVID-19-gerelateerde daling. In 2023 klokt de vrouwelijke werkzaamheidsgraad af op 73,3%. Dit is uitgesproken lager dan de werkzaamheidsgraad bij mannen die 80,3% bedraagt. De kloof in werkzaamheidsgraad werd tussen 2013 en 2023 langzaamaan wel kleiner. In 2013 bedroeg ze nog 10,1 procentpunt; in 2023 daalt ze tot 7,0 procentpunt. De vrouwelijke werkzaamheid lijkt resistenter voor crisissen dan die van mannen. Tijdens de nasleep van de schulden crisis (2013-2015) zagen we enkel een daling van de werkzaamheidsgraad bij mannen, terwijl deze bij vrouwen gewoon doorsteeg. Ook de COVID-19-crisis had een iets grotere negatieve impact op de werkzaamheidsgraad bij mannen met een daling van 0,8 procentpunt (ten opzichte van -0,6 procentpunt bij vrouwen). Het herstel was evenwel uitgesproken bij vrouwen.

Figuur 9: Werkzaamheidsgraad (%) naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus:**Vrouwelijke tewerkstelling in sectoren en beroepen**

De tewerkstelling van vrouwen verschilt op meerdere manieren van die van mannen. Het aandeel vrouwen werkend in de openbare sector (24,2%) ligt hoger dan het aandeel mannen werkend in de openbare sector (14,4%). Mannen en vrouwen zijn vaak tewerkgesteld in de private sector. Vrouwen zijn meer tewerkgesteld in de private sector als bediende (48,9%), waar mannen vaker als arbeider (29,6%) werken. In 2023 ligt het aandeel vrouwelijke zelfstandigen (10,5%) ook een stuk lager dan het aandeel mannelijke zelfstandigen (17,9%). Vrouwen blijken specifieke drempels te ervaren om te starten als zelfstandige (zie bijvoorbeeld OESO, 2023). Ten opzichte van twintig jaar geleden, steeg het aandeel vrouwelijke zelfstandigen wel sterker dan het aandeel mannelijke zelfstandigen. De genderkloof blijft desalniettemin, wat ook wereldwijd wordt vastgesteld via de GEM (Global Entrepreneurship Monitor, 2022).

Tabel 3: Aandeel (%) tewerkstelling naar geslacht per beroepsstatuut | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023

Beroepsstatuut	Vrouwen	Mannen
Helper - medewerkend gezinslid (zonder vergoeding)	nb	nb
Openbare sector	24,2	14,4
• Contractueel	8,5	4,4
• Statutair ambtenaar	15,7	10,0
Private sector	64,1	67,5
• Arbeider	15,2	29,6
• Bediende	48,9	37,9
Zelfstandige	10,5	17,9
• Met personeel	2,2	5,1
• Zonder personeel	8,3	12,8

Noot: 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Er zijn verder grote verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke tewerkstelling in verschillende sectoren. De meest uitgesproken mannelijke sectoren, met meer dan driekwart mannelijke tewerkstelling in 2023 zijn de bouwnijverheid (89,0%), de distributie van water; afval- en afval-waterbeheer en sanering (79,4%) vervoer en opslag (78,3%), en industrie (77,2%). De mannelijke oververtegenwoordiging in deze sectoren verklaart ook mee de grotere conjunctuurgevoeligheid van de mannelijke tewerkstelling. Vrouwelijke oververtegenwoordiging stellen we vast in andere sectoren. Het hoogste aandeel vrouwen is werkzaam in de sector van de menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (82,4%). De zorg- en welzijnssector omvat zowel residentiële als ambulante zorg, maar ook de kinderopvang en een deel van de dienstenchequesector. Ook binnen het onderwijs zijn vrouwen oververtegenwoordigd (72,8%). Verder werken er meer vrouwen bij de 'overige diensten' (64,5%), een divers amalgaam aan subsectoren van onder meer persoonlijke diensten zoals textielreiniging en haar- en schoonheidsverzorging, alsook een deel van de dienstenchequesector.

Tabel 4: Aandeel (%) tewerkstelling naar geslacht per sector | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023

Sector	Vrouwen	Mannen
Landbouw, bosbouw en visserij	33,6	66,4
Winning van delfstoffen	nb	nb
Industrie	22,8	77,2
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	nb	66,4
Distributie van water; afval- en afval-waterbeheer en sanering	nb	79,4
Bouwnijverheid	11,0	89,0
Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	45,4	54,6
Vervoer en opslag	21,7	78,3
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	50,6	49,4
Informatie en communicatie	28,5	71,5
Financiële activiteiten en verzekeringen	48,5	51,5
Exploitatie van en handel in onroerend goed	51,9	48,1
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	47,1	52,9
Administratieve en ondersteunende diensten	53,1	46,9
Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	50,9	49,1
Onderwijs	72,8	27,2
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	82,4	17,6
Kunst, amusement en recreatie	47,3	52,7
Overige diensten	64,5	35,5
Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten	nb	nb
Extraterritoriale organisaties en lichamen	nb	nb

Noot: 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Wanneer we op beroepen inzoomen, springt de mannelijke oververtegenwoordiging in de beroepsgroep 'managers' in het oog. In 2023 is 65,0% van de beroepsgroep manager een man, tegenover 35,0% een vrouw. Vrouwen zijn dan weer oververtegenwoordigd in de beroepsgroepen administratief personeel (64,7%) en dienstverlenend personeel en verkopers (67,5%).

Tabel 5: Aandeel (%) tewerkstelling naar geslacht per beroep | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023

Beroep	Vrouwen	Mannen
Beroepen bij de strijdkrachten	nb	91,7
Managers	35,0	65,0
Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen	56,1	43,9
Technici en verwante beroepen	48,0	52,0
Administratief personeel	64,7	35,3
Dienstverlenend personeel en verkopers	67,5	32,5
Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers	25,1	74,9
Ambachtslieden	5,9	94,1
Bedieners van machines en installaties, assembleurs	12,1	87,9
Elementaire beroepen	55,0	45,0

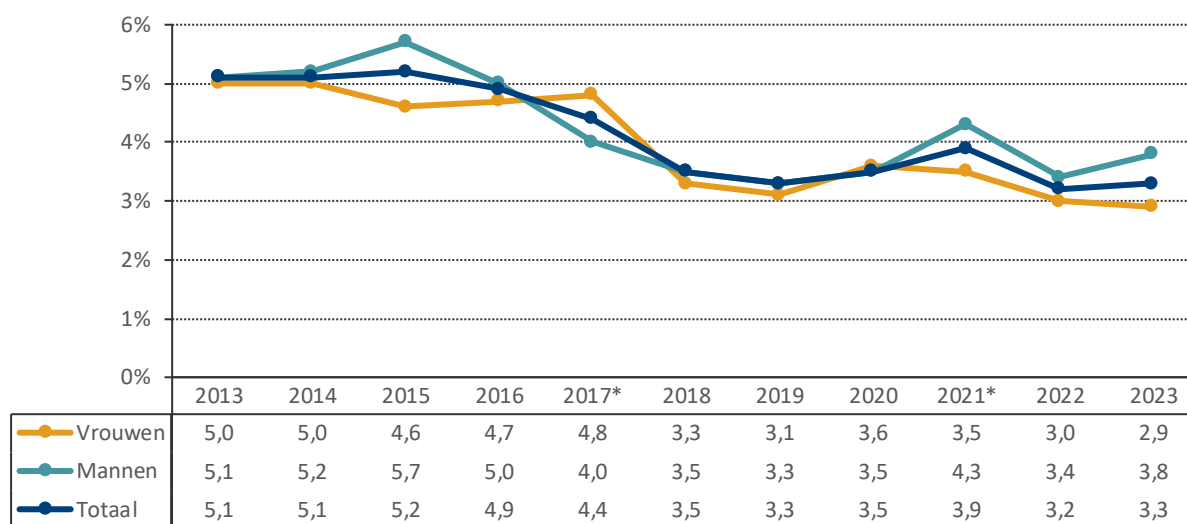
Noot: Voor de beroepen bij de 'strijdkrachten' en 'geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers' kan wegens te kleine aantallen niet betrouwbaar gerapporteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

De evolutie van de vrouwelijke werkloosheid schommelde over de jaren heen. Na 2017 was er een forse daling in werkloosheid, die even onderbroken werd door de COVID-19-pandemie, maar zich het laatste jaar weer verder doorzette. In 2023 ligt de werkloosheid bij vrouwen met 2,9% lager dan bij mannen (3,8%). De werkloosheid bij mannen steeg met 0,4 procentpunt ten opzichte van 2022, terwijl we bij vrouwen een daling van 0,1 procentpunt noteren. Het verschil in werkloosheid tussen mannen en vrouwen is groter in 2023 (0,9 procentpunt) dan in 2022 (0,4 procentpunt).

Figuur 10: Werkloosheidsgraad (%) naar geslacht | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

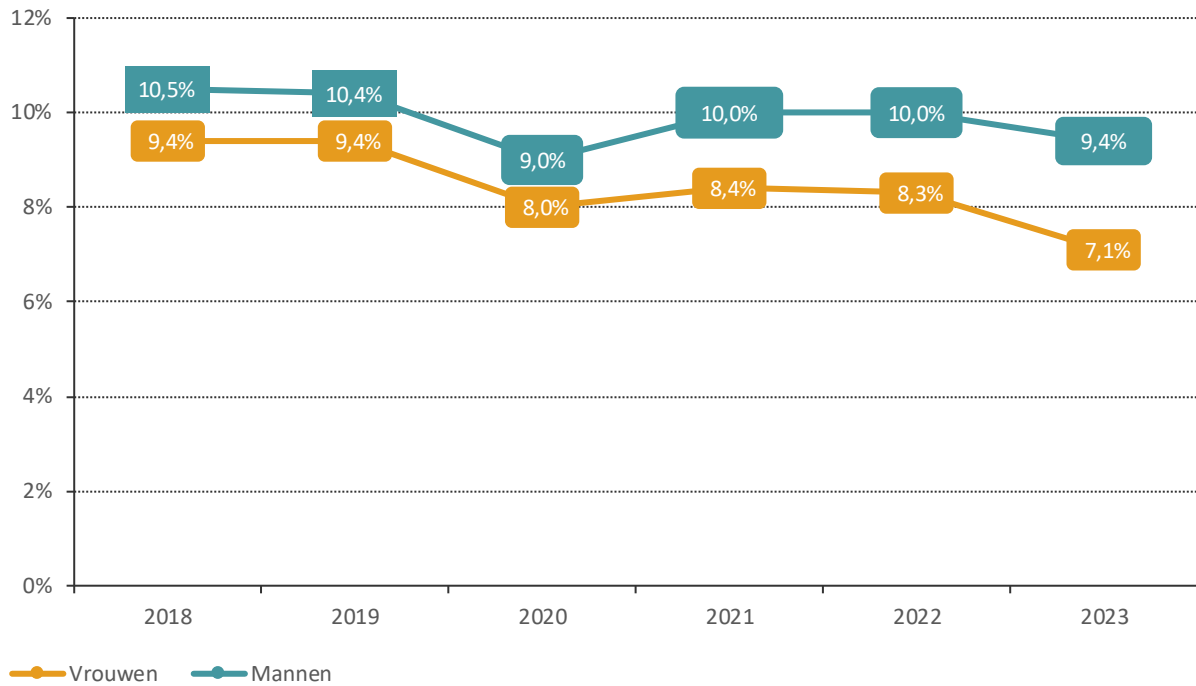

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In 2023 stroomt elke maand gemiddeld 7,1% van de vrouwelijke werkzoekenden zonder werk (wzw) uit naar werk. Dit percentage ligt lager dan bij mannelijke werkzoekenden zonder werk (9,4%). Voor zowel mannen als vrouwen observeren we een daling in vergelijking met het jaar voordien. Bij vrouwen is de daling ten opzichte van 2022 wel groter dan bij mannen, met respectievelijk een verschil van 1,2 procentpunt en 0,6 procentpunt. Er was een toename in uitstroom naar werk na het eerste jaar van de COVID-19-pandemie bij zowel mannen (+1,0 procentpunt) als vrouwen (+0,3 procentpunt). De vrouwelijke uitstroom naar werk blijft echter in 2023 2,3 procentpunt lager dan in 2019, terwijl dit verschil bij mannen 1,0 procentpunt bedraagt.

Figuur 11: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar geslacht | Vlaams Gewest, 2018-2023

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

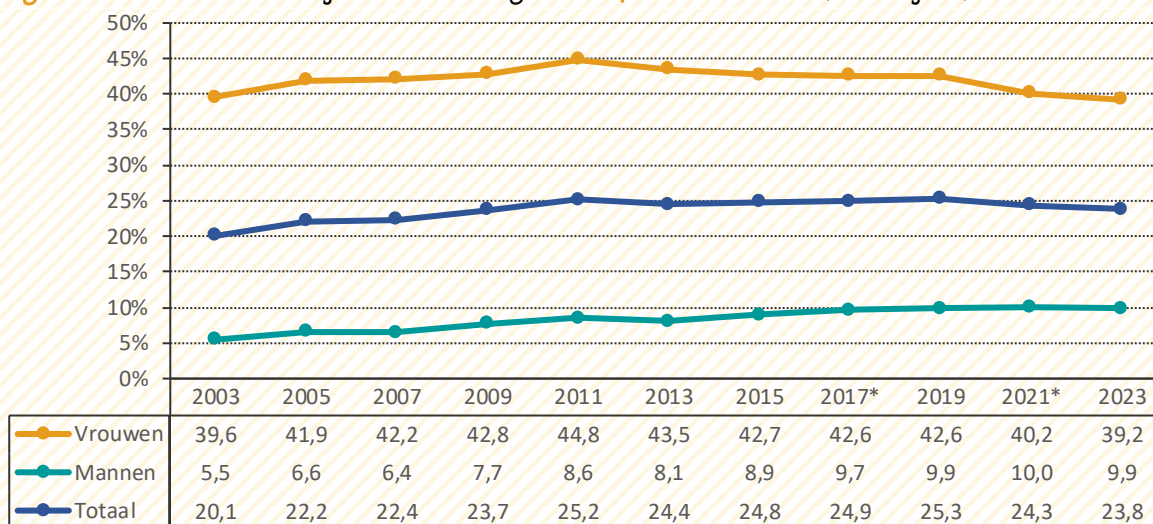

Focus:

Deeltijds werk naar geslacht en andere profielkenmerken

Deeltijds werk komt uitgesproken vaker voor bij vrouwen dan bij mannen. In 2023 werkt 39,2% van de vrouwen deeltijds, tegenover 9,9% van de mannen. Bij vrouwen daalde het aandeel dat deeltijds werkt over de voorbije jaren. Het aandeel daalt licht tegenover 2022 (39,4%) en heeft in twintig jaar tijd niet meer zo'n laag cijfer bereikt. Bij mannen blijft de situatie bijna stabiel tegenover 2022 (10,0%). Op de langere termijn steeg bij mannen wel het aandeel deeltijds werk. In 2003 was het aandeel deeltijds werkende mannen slechts 5,5%. De laatste jaren schommelt het aandeel mannen dat deeltijds werkt rond de 10,0%. De kloof in deeltijds werk tussen vrouwen en mannen is kleiner geworden en bedraagt in 2023 nog 29,3 procentpunt.

Figuur 12: Evolutie deeltijds werk naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2003-2023

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deze kloof bestaat bij alle groepen naargelang verschillende achtergrondkenmerken. Toch springen bepaalde verschillen in het oog. Bij kortgeschoolden is de kloof tussen mannen en vrouwen in deeltijds werk met 39,9 procentpunt het grootst: 52,2% van de kortgeschoolde vrouwen werkt deeltijds tegenover 12,3% van de kortgeschoolde mannen. Tegelijk werken kortgeschoolde mannen (12,3%) vaker deeltijds dan hooggeschoolde mannen (8,2%). Ook kortgeschoolde vrouwen (52,2%) werken vaker deeltijds dan hooggeschoolde vrouwen (34,1%). De kloof tussen hooggeschoolde mannen en vrouwen is met 25,9 procentpunt uitgesproken, maar wel één van de laagste genderkloven, aangezien hooggeschoolde vrouwen relatief lage deeltijdsworkcijfers optekenen. Ook de kloof in deeltijds werk tussen mannen en vrouwen met een migratieachtergrond is uitgesproken groot: 37,7 procentpunt tussen mannen en vrouwen geboren in de EU-27 en 34,6 procentpunt tussen mannen en vrouwen geboren buiten de EU-27. Van de vrouwen geboren in de EU-27 en geboren buiten de EU-27, werkt respectievelijk 45,3% en 42,7% deeltijds (ruim meer dan de 38,4% bij vrouwen geboren in België). Bij mannen uit deze subgroepen gaat het om amper 7,6% (geboren in EU-27) en 8,1% (geboren buiten EU-27). Mannen met een migratieachtergrond scoren daarmee ook lager dan in België geboren mannen (10,3%). Bij personen met een langdurige arbeidshandicap is zowel het aandeel mannen als het aandeel vrouwen dat deeltijds werkt hoger dan bij de groep zonder arbeidshandicap. 53,5% van de vrouwen met een handicap werkte deeltijds tegenover 37,6% zonder handicap.

De kloof tussen mannen en vrouwen is bij de populatie met een langdurige arbeidshandicap bijna even groot als bij de populatie zonder langdurige arbeidshandicap. De kloof in deeltijds werk naar leeftijd is kleiner bij jongere leeftijdsgroepen, maar toch duidelijk aanwezig. Bij de groep 25- tot 29-jarigen is de kloof het kleinst (17,8 procentpunt). Bij de groep 60- tot 64-jarigen is de kloof het hoogst (35,7 procentpunt), maar ook de kloof bij 35- tot 39-jarigen valt op (34,0%). Bij vrouwen zien we het hoogste aandeel personen die deeltijds werkt bij 60- tot 64-jarigen (58,7%), terwijl dit bij mannen net iets hoger is bij de 20- tot 24-jarigen (23,8%) dan bij de 60- tot 64-jarigen (23%).

Er zijn verschillende redenen voor deze kloof tussen mannen en vrouwen. Vrouwen spenderen nog steeds meer tijd aan zorg- en huishoudelijke taken en werken ook vaker in sectoren en beroepen waar deeltijds werk couranter is (zorgsector, schoonmaak met dienstencheques, ...). Deeltijds werk heeft ook belangrijke gevolgen (Coenen & Morsink, 2018). Zo heeft de hogere prevalentie bij vrouwen als gevolg dat ze het moeilijker hebben om promotie te maken en minder tevreden zijn over hun job. Dit komt ook aan bod in de vorige focusbox waar we de ondervertegenwoordiging van vrouwen in managementfuncties in kaart brengen. Het verklaart ook in sterke mate mee de loonkloof tussen man en vrouw (8,0% in 2021), die nog groter wordt wanneer niet gecorrigeerd wordt voor de arbeidsduur (en dus het effect van deeltijds werk) (21,0% in 2021) (IGMV, 2023). De grootte van de kloof varieert overigens naargelang leeftijd, statuut en de sector waarin iemand tewerkgesteld is (IGMV, 2023).

Tabel 6: Aandeel (%) deeltijds werk naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023

	Vrouwen	Mannen	Totaal	Kloof vrouw-man (ppt)
Totaal				
Voltijds	60,8	90,1	76,2	- 29,3
Deeltijds	39,2	9,9	23,8	29,3
Onderwijsniveau *				
Kortgeschoold	52,2	12,3	26,8	39,9
Middengeschoold	44,1	9,0	23,7	35,1
Hooggeschoold	34,1	8,2	22,2	25,9
Leeftijd				
20-24	43,9	23,8	33,2	20,1
25-29	24,0	6,2	14,8	17,8
30-34	33,0	7,0	19,5	26,0
35-39	39,0	5,0	21,1	34,0
40-44	37,8	8,4	22,5	29,4
45-49	36,5	5,7	20,6	30,8
50-54	41,1	7,8	23,7	33,3
55-59	50,2	15,1	31,1	35,1
60-64	58,7	23,0	39,4	35,7
Geboorteland				
Geboren in België	38,4	10,3	23,7	28,1
Geboren in EU-27 (excl. België)	45,3	7,6	26,2	37,7
Geboren buiten EU-27	42,7	8,1	23,3	34,6
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	53,5	25,0	39,7	28,5
Zonder arbeidshandicap	37,6	8,7	22,3	28,9

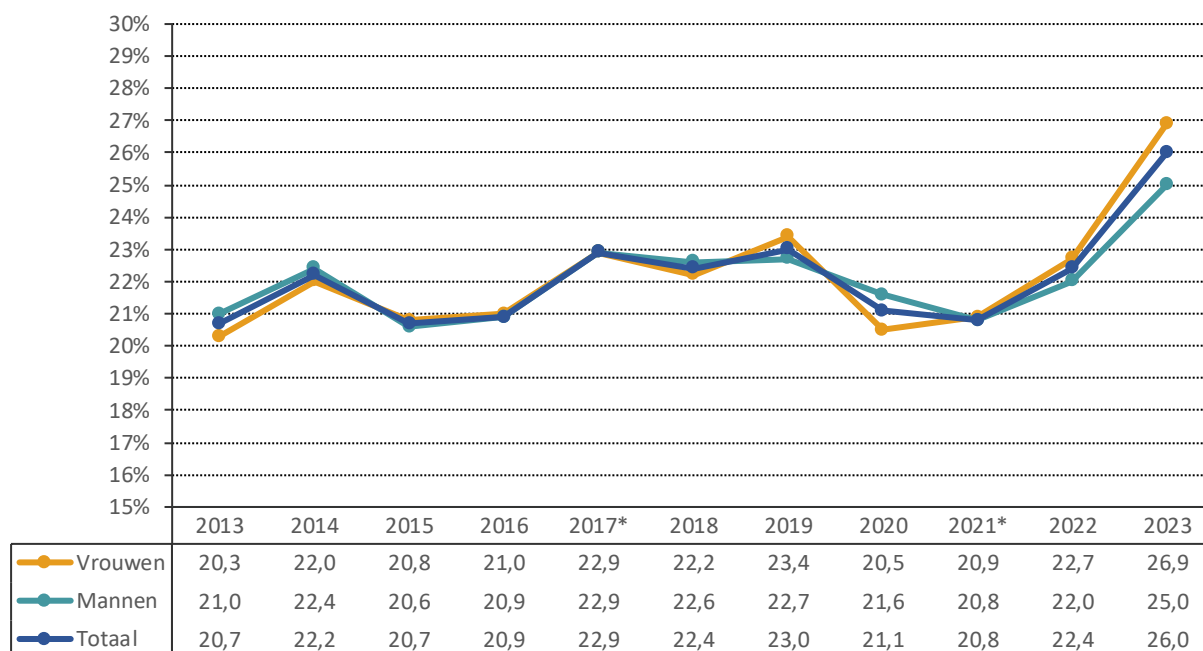
Noot: * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deelname aan opleiding

Vrouwen hebben in 2023 wat vaker deelgenomen aan een opleiding gedurende een periode van twaalf maanden. Bij vrouwen bedraagt het aandeel dat deelnam 26,9% en bij mannen 25,0%. In 2022 ging het om een verschil tussen mannen en vrouwen van 0,7 procentpunt, terwijl we in 2023 een verschil optekenen van 1,9 procentpunt. Het verschil tussen mannen en vrouwen op vlak van opleidingsdeelname blijft echter nog steeds vrij beperkt, zeker wanneer dit vergeleken wordt met andere persoonskenmerken (zoals leeftijd, scholingsgraad en migratieachtergrond) die in de andere hoofdstukken van dit trendrapport aan bod komen.

Figuur 13: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 7: Aandeel (%) personen naar geslacht en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

	Vrouwen	Mannen	Populatie 15-64 jaar
Statuut			
Werkend	68,3	74,4	71,4
Werkloos	2,0	2,9	2,5
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>20,5</i>	<i>28,0</i>	<i>24,9</i>
Niet-beroepsactief	29,7	22,7	26,2
Leeftijd			
15-24 jaar	17,3	17,9	17,6
25-54 jaar	60,7	60,2	60,4
55-64 jaar	22,0	21,9	22,0
Onderwijsniveau*			
Kortgeschoold	14,8	16,7	15,8
Middengespoold	35,3	42,5	38,9
Hooggeschoold	50,0	40,8	45,4
Geboorteland			
Geboren in België	82,9	84,8	83,8
Geboren in EU-27 (excl. België)	6,7	5,4	6,0
Geboren buiten EU-27	10,4	9,8	10,1
Arbeidshandicap			
Met arbeidshandicap	15,0	12,3	13,6
Zonder arbeidshandicap	85,0	87,7	86,4

Noot: * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

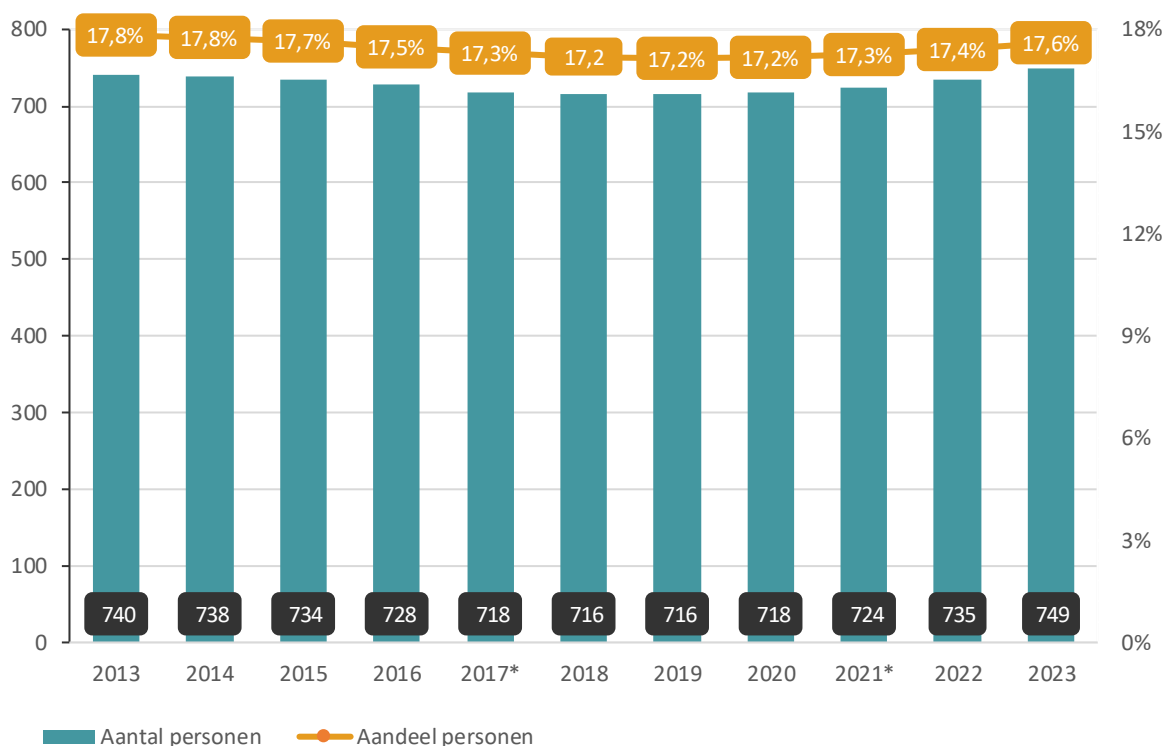
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

3. Jongeren

AUTEUR: Dieter BEREBROUCKX

Aandeel in de bevolking

Figuur 14: Aantal (x1000) en aandeel (%) 15- tot 24-jarigen in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) | Vlaams Gewest, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

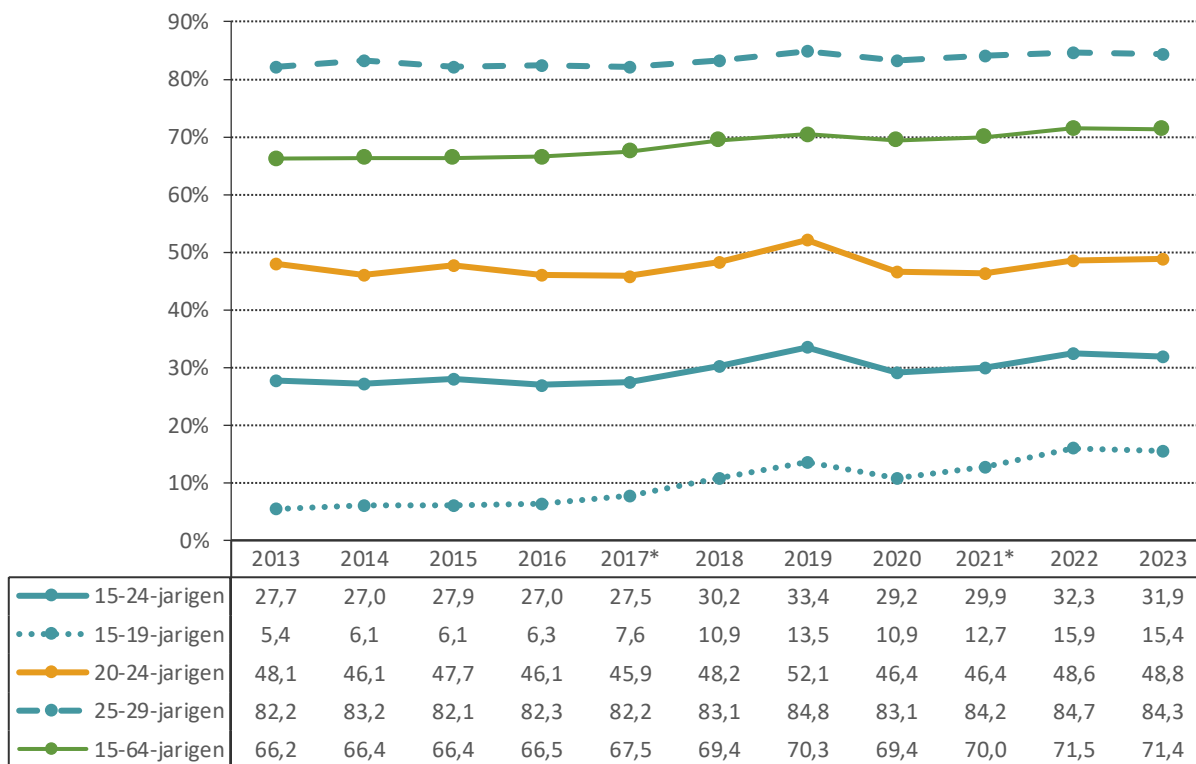
In 2023 is het aantal jongeren (15- tot 24-jarigen) in Vlaanderen met ongeveer 14 000 personen gestegen. Tot en met 2019 zat het aantal jongeren in Vlaanderen in dalende lijn. De stijgende trend vanaf 2020 is een gevolg van de Vlaamse geboortecijfers die vanaf 2005 opnieuw toenamen (na 2010 is er terug een daling in de geboortecijfers merkbaar). Ook het aandeel jongeren ten opzichte van de bevolking op beroepsactieve leeftijd stijgt licht in 2023 met 0,2 procentpunt. Met 749 000 is hun aantal wel beduidend lager dan het aantal 55- tot 64-jarigen (zie hoofdstuk 55-plussers).

Werkzaamheid

In 2023 is 31,9% van de 15- tot 24-jarigen aan het werk. Ten opzichte van 2022 is dit een lichte daling van de werkzaamheid met 1,2%. De trend over de voorbije jaren geeft wel aan dat de werkzaamheid van jongeren zich verder herstelt van de coronapandemie, maar vertraagt in 2023. Het cijfer van 2019, 33,4%, wordt nog niet gehaald. Dat het aandeel werkende jongeren steeds in de buurt van 30% ligt, heeft te maken met het groot aantal jongeren dat nog schoolgaand is, in het bijzonder bij de groep 15- tot 19-jarigen. Binnen deze groep bedraagt de werkzaamheidsgraad 15,4% in 2023. Na 2022 merken we hier een daling op van 3,5%. De werkzaamheid binnen deze groep 15- tot 19-jarigen nam na de coronapandemie terug toe, met een voorlopige piek in 2022. Het aantal jongeren met een studentenjob neemt evenwel toe van 26 700 jongeren in 2019 naar 39 300 in 2023. Na de dip tijdens de coronapandemie klimt het aantal 15- tot 19-jarigen in 2023 met dit aantal naar een nieuw record.

In 2023 daalt het aandeel werkenden binnen alle leeftijdscategorieën, behalve bij de groep 20- tot 24-jarigen. Waar in 2022 de werkzaamheidsgraad bij 20-24-jarigen nog gelijk was aan 48,6%, neemt dit in 2023 heel licht toe tot 48,8%. Daarmee is de werkzaamheid binnen deze groep jongeren groter dan tijdens de coronapandemie in 2020 (46,4%), maar blijft het percentage nog duidelijk onder het niveau van 2019 (52,1%). Wanneer de vergelijking gemaakt wordt met de gemiddelde werkzaamheidsgraad voor de periode 2013-2022 (47,6%), dan is de werkzaamheidsgraad bij de jongeren van 20 tot 24 jaar 2,6% hoger in 2023. De toename na de coronapandemie is mogelijk een inhaaleffect van jongeren die hun intrede op de arbeidsmarkt uitstelden door bijvoorbeeld nog een jaar langer te studeren (Vandekerkhove et al., 2022).

Figuur 15: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus:**De arbeidsmarktsituatie van jongeren en het herstel van de coronacrisis**

In 2023 is het aantal werkende jongeren met 0,6% gestegen ten opzichte van het jaar eerder. Ten opzichte van de toename van 10% in 2022, lijkt een stijgende trend afgeblokt. Vlaanderen telt in absolute waarden 239 200 werkende jongeren. Het aantal werkzoekenden neemt met 9,2% toe ten opzichte van 2022. Deze toename is een tweede indicatie van het niet doorzetten van de ingezette trend van 2022. Met in totaal 32 100 werkloze jongeren in 2023 evolueert het aantal jonge werklozen terug richting het aantal werkloze jongeren in 2021. Eenzelfde evolutie als bij de werkloze jongeren, valt te noteren bij de inactieve jongeren. Waar het aantal niet-beroepsactieve jongeren in 2022 nog gedaald was met 1,2%, neemt het jaarverschil in 2023 toe tot 2,0%. In absolute waarden zijn in 2023 in totaal 477 500 jongeren niet actief op de arbeidsmarkt.

In 2022 herstelde het globaal aantal werkende jongeren zich deels voor het tweede jaar op rij. In 2022 werd ook vastgesteld dat sinds 2019 voor de eerste maal het aantal vaste contracten was toegenomen. In tegenstelling tot de toename in 2022, daalt het aantal vaste contracten voor jongeren in 2023 met 1,2% tot ruim 108 000. Het aantal jongeren met een tijdelijk contract zit nog altijd in de lift (+3,9% in 2023). De stijging zet zich dus door, zij het in mindere mate dan in 2022 en 2021. De stijging wordt deels mee verklaard door de toegenomen studentenarbeid.

Het aantal niet-werkende jongeren stijgt met 7,0% in 2023 ten opzichte van 2019. De groep niet-werkende 15- tot 24-jarigen is een stuk groter dan de groep werkende jongeren, door het grote aantal niet-beroepsactieve jongeren. Veel van deze jongeren zijn nog schoolgaand. In 2023 neemt het aantal werkzoekenden opnieuw toe, na de daling van 2022. Ook het aantal niet-beroepsactieve jongeren stijgt, na twee jaren van lichte daling. Ten opzichte van 2019 blijft nog steeds 5,8% meer jongeren niet-beroepsactief.

Tabel 8: Evolutie in de arbeidsmarktsituatie van jongeren (15- tot 24-jarigen) | Vlaams Gewest, 2019-2023

	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2019-2023
Werkend	-12,5%	+3,3%	+10,0%	0,6%	-0,0%
<i>Vast contract</i>	<i>-12,2%</i>	<i>-4,3%</i>	<i>+5,7%</i>	<i>-1,2%</i>	<i>-12,1%</i>
<i>Tijdelijk contract</i>	<i>-16,3%</i>	<i>+15,4%</i>	<i>+10,7%</i>	<i>+3,9%</i>	<i>+11,1%</i>
Niet-werkend	+6,9%	-0,3%	-2,0%	2,4%	+7,0%
<i>Werkzoekend</i>	<i>+1,4%</i>	<i>+33,3%</i>	<i>-13,3%</i>	<i>+9,2%</i>	<i>+27,9%</i>
<i>Niet-beroepsactief</i>	<i>+7,2%</i>	<i>-2,0%</i>	<i>-1,2%</i>	<i>+2,0%</i>	<i>+5,8%</i>

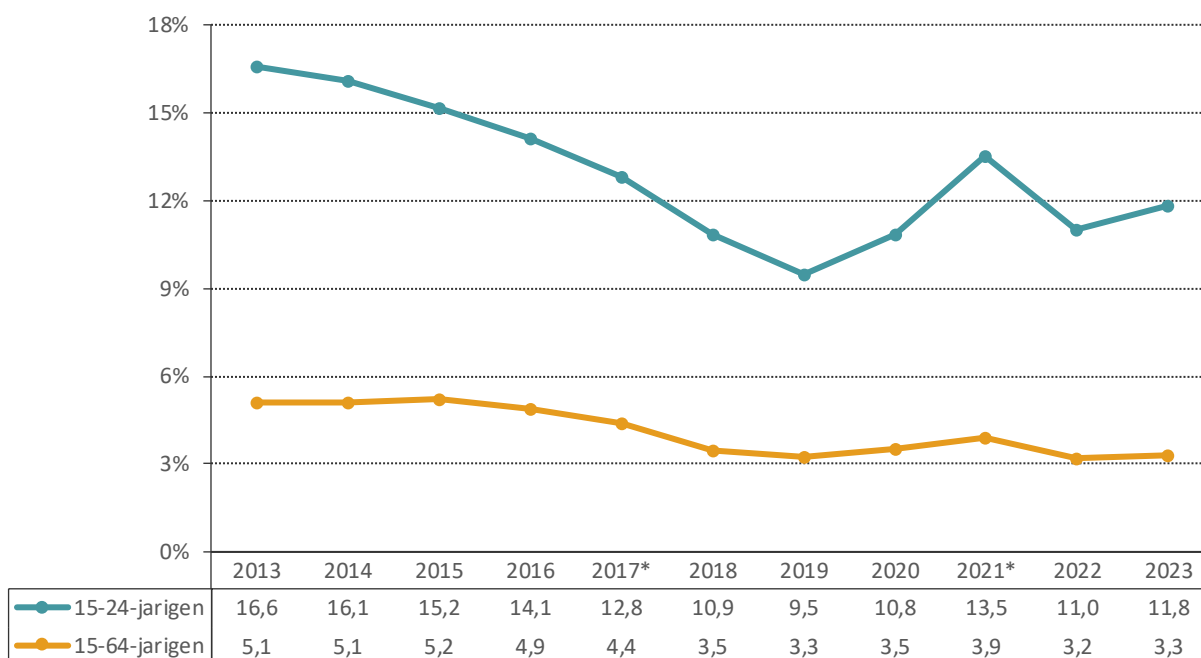
Noot: In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

De tewerkstelling van jongeren is conjunctuurgevoelig en dit uit zich ook in de evolutie van de jeugdwerkloosheidsgraad. Tijdens de economische crisis in de periode 2012-2013 piekte de werkloosheidsgraad rond de 16%. Na 2013 daalde de jeugdwerkloosheid gestaag, met uitzondering van de periode 2019-2021. De coronacrisis zorgde in 2020 voor een al bij al bescheiden opstoot met 1,3 procentpunt van 9,5% in 2019 naar 10,8% in 2020. In 2021 nam de jeugdwerkloosheidsgraad verder toe naar 13,5%. In 2022 daalde de jeugdwerkloosheid terug richting het niveau van 2020. Ten opzichte van dit resultaat van 2022, tekent zich in 2023 een licht stijgend percentage af naar een niveau van 11,8%. Dat is een toename op jaarbasis van 7,3%. In 2019 was de jeugdwerkloosheid laag, met 9,5%.

Figuur 16: Werkloosheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

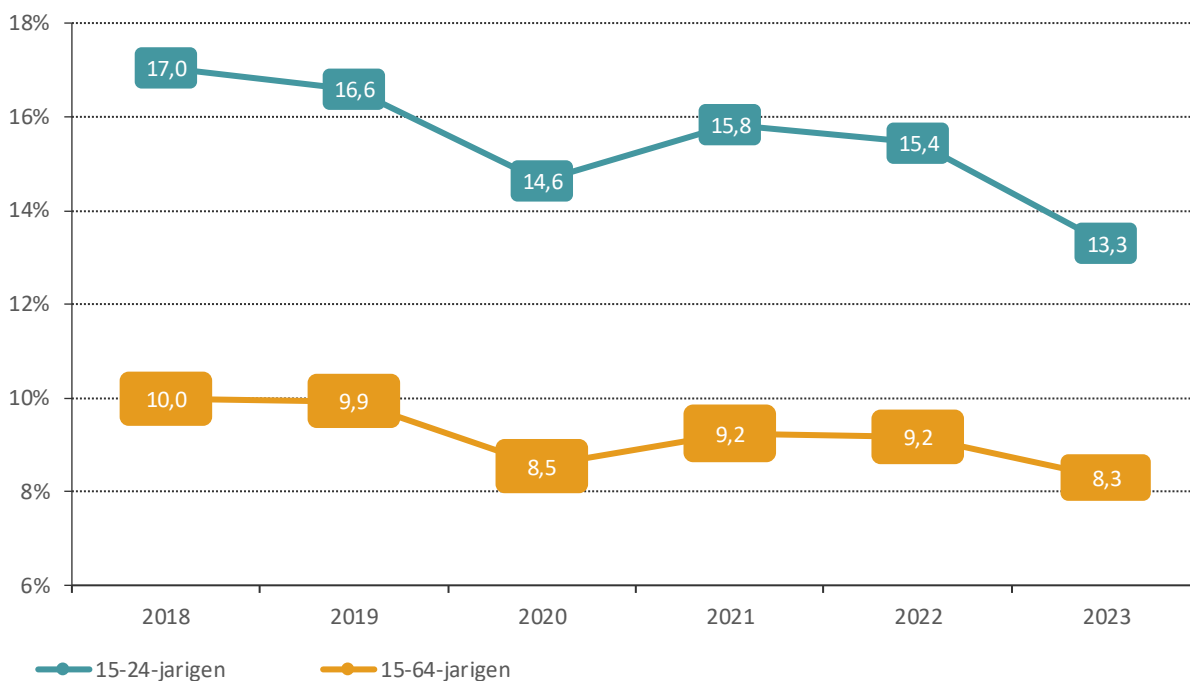
Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Als naar de evolutie gekeken wordt van de jeugdwerkloosheid in vergelijking met de werkloosheid onder de gehele beroepsbevolking, lijkt de jeugdwerkloosheid zich meer uitgesproken te bewegen. De algemene werkloosheidsgraad nam van 2019 tot 2021 toe van 3,3% naar 3,9%. Dat is een toename van net geen 0,6 procentpunt. Onder jongeren neemt de werkloosheidsgraad in dezelfde periode toe met 4 procentpunt, wat aanzienlijk sterker is. Hetzelfde geldt voor het herstel in 2022 waar de daling bij de jongeren sterker is met 1,5 procentpunt ten opzichte van 0,7 procentpunt bij de gehele beroepsactieve bevolking. Een gelijkaardig sterkte-effect doet zich ook in 2023 voor met een toename bij de jongeren met 0,8 procentpunt, terwijl bij de gehele beroepsactieve bevolking de toename beperkt blijft tot 0,1 procentpunt.

De uitstroom naar werk is afgenomen: het gemiddeld maandelijks aandeel jonge werkzoekenden dat werk vond, daalt van 15,4% in 2022 naar 13,3% in 2023. De gemiddelde uitstroom bij de totale populatie werkzoekenden daalt evenzeer (van 9,2% naar 8,3%). Bij jongeren is de daling evenwel sterker met 2,1 procentpunt, terwijl bij de totale beroepsbevolking de uitstroom naar werk daalde met 0,9 procentpunt. Ook hier lijkt de jongerenarbeidsmarkt volatieler dan de globale arbeidsmarkt.

Figuur 17: Gemiddelde maandelijks uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%) | Vlaams Gewest, 2018-2023

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijks uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

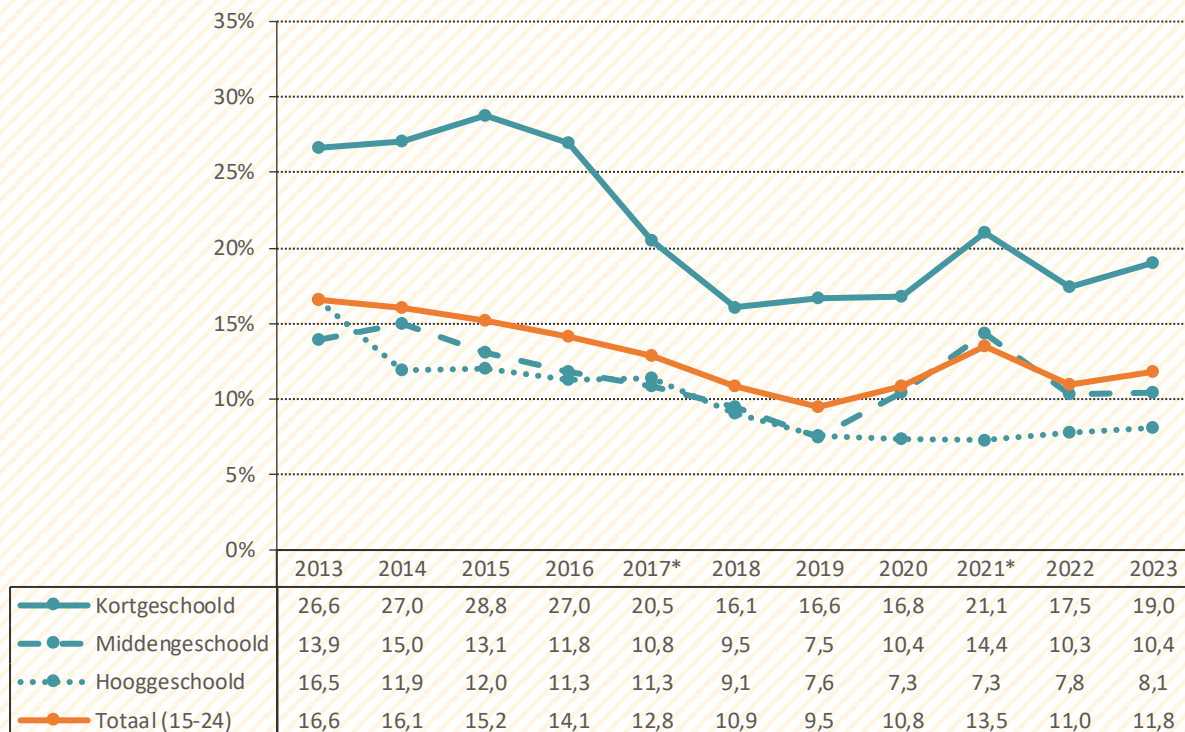

Focus:

Jeugdwerkloosheid volgens studieniveau

Achter de jeugdwerkloosheid van 11,8% in 2023 gaan grote verschillen schuil tussen verschillende profielen van jongeren. Een belangrijke factor is het opleidingsniveau. De volgende figuur geeft de werkloosheidsgraad weer voor jongeren (15 tot 24 jaar) ingedeeld volgens opleidingsniveau.

Figuur 18: Werkloosheidsgraad (%) bij jongeren, naar opleidingsniveau | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2013-2023

Noot: In 2011 is er een aanpassing in de toewijzing van werklozen. * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Jongeren met een kortgeschoold profiel hebben een kwetsbaardere positie op de arbeidsmarkt, wat zich uit in het hogere absolute niveau van de werkloosheidsgraad van deze groep. De werkloosheidsgraad bij kortgeschoolde jongeren ligt met 19,0% boven deze bij het totaal aantal jongeren. Het verschil bedraagt 7,2 procentpunt. In 2013 lag dit verschil nog op 10 procentpunt. Dat duidt aan dat de kortgeschoolden weliswaar nog steeds een hogere kans hebben op werkloosheid, maar dat de kloof met de werkloosheidsgraad bij alle jongeren wel verkleint.

De werkloosheidsgraad van middengespoolden jongeren ligt met 10,4% net iets lager dan het algemene jongerengemiddelde (11,8%). In 2013 was het verschil met de algemene werkloosheidsgraad bij jongeren nog 2,7 procentpunt. Ten opzichte van 2013 daalde de werkloosheidsgraad met 3,5 procentpunt (bij de kortgeschoolden is dit 7,6 procentpunt).

Zowel de werkloosheidsgraad bij de kortgeschoolden alsook bij de middengespoolden zijn conjunctuurgevoelig. De neerwaartse bewegingen zijn meer uitgesproken, maar ook de stijgende lijnen zijn sterker opgaand.

Daarnaast is de werkloosheid bij hooggeschoolde jongeren de laatste jaren stabielier dan bij kort- en middengeschoolde jongeren. In 2023 was de jeugdwerkloosheidsgraad 8,1%. Het verschil met het algemene werkloosheidspercentage bedraagt 3,7 procentpunt in min. Hooggeschoolde jongeren hebben dus duidelijk een kleinere kans om in werkloosheid te geraken. 2023 is een groot verschil met 2013, waar de werkloosheidsgraad nagenoeg even hoog was als het algemene percentage. De werkloosheidsgraad bij hooggeschoolden is in de loop der jaren meer dan gehalveerd.

Uit het voorgaande blijkt dat vooral kortgeschoolde jongeren het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt: uit cijfers (VDAB, 2023) blijkt dat 20% van de jongeren die de schoolbanken zonder diploma verlieten in 2021, één jaar later nog altijd op zoek waren naar werk. Bij middengeschoolde jongeren bedroeg dit aandeel nog maar 6%, bij de hooggeschoolde schoolverlaters was slechts 2% één jaar later op zoek naar werk.

Wel moet opgemerkt worden dat we bij jongerenwerkloosheidsgraden in rekening moeten nemen dat midden- en hooggeschoolde jongeren minder kans hebben om werkloos te worden. Dat is niet enkel omwille van hun sterkere arbeidsmarktpositie. Binnen de leeftijds categorie – 15 tot 24 jaar – is er immers minder tijd om in het IAB-werkloosheidsstatuut te belanden gezien het langere onderwijstraject. Dit geldt zeker voor hooggeschoolde jongeren. Het absoluut aantal werkloze hooggeschoolde jongeren is daarom ook een stuk kleiner dan het aantal kort- en middengeschoolde jongeren. Het duurt enkele jaren om een tertiair diploma te halen. In absolute termen is het aantal kortgeschoolde werklozen ongeveer gelijk aan 11 800 personen, bij middengeschoolden bedraagt dit 15 000 personen. Vlaanderen telt ongeveer 5 200 hooggeschoolde jongeren in werkloosheid.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 9: Aandeel (%) jongeren naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

	15-24 jaar	Populatie 15-64 jaar
Statuut		
Werkend	32,0	71,4
Werkloos	4,3	2,5
Niet-beroepsactief	63,8	26,2
Geslacht		
Man	51,1	50,3
Vrouw	48,9	49,7
Geboorteland		
Geboren in België	89,1	83,8
Geboren in EU-27 (excl. België)	4,1	6,0
Geboren buiten EU-27	6,9	10,1
Arbeidshandicap		
Met arbeidshandicap	4,4	13,6
Zonder arbeidshandicap	95,6	86,4

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

4. NEET-jongeren

AUTEURS: Ines PENDERS EN Sarah VANSTEENKISTE

Aandeel in de bevolking

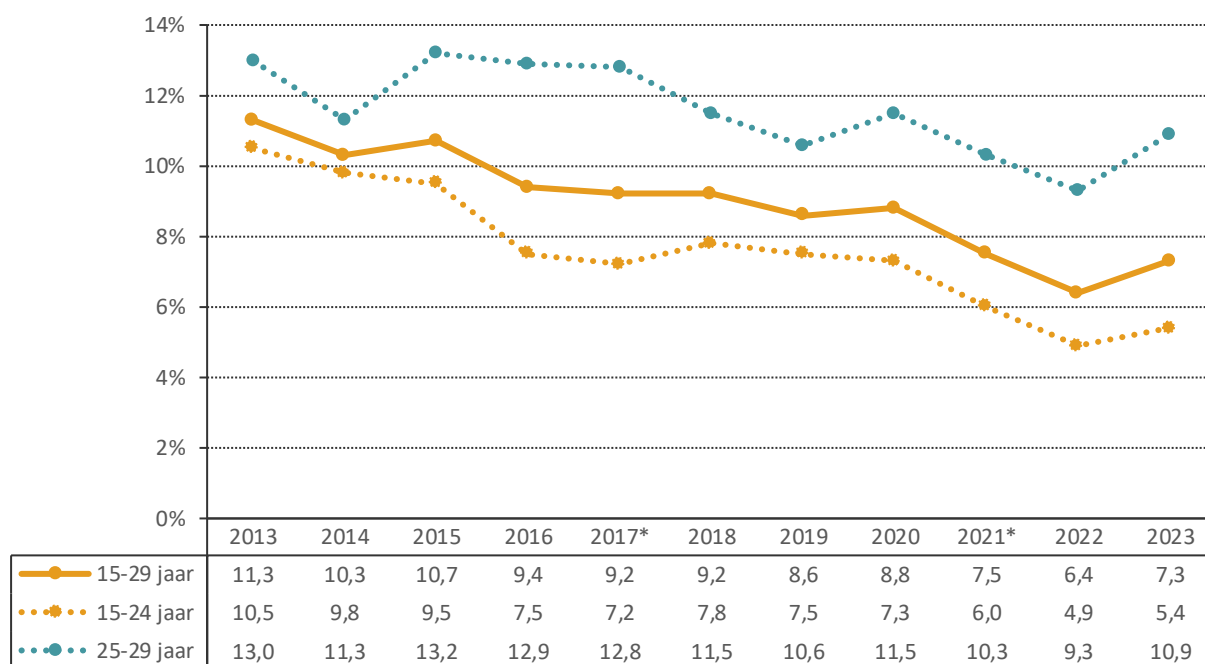
Na het hoofdstuk over de arbeidsmarktsituatie van jongeren in zijn geheel, gaan we in dit hoofdstuk dieper in op de situatie van de NEET-jongeren. NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training) zijn jongeren die niet aan het werk zijn en geen onderwijs of opleiding volgen maar hiervoor wel in aanmerking komen. Vanuit het beleid gaat er extra aandacht naar de gehele groep van niet-beroepsactieven in de samenleving om hen te begeleiden en ondersteunen op de Vlaamse arbeidsmarkt, onder meer omwille van de prioritaire uitdaging om de erg krappe arbeidsmarkt, waar Vlaanderen de voorbije jaren mee wordt geconfronteerd, te ontspannen (De Smet et al., 2024b; Vansteenkiste, 2023; Van Impe et al., 2022). NEET-jongeren vormen hierbij een belangrijke groep. Bovendien is het behoren tot een NEET-groep een indicatie van kwetsbaarheid die op langere termijn gevolgen kan hebben. Wie de carrièrestart mist, dreigt dit langer met zich mee te dragen. Jongeren die periodes van werkloosheid of niet-beroepsactiviteit kennen aan het begin van hun loopbaan, verwerven geen (of verliezen zelfs) menselijk kapitaal en vaardigheden, wat bijkomende negatieve gevolgen inhoudt voor toekomstige jobs (bijvoorbeeld jobs van lagere kwaliteit) en hun inkomen. Die langdurige effecten worden aangeduid als 'littekeneffecten', aangezien ze de kansen op de arbeidsmarkt verlagen, wat vervolgens ook impact heeft op onder andere het (mentaal) welzijn van jongeren (Eurofound, 2012; Cockx & Ghirelli, 2015; Europese Commissie, 2018). Achtereenvolgens bespreken we de samenstelling van deze groep, de evolutie en omvang van de NEET-jongeren en hun afstand tot de arbeidsmarkt.

De NEET-ratio is de indicator bij uitstek om de evolutie van het aantal en aandeel NEET-jongeren in de samenleving te monitoren en op te volgen. Deze ratio drukt uit hoeveel NEET-jongeren er zijn in relatie tot het totale aantal jongeren. De standaard leeftijdsafbakening van deze ratio was in het verleden 15 tot 24 jaar. In de laatste jaren is de focus verschoven naar de grotere groep 15- tot 29-jarigen omwille van de Europese jongerengarantie die in 2020 de leeftijdsgrens heeft opgetrokken van 25 jaar naar jongeren onder de dertig jaar. Die jongerengarantie houdt in dat alle Europese jongeren onder de dertig jaar recht hebben op een degelijk aanbod wat betreft werk, opleidingen, leerbanen en stages binnen de vier maanden nadat zij werkloos raken of met school stoppen. Bovendien streeft de Europese Unie naar een NEET-ratio van 9% tegen 2030 voor jongeren in deze brede leeftijdsgroep. De focus in dit hoofdstuk ligt dan ook op de 15- tot 29-jarigen. De grotere aantallen in dit geval maken bovendien betere of specifieke analyses van deze doelgroep mogelijk. Waar de aantallen het toelaten, betrekken we ook nog de subgroepen 15 tot 24 jaar en 25 tot 29 jaar in de analyses.

Tabel 11 aan het einde van dit hoofdstuk geeft een indicatie van het profiel van de NEET-jongeren. Door een vergelijking met de totale populatie in de betreffende leeftijdscategorie, komen we te weten welke groepen over -of ondervertegenwoordigd zijn in de NEET-groep. Bij de 15- tot 29-jarigen is de genderverdeling in balans. Het aandeel vrouwen is meer uitgesproken (56,2%) bij de oudere leeftijdscategorie (25-29 jaar) terwijl mannen de meerderheid (56,8%) uitmaken van de jongere subcategorie (15-24 jaar). Ook de verdeling naar onderwijsniveau is afhankelijk van de leeftijdsafbakening, te verklaren door de min-18-jarigen in de groep van 15 tot 24 jaar die sowieso

nog kortgeschoold zijn. Daarom is er bij de 15- tot 24-jarigen geen sprake van een oververtegenwoordiging van kortgeschoolden, terwijl dit wel het geval is voor de 25- tot 29-jarige NEET: 40,0% van hen is kortgeschoold. Dat aandeel ligt maar liefst ongeveer vier keer zo hoog in vergelijking met het aandeel in de totale jongerenpopulatie van 25 tot 29 jaar (11,1%). NEET-jongeren zijn met andere woorden vaker kortgeschoold. Nog een uitschieter, en dit voor beide subleeftijdsgroepen, constateren we bij personen met een arbeidshandicap. Van de NEET-jongeren tussen 15 en 29 jaar ervaart 22,2% hinder door een handicap, aandoening of ziekte, terwijl dit voor de hele jongerenpopulatie beperkt is tot 5,1%. Deze aandelen liggen iets hoger voor de jongeren tussen 25 en 29 jaar (respectievelijk 30,0% versus 6,4% in de totale jongerenpopulatie). Door te kleine aantallen kijken we bij geboorteland louter naar de algemene leeftijdsgroep 15 tot 29 jaar; zij zijn beduidend vaker buiten België geboren en dan vooral buiten de EU-27, namelijk 15,4% (versus 8,4% in de totale jongerenpopulatie). Deze achtergrondkenmerken komen ook nog meer in detail aan bod in het onderdeel over de NEET-ratio.

Figuur 19: Evolutie NEET-ratio (%) voor de verschillende leeftijdscategorieën | Vlaams Gewest, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Het aandeel NEET kent sinds het begin van de meting een wisselend verloop. Figuur 19 toont de evolutie van de NEET-ratio voor de verschillende leeftijdsgroepen. Omdat in 2017 en 2021 de EAK grondig gewijzigd is, moeten evoluties met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Als eerste bespreken we de groep 15- tot 24-jarige NEET. In 2023 bedraagt de Vlaamse NEET-ratio 5,4%, wat een stijging is na de daling sinds 2018. Een jaar eerder, in 2022 kende de NEET-ratio met 4,9% een absoluut laagtepunt, het aantal en aandeel NEET was nooit lager. De evolutie van de NEET-ratio volgt in grote lijnen de evolutie van de jeugdwerkloosheid. Van 2022 op 2023 is er namelijk ook een toename van de werkloosheidsgraad van de algemene groep jongeren tussen 15 en 24 jaar (van 11,0% naar 11,8%). Dezelfde evolutie van beide indicatoren vond ook plaats tussen 2013 en 2019. De gevoeligheid van NEET-jongeren voor conjunctuurschommelingen wordt weerspiegeld in beide indicatoren. Zo steeg het aantal NEET-jongeren fors na de financieel-

economische crisis van 2008-2009 en deze stijging kwam pas tot een einde in 2013 (zie vorige Trendrapporten). Tussen 2013 en 2022 vertoont de NEET-ratio, met uitzondering van het jaar 2018, een dalende trend. Met de uitbraak van het coronavirus verder achter ons, kunnen we voorzichtig stellen dat de COVID-19-pandemie - tegen de verwachtingen in - geen opwaartse druk uitgeoefend lijkt te hebben op de NEET-ratio van 15- tot 24-jarigen in Vlaanderen. Zelfs met de 0,5 procentpunt stijging tussen 2022 en 2023 ligt het cijfer nog steeds erg laag. De daling van de NEET-ratio tot 2022 ging hand in hand met een toegenomen aandeel jongeren dat onderwijs volgt of deelneemt aan een opleiding (van 66,1% in 2013 tot 77,0% in 2022) en een stijging van het aandeel werkende jongeren (van 27,7% in 2013 tot 32,3% in 2022). In 2023 neemt het aandeel jongeren in opleiding nog verder toe tot 78% terwijl het aandeel werkende jongeren opnieuw daalt, naar 31,9%. Het is voor de min-25-jarigen in 2023 ook iets moeilijker geworden om een job te vinden: hun gemiddelde uitstroom kent samen met personen die minder dan één jaar werkloos zijn de sterkste terugval over de twaalf maanden (De Smet et al., 2024b)

De NEET-ratio van de 25- tot 29-jarigen kende wel even een lichte opstoot in het eerste pandemiejaar (van 10,6% in 2019 naar 11,5% in 2020), maar zakte nadien verder naar 9,3% tot in 2022, eveneens het laagste punt in tien jaar. In 2023 bedraagt de NEET-ratio 10,9%, een stijging op jaarbasis van 1,6 procentpunt. Op een jaar tijd zijn er zowel minder 25- tot 29-jarigen in opleiding (-1,6 procentpunt) als minder werkende jongeren (-0,4 procentpunt), wat een mogelijke verklaring kan zijn voor de NEET-toename. De werkloosheidsgraad van 25- tot 29-jarigen vertoont bovendien eveneens een lichte stijging op jaarbasis, van 4,4% naar 4,7%.

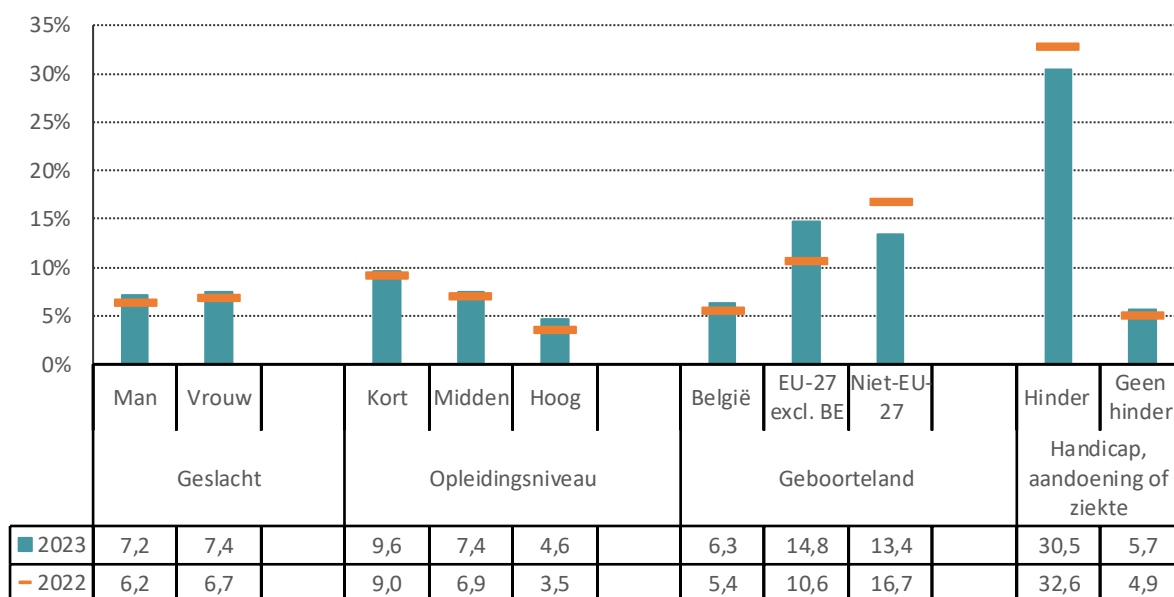
Ondanks het algemeen gunstige verloop van de NEET-ratio tot 2022 en de aantrekkende arbeidsmarkt met veel jobopportunities (De Smet et al., 2023a, International Labour Organization, 2024), tekenen zeker niet alle indicatoren even rooskleurig. De stijging van de NEET-ratio, zeker bij de 25- tot 29-jarigen, en van de jeugdwerkloosheidsgraad in Vlaanderen in 2023 is een conjunctureel knipperlicht om in het oog te houden. Verschillende eerdere analyses leren bovendien dat veel jongeren moeilijkheden ondervinden om de achterstand in te halen die ze hebben opgelopen tijdens de coronajaren (Boey & Vansteenkiste, 2022; Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, 2022; De Smet et al., 2023b). Het gaat voornamelijk om drie groepen, die reeds voor de COVID-19-pandemie een moeilijkere inschakeling hadden op de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld vaker kortlopende jobs, afgewisseld met werkloosheidsperiodes): kortgeschoolde jongeren, jongeren met een migratieachtergrond en NEET-jongeren. Uit het voorgaande weten we dat er veel overlap is: onder de NEET-jongeren zijn kortgeschoolden en jongeren geboren buiten EU-27 oververtegenwoordigd. Kwetsbaarheden worden dus gecumuleerd, waardoor het nog moeilijker is om een loopbaan te starten en een carrière met opwaartse loopbaanmobiliteit uit te bouwen. Dit is een van de redenen om de inspanningen richting de NEET-jongeren aan te houden, zodat hun inschakeling op de arbeidsmarkt en duurzame tewerkstelling verder kan worden verbeterd. De toekomst zal moeten uitwijzen of deze ratio opnieuw vertrokken is voor een aanhoudende stijging zoals na de financieel-economische crisis of dat het uiteindelijk een tijdelijke opstoot is geweest.

NEET-ratio naar achtergrondkenmerken

In Figuur 20 berekenen we voor verschillende socio-demografische kenmerken de NEET-ratio. We splitsen de NEET-ratio op naar geslacht, opleidingsniveau, geboorteland en het hebben van een handicap, aandoening of ziekte en dit voor de 15- tot 29-jarigen. De grootste kloof in 2023 vinden we bij het hebben van een handicap, aandoening of ziekte: van zij die hinder ervaren, is 30,5% NEET, wat meer dan vijf keer zo hoog is als personen die geen hinder ervaren (5,7%). Ten opzichte

van een jaar eerder is de kloof tussen beide groepen wel licht gedaald, onder invloed van een dalende NEET-ratio voor zij die hinder ervaren en een stijgende NEET-ratio voor zij die geen hinder ervaren. Ook bij geboorteland stellen we grote verschillen vast. Echter, in tegenstelling tot voorgaand jaar is wie geboren is in de EU-27 (exclusief België) iets vaker NEET (14,8%) dan personen geboren buiten de EU-27 (13,4%). Het is ook opvallend dat we bij personen geboren buiten de EU-27, vaak de meer kwetsbare groep, een daling in het aandeel NEET zien tegenover 2022 (toen 16,7%), terwijl we bij de personen geboren in de EU27 wel een stijging opmerken (10,6% in 2022). Bij jongeren geboren in België is de NEET-ratio veel beperkter. Desalniettemin gaat het hier ook om een stijging van 5,4% in 2022 naar 6,3% in 2023. Omwille van de eerder aangehaalde rol van leeftijd voor het opleidingsniveau, zeggen onderstaande NEET-ratio's voor de algemene groep 15 tot 29 jaar naar opleidingsniveau nog niet erg veel. Echter, we zien ook hier dat de groep kortgeschoolden een hoger aandeel NEET-jonger kent dan de hooggeschoolden (9,6% ten opzichte van 7,4% bij de midden- en 4,6% bij de hooggeschoolden). De drie opleidingsniveaus kennen een hogere NEET-ratio in vergelijking met een jaar eerder. Bij de 25- tot 29-jarigen is dit verschil nog meer uitgesproken en steekt het aandeel NEET onder kortgeschoolden ver uit boven die van de hooggeschoolden: 39,1% versus 4,2% (niet in de figuur). De kloof tussen kort- en hooggeschoolde NEET is ten opzichte van 2022 wel iets kleiner geworden.

Figuur 20: NEET-ratio (%) volgens socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2022 en 2023

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande figuur bevestigt de kwetsbaarheid van bepaalde groepen waar we het reeds over hadden. Bij kortgeschoolden, jongeren geboren buiten België en personen met een arbeidshandicap vinden we de hoogste NEET-ratio's terug. Anderzijds kennen enkele groepen een gunstigere situatie in 2023 in vergelijking met 2022. De vraag is hier opnieuw of de evolutie eerder tijdelijk is of dat jongeren op een duurzame manier de stap naar de onderwijs- of arbeidsmarkt zullen zetten in de toekomst.

Afstand tot de arbeidsmarkt

De afstand tot de arbeidsmarkt in kaart brengen is een complex gegeven. Eerder onderzoek (bijvoorbeeld Scholiers & Herremans (2016), Penders et al. (2020), Botterman et al. (2023), De Graeve et al. (2022, 2024)) toonde reeds aan dat dé NEET-jongere niet bestaat en dat elke jongere een andere afstand tot de arbeidsmarkt kan hebben. Niet elke NEET-jongere hoeft daarom per definitie ver van de arbeidsmarkt af te staan. We gebruiken twee manieren om de afstand tot de arbeidsmarkt in te schatten. In de eerste manier maken we gebruik van de huidige arbeidsmarktsituatie waarin een jongere zich bevindt, waarbij we de officiële definities (van de International Labour Organization) hanteren om een onderscheid te maken tussen werkloze NEET, niet-beroepsactieve NEET met een arbeidswens, en niet-beroepsactieve NEET zonder arbeidswens. De eerste groep, de werkloze NEET, worden geacht de kleinste afstand tot de arbeidsmarkt te hebben. Zij zijn namelijk actief op zoek naar werk en stellen zich bovendien ook beschikbaar voor werk. Niet-beroepsactieven daarentegen voldoen aan geen van beide voorwaarden en worden om die reden een grotere afstand tot de arbeidsmarkt toegedicht. Hun binding met de arbeidsmarkt is doorgaans minder sterk dan bij de werkloze NEET. Echter, ook binnen die laatste groep is er sprake van heterogeniteit, aangezien er wel personen zijn met een arbeidswens. Zij wensen een betaalde job, ook al zijn ze niet op zoek naar een baan of zijn ze momenteel niet beschikbaar. Tegenover de niet-beroepsactieven met arbeidswens vinden we de niet-beroepsactieven zonder arbeidswens. Zij bevinden zich het verst van de arbeidsmarkt omdat de motivatie om te werken bij hen ontbreekt.

Tabel 10: Huidige arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-24 jaar en 15-29 jaar, 2022 en 2023

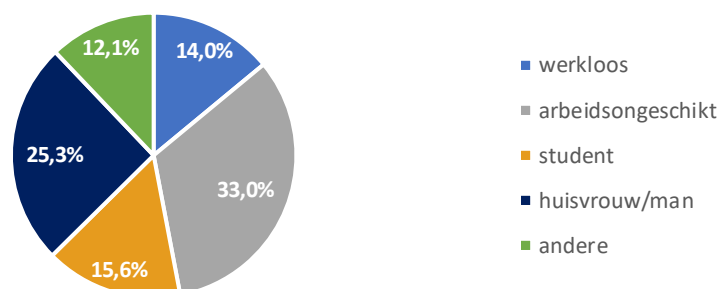
15-24 jaar	2022		2023	
	Aantal	%	Aantal	%
Werkloos	14 400	39,8	17 000	42,2
Niet-beroepsactief	21 700	60,2	23 300	57,8
<i>Met arbeidswens</i>	5 500	15,1	<i>nb</i>	<i>nb</i>
<i>Zonder arbeidswens</i>	16 300	45,1	18 900	47,0
Totaal	36 100		40 300	
15-29 jaar				
Werkloos	27 700	37,9	31 900	38,2
Niet-beroepsactief	45 500	62,1	51 800	61,8
<i>Met arbeidswens</i>	9 400	12,8	9 000	10,8
<i>Zonder arbeidswens</i>	36 100	49,3	42 700	51,0
Totaal	73 200		83 700	

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In 2023 is iets minder dan zes op de tien van de NEET-jongeren tussen 15 en 24 jaar in Vlaanderen niet-beroepsactief (57,8%), tegenover ongeveer vier op de tien die werkloos zijn (42,2%). Ten opzichte van een jaar eerder is het aandeel niet-beroepsactieven bij de 15- tot 24-jarigen een stukje afgenomen (57,8% in 2023 ten opzichte van 60,2% in 2022), terwijl het aandeel werkloze NEET een beperkte toename kent (42,2% in 2023 tegenover 39,8% in 2022). Ondanks het afgenomen aandeel niet-beroepsactieve NEET zijn het de niet-beroepsactieve NEET zonder arbeidswens die toch beduidend toenemen zowel bij de totale groep van 15- tot 24-jarige NEET (van 45,1% in 2022 naar 47,0% in 2023) als binnen de niet-beroepsactieve NEET van deze leeftijd

(van 74,9% naar 81,2%, niet in de tabel). In 2021 lag dit aandeel zelfs op 42,8% (en op 72,9% van de groep niet-beroepsactieve NEET). Als we de ruimere leeftijdsgroep van NEET-jongeren beschouwen, de 15- tot 29-jarigen, dan stellen we hetzelfde patroon vast, maar dan in beperktere mate: het aandeel werklozen neemt bescheiden toe van 37,9% in 2022 naar 38,2% in 2023, terwijl het aandeel niet-beroepsactieve NEET ook een geringe afname kent van 62,1% naar 61,8%. Ook bij deze leeftijdscategorie stellen we vast dat het aandeel niet-beroepsactieven zonder arbeidswens stijgt van 49,3% naar 51,0% (in 2021 nog 47,7%) ondanks de globale afname in niet-beroepsactieve NEET tussen 15 en 29 jaar. Het aandeel van jongeren zonder arbeidswens binnen de groep van niet-beroepsactieve NEET is net zoals bij de 15- tot 24-jarigen gestegen, van 79,4% naar 82,5%. In het Over.Werk artikel van Penders en Vansteenkiste (2023) toont een aanvullende figuur deze afstand tot de arbeidsmarkt bij NEET-jongeren naar achtergrondkenmerken. Daaruit blijkt dat in 2022 het aandeel niet-beroepsactieve NEET zonder arbeidswens aanzienlijk hoger is voor personen die hinder ervaren door een handicap, aandoening of ziekte, kortgeschoolden en personen geboren buiten België, dezelfde groepen waarbij we eerder al een opmerkelijk hogere NEET-ratio vaststelden.

Figuur 21: Zelf-gepercipieerde socio-economisch statuut van niet-beroepsactieve NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2023

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Naast het inschatten van de afstand tot de arbeidsmarkt via de arbeidsmarktpositie, kunnen we als tweede manier ook gebruik maken van het sociaaleconomisch statuut dat niet-beroepsactieve NEET tussen 15 en 29 jaar zichzelf toeschrijven. We kunnen een onderscheid maken tussen zichzelf als werkloos, arbeidsongeschikt, huisvrouw of -man, student of andere (dan gaat het over werkend, gepensioneerd of geen van de vermelde categorieën) beschouwen. Zo kunnen we nagaan of er bij de groep met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt toch nog een opleidings- of vormingsperspectief aanwezig is. Net zoals bij de benadering via de arbeidsmarktpositie, blijkt uit deze subjectieve benadering dat de NEET-groep uit heel wat uiteenlopende profielen bestaat.

Uit Figuur 21 blijkt dat er wel degelijk nog een opleidings- of vormingsperspectief aanwezig lijkt te zijn bij bepaalde NEET-jongeren met een grotere arbeidsmarkt afstand: 15,6% van de niet-beroepsactieve NEET omschrijft zichzelf als student. Aangezien het hier gaat om jongeren die aangeven gedurende de referentiemaand geen onderwijs of opleiding te hebben gevolgd, gaat het hier mogelijk om jongeren die zich tussen twee opleidingen bevinden (en dus een tijdelijke studiepauze inlassen), of zich situeren tussen het afronden van een opleiding en het beginnen van werk, of wel ingeschreven zijn maar niet of in beperkte mate deelgenomen hebben aan de lessen, of gekenmerkt worden door schoolverzuim (in geval van leerplichtigen).

De grootste groep omschrijft zichzelf als arbeidsongeschikt (33,0%), gevolgd door de huisvrouwen- en mannen (25,3%). Deze groepen zullen zowel kwetsbare als minder of niet-kwetsbaren omvatten, afhankelijk van de mate waarin iemand al dan niet vrijwillig de

arbeidsmarkt heeft verlaten. De situatie voor iemand die geen kinderopvang vindt of kan betalen verschilt bijvoorbeeld van iemand die vrijwillig afstand neemt van de arbeidsmarkt of het onderwijsveld om gezinsverantwoordelijkheden op zich te nemen. Dat geldt overigens voor de NEET-groep in het algemeen: diegenen die gewoon even een *time-out* nemen of zich focussen op andere activiteiten zoals vrijwilligerswerk of hun gezin, zijn niet noodzakelijk extra kwetsbaar. Een studie van Eurofound concludeerde dat er twee brede NEET-categorieën bestaan met zeer verschillende kenmerken en risicofactoren: enerzijds de kwetsbare NEET die het risico lopen “gemarginaliseerd” te worden en makkelijker van de radar verdwijnen en anderzijds de niet-kwetsbare NEET die over voldoende cultureel, sociaal en menselijk kapitaal beschikken om vanzelf de draad terug op te pakken (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, 2022; Eurofound, 2016). Ook in het Steunpunt Werk onderzoek van De Graeve et al. (2022 en 2024) kwam de sterke diversiteit in profielen terug bij NEET, waarbij sommigen meerdere kwetsbaarheden combineren en anderen makkelijker de toegang tot de arbeidsmarkt kunnen (terug) vinden.

Verder beschouwt 14,0% zichzelf als werkloos, ook al vallen ze in de categorie van niet-beroepsactieven. Het gaat hier dus om jongeren die ofwel niet actief naar werk hebben gezocht ofwel niet onmiddellijk beschikbaar zijn voor een job. Tot slot is er nog een restgroep van 12,1% anderen. Ten opzichte van een jaar eerder zijn er in 2023 verhoudingsgewijs meer jongeren die zichzelf zien als arbeidsongeschikt (van 30,1% in 2022 naar 33,0% in 2023) en minder als huisvrouw of -man (van 27,5% in 2022 naar 25,3% in 2023), student (van 17,4% naar 15,6%) of werkloze (van 18,4% naar 14,0%). Leeftijd en geslacht spelen een rol in de zelf-gepercipieerde status: bij de 15- tot 24-jarige niet-beroepsactieve NEET ligt het aandeel studenten relatief hoog, terwijl 25- tot 29-jarigen zichzelf vaker omschrijven als huisvrouw of -man, of als arbeidsongeschikt. Tegenover een jaar eerder zijn er bij de jongste leeftijdsgroep wel meer NEET die zichzelf als niet-beroepsactief dan werkloos inschatten. Mannelijke NEET-jongeren omschrijven zichzelf dan weer vaker als arbeidsongeschikt, terwijl het aandeel huisvrouwen sterker vertegenwoordigd is. Bij de 25- tot 29-jarigen gaat het bijvoorbeeld om de helft zelf-gepercipieerde huisvrouwen.

In bovenstaande analyses kwamen zowel een meer objectieve als subjectieve benadering van het concept ‘afstand tot de arbeidsmarkt’ aan bod op basis van enquêtegegevens. Echter, het blijft een erg complex concept. Om nog beter te begrijpen wat die afstand nu juist inhoudt en betekent, is er nood aan kwalitatief onderzoek. In het onderzoek van De Graeve et al. (2022 en 2024) werden 23 begeleiders geïnterviewd die jongeren aan de hand van activeringsprocessen ondersteunen om op te schuiven richting werk. Uit de verhalen van de begeleiders blijkt enerzijds dat jongeren in een NEET-situatie door diverse onvervulde randvoorwaarden een afstand tot de arbeidsmarkt ervaren, en dat anderzijds de arbeidsmarkt, door het opwerpen van diverse drempels, een afstand tot de jongere creëert. Zo staat de arbeidsmarkt ver van jongeren door een combinatie van complexiteit, veeleisendheid en discriminatie. Uit de wisselwerking tussen beide afstanden kan bovendien een negatieve spiraal ontstaan, waardoor de afstand toeneemt en jongeren meer ontmoedigd geraken. Dit onderzoek biedt alvast een bijkomende en meer dynamische kijk op hoe die complexe afstand tot stand komt en evolueert.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 11: Aandeel (%) NEET-jongeren naar socio-demografische kenmerken en leeftijd | Vlaams Gewest, 2023

	NEET-jongeren			Populatie		
	15-24 jaar	25-29 jaar	15-29 jaar	15-24 jaar	25-29 jaar	15-29 jaar
Geslacht						
Man	56,8	43,8	50,1	51,1	50,3	50,8
Vrouw	43,2	56,2	49,9	48,9	49,7	49,2
Onderwijsniveau						
Kortgeschoold	42,0	40,0	40,9	41,7	11,1	31,1
Middengeschoold	43,4	40,0	41,6	43,5	36,7	41,1
Hooggeschoold	14,6	20,1	17,4	14,8	52,2	27,8
Geboorteland						
Geboren in België	80,4	69,5	74,8	89,1	82,6	86,8
Geboren in EU-27 (excl. België)	nb	11,7	9,9	4,1	6,3	4,8
Geboren buiten EU-27	nb	18,9	15,4	6,9	11,1	8,4
Arbeidshandicap						
Met arbeidshandicap	nb	30,0	22,2	4,4	6,4	5,1
Zonder arbeidshandicap	86,2	70,0	77,8	95,6	93,6	94,9

Noot: 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celtaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

5. 55-plussers

AUTEURS: Quinten VANRESPAILLE EN Sarah VANSTEENKISTE

Aandeel in de bevolking

De vergrijzing van de Vlaamse bevolking op beroepsactieve leeftijd zet zich al sinds het begin van de 21ste eeuw fel door. Tussen het jaar 2000 en 2023 kwamen er in Vlaanderen zo'n 300 000 mensen tussen 55 en 64 jaar oud bij, waardoor hun aandeel in de Vlaamse bevolking op arbeidsleeftijd (20 tot en met 64 jaar) toenam van 17,8% in 2000 tot 24,1% in 2023. Dat komt omdat de grote babyboomgeneratie vanaf het jaar 2000 de leeftijdscategorie 55 tot 64 begon binnen te stromen, wat de stelselmatige stijging in het aandeel 55- tot 64-jarigen op de arbeidsmarkt verklaarde.

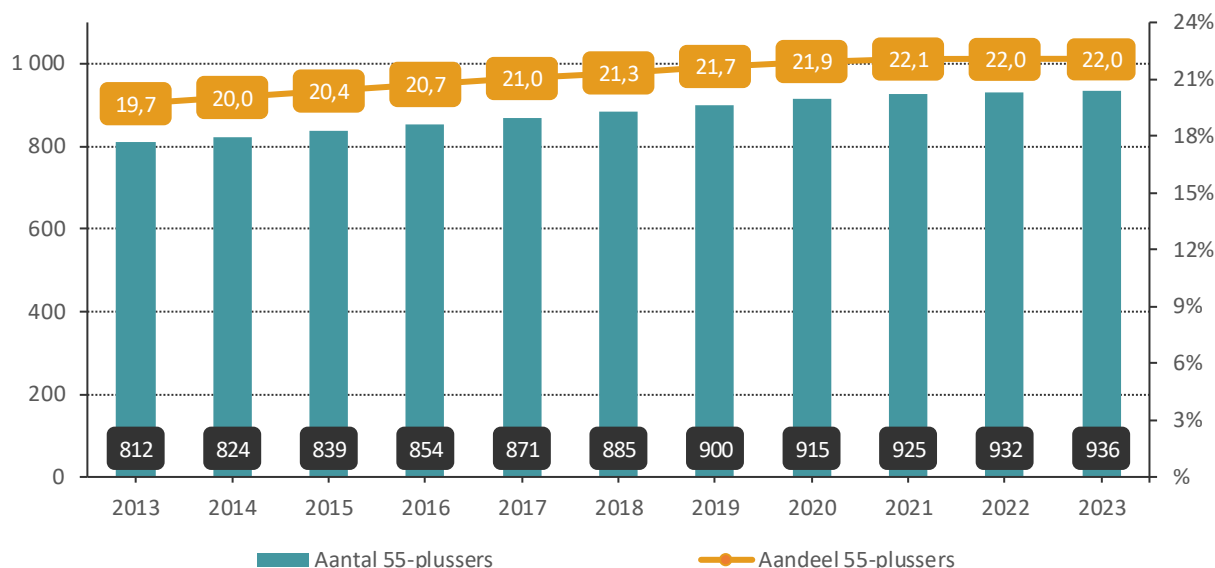
In de afgelopen tien jaar zette de stijgende trend van het aandeel en aantal 55- tot 64-jarigen zich door. Figuur 22 toont het verloop van het aandeel 55-tot 64-jarigen in de periode van 2013 tot en met 2023. Het aandeel 55- tot 64-jarigen steeg met ongeveer 0,3 procentpunt per jaar, maar viel stil vanaf 2021. Sindsdien is er een stabiel verloop zichtbaar (0,1 procentpunt) dat zich, op basis van de huidige verwachtingen van het Planbureau ook zal doorzetten in de toekomst. Volgens de projecties van het Federaal Planbureau (FPB) heeft het aandeel 55- tot 64-jarigen zijn hoogtepunt bereikt en zal het tot 2071 rond de 22% blijven schommelen.²

In de periode 2000-2023 nam het aandeel 55- tot 59-jarigen toe van 8,8% tot 12,3%. Dat is een iets sterkere toename dan het aandeel 60- tot 64-jarigen, dat toenam van 9% in 2000, tot 11,8% in 2023. Vanaf 2015 treedt er echter een lichte toename van het aandeel 60- tot 64-jarigen op binnen de groep 55- tot 64-jarigen. In 2015 maakten de 55- tot 59-jarigen 53,4% uit van de bevolking tussen 55 en 64 jaar oud, terwijl dit in 2023 nog maar 51,1% bedraagt. Op basis van cijfers van het Federaal Planbureau (2023) zou de verdere vergrijzing van de 55- tot 64-jarigen zich evenwel nog doorzetten tot en met 2032. Op dat moment zou 51,4% van de 55- tot 64-jarigen 60- tot 64-jaar zijn, 3,5 procentpunt hoger ten opzichte van 2023. Vervolgens zou de situatie stabiliseren naar een even groot aantal 55- tot 59-jarigen als 60- tot 64-jarigen.

Bij de huidige kenmerken van de Vlaamse 55- tot 64-jarigen anno 2023 valt vooral de hogere proportie kortgeschoolden op (23,6%) in vergelijking met de bevolking tussen 25 en 64 jaar (15,8%), zie Tabel 12. Deze hoger dan gemiddelde aanwezigheid van kortgeschoolden binnen de 55- tot 64-jarigen is in 2023 gestabiliseerd ten opzichte van 2022, na een jarenlange daling. Ten opzichte van 2021 en 2022 ligt het aandeel nu respectievelijk 2,5 procentpunt lager en 0,5 procentpunt hoger. In 2013 was zelfs nog 40,9% van de 55- tot 64-jarigen kortgeschoold. Daarnaast zijn 55- tot 64-jarigen ook vaker in België geboren dan de algemene bevolking (89,0% ten opzichte van 83,8%) en hebben ze vaker een arbeidshandicap (25,4% ten opzichte van 13,6%).

² Bevolkingsvoorzichten 2023-2070. (2024). [Dataset]. Geraadpleegd van https://www.plan.be/databases/data-35-nl-bevolkingsvoorzichten_2023_2070

Figuur 22: Aantal (x 1000) en aandeel (%) 55- tot 64-jarigen in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

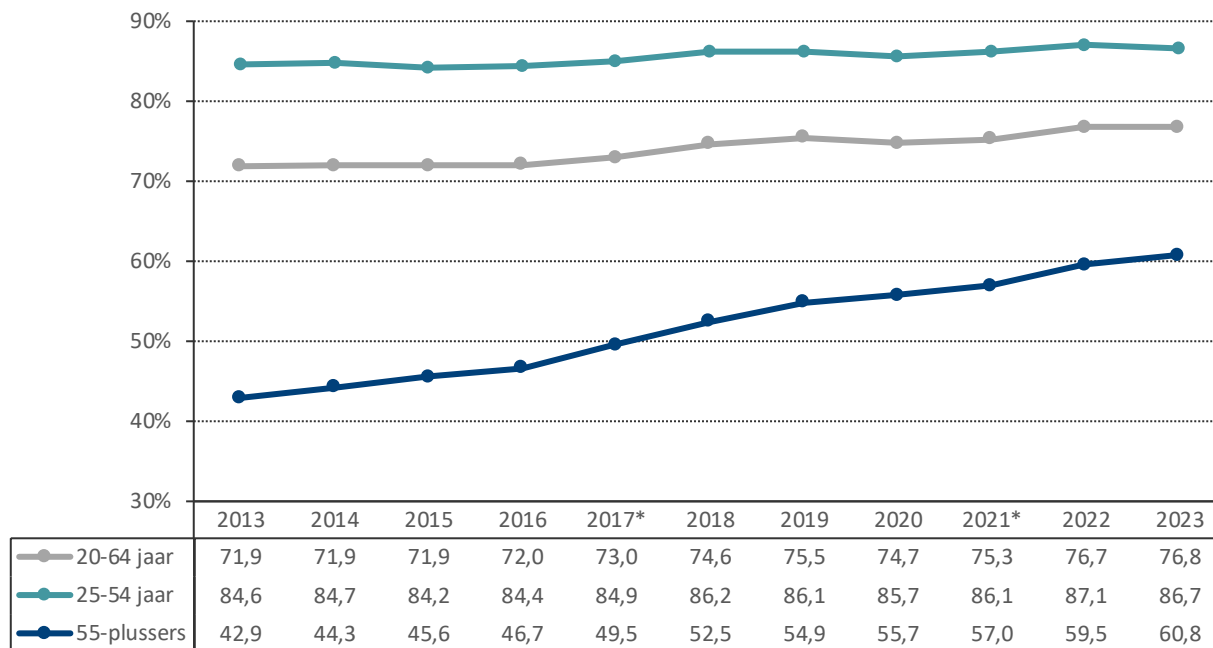

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Federaal Planbureau

Werkzaamheid

Zoals zichtbaar is op Figuur 23, nam de werkzaamheidsgraad van 55- tot 64-jarigen sinds 2013 continu toe, een groei die zich ook heeft doorgezet in crisistijden. In de periode van 2013 tot 2016 was er een sterke toename van de werkzaamheid bij de 55- tot 64-jarigen van 8,9%, terwijl de werkzaamheid van de bevolking tussen 25 en 54 jaar lichtjes daalde van 84,6% naar 84,4% tussen 2013 en 2016. In de periode 2016 tot 2019 was er wel een lichte stijging van de werkzaamheidsgraad van de bevolking tussen 25 en 54 jaar oud met 2%, maar ook toen steeg de werkzaamheidsgraad van de 55- tot 64-jarigen veel sterker met 17,6%.

De COVID-19-pandemie deed de groei bij de 55- tot 64-jarigen eventjes vertragen, maar niet volledig stilvallen. De toename in werkzaamheidsgraad ging tussen 2019 en 2020 van 54,9% naar 55,7% (+0,8 procentpunt) en tussen 2020 en 2021 liep het verder op tot 57,0% (+1,2 procentpunt). In 2022 steeg de werkzaamheidsgraad opnieuw, maar aan een sterker ritme, tot 59,5% (+2,6 procentpunt). Daarmee lijkt de groei van de werkzaamheidsgraad bij 55- tot 64-jarigen opnieuw aan te knopen bij zijn precrisisgroei tempo: gedurende de COVID-19-pandemie lag deze op +1,0 procentpunt per jaar, terwijl de gemiddelde jaargroei tussen 2017 en 2019 op +2,7 procentpunt lag. Dit groeitempo is evenwel ook een indicatie dat er nog erg veel marge voor verbetering is. De generatiekloof met de 25- tot 54-jarigen werd sinds 2013 dan wel bijna gehalveerd, maar deze is met 25,9 procentpunt nog steeds bijzonder groot.

Figuur 23: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

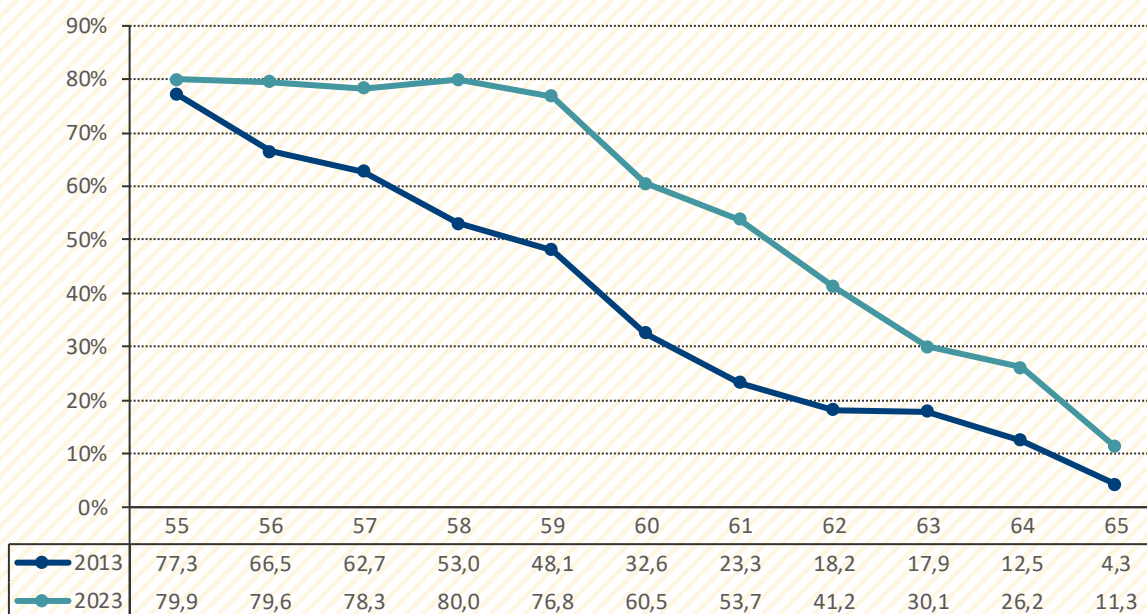

Focus:

Evolutie werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar

Wanneer we inzoomen op de werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar, stellen we vast dat niet enkel het algemene niveau van de werkzaamheidsgraad is gestegen bij 55- tot 64-jarigen. Ook het verloop is duidelijk gewijzigd tussen 2013 en 2023. In 2013 was er nog een bijna continue dalende tendens in het aandeel werkenden vanaf het 55ste levensjaar, maar deze dalende tendens is de voorbije jaren stelselmatig opgeschoven naar latere leeftijdsjaren (De Smet & Vansteenkiste, 2023). In 2023 blijft de werkzaamheidsgraad op een relatief hoog niveau tot de leeftijd van 59 jaar (76,8%). De eerste duidelijke afname vindt net voor de vroegst mogelijke pensioenleeftijd plaats (60 jaar bij een loopbaan van 44 jaar anno 2023). De grootste afname is terug te vinden tussen de leeftijd van 59 en 60 jaar (-16,3 procentpunt). Ten slotte is er nog een zeer sterke afname tussen 64 en 65 jaar oud. Terwijl de werkzaamheidsgraad voor 65-jarigen in 2013 nog 4,3% bedroeg, is deze toegenomen tot 11,3% in 2023.

Figuur 24: Werkzaamheidsgraad (%) 55-plussers per leeftijdsjaar | Vlaams Gewest, 2013-2023

Noot: In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

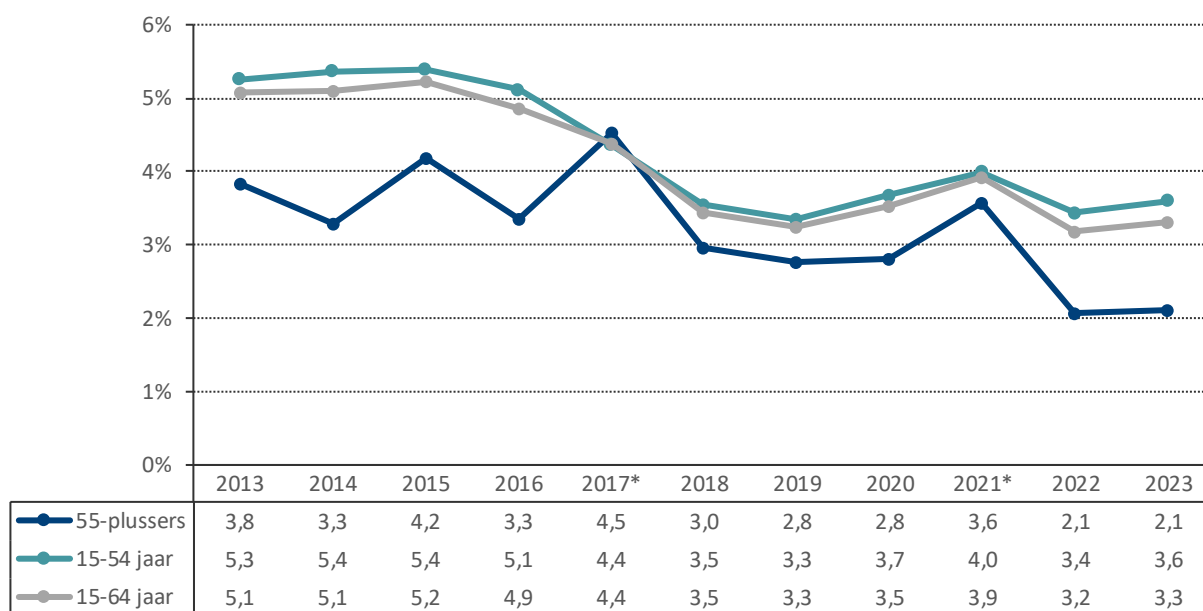
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

Figuur 25 illustreert het vrij volatiele karakter van de werkloosheidsgraad van 55-plussers doorheen de jaren. In de periode tot en met 2017 was er een wisselend verloop, waarbij nieuwe toenames telkens werden opgevolgd door gelijkmatige afnames.

Vanaf 2018 leek dit schommelend patroon doorbroken te worden, zelfs de COVID-19-crisis zorgde aanvankelijk niet voor een opwaartse druk bij de 55-plussers. Slechts in 2021 keerde het tij, met een stijging van de werkloosheidsgraad van 2,8% tot 3,6%. Deze wijziging zou echter te wijten kunnen zijn aan de trendbreuk door de methodologische wijziging in de EAK van 2021. Vanaf 2021 werden mensen die afwezig waren tijdens de week van de enquête en meer dan drie maanden tijdelijk werkloos waren, niet meer bij de werkenden gerekend. Deze wijziging had tijdens de COVID-19-crisis een impact op de stijging van de werkloosheid. 2022 stond echter alweer in het teken van een nieuwe ommekeer: de werkloosheidsgraad bij 55-plussers daalde tot 2,1%, het laagste peil dat we ooit maten, dat in 2023 stabiliseert op hetzelfde niveau. Het verschil met de 15- tot 54-jarigen wordt hiermee ook eensklaps vergroot van 0,4 procentpunt in 2021 tot 1,5 procentpunt in 2023.

Figuur 25: Werkloosheidsgraad (%) 55-plussers | Vlaams Gewest, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

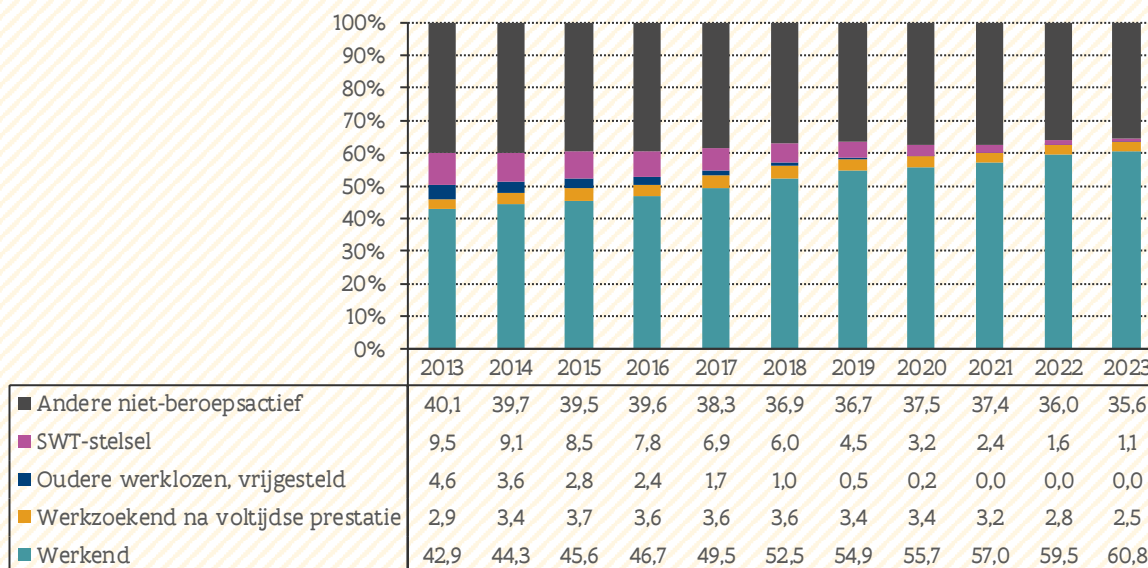

Focus:

Uittredestatuten

Het is belangrijk om bij het bestuderen van de werkloosheidsgraad van 55-plussers ook rekening te houden met de bredere context van de eindloopbaan. Personen ouder dan 55 jaar kunnen onder bepaalde voorwaarden immers ook de stap naar niet-beroepsactiviteit zetten, bijvoorbeeld door het verkrijgen van een vrijstelling van inschrijving als werkzoekende. Daarnaast bestaat ook nog steeds het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT), waarbij personen aangepast beschikbaar moeten blijven. In de afgelopen jaren werden de toetredingsvoorwaarden voor deze stelsels gevoelig opgetrokken of werd het stelsel uitdovend gemaakt. Zo is het stelsel van vrijgestelde oudere werkloze sinds 2021 nagenoeg volledig gedecimeerd: terwijl er in 2013 nog 37 234 (4,6%) van de 55-plussers tot dit stelsel behoorden, is dit aantal in 2023 teruggelopen tot slechts 68 (0,01%). Ook het SWT stelsel bevat nog minder dan één vijfde van hun oorspronkelijke aantal in 2013. Zo tellen we in 2023 slechts 10 251 personen in SWT waar het in 2013 nog over 77 183 ging. Zoals we bij de onderdelen rond de werkzaamheids- en werkloosheidsgraad reeds opmerkten, gaat dit voornamelijk gepaard met een duidelijke toename van het aantal werkende 55-plussers (Figuur 23).

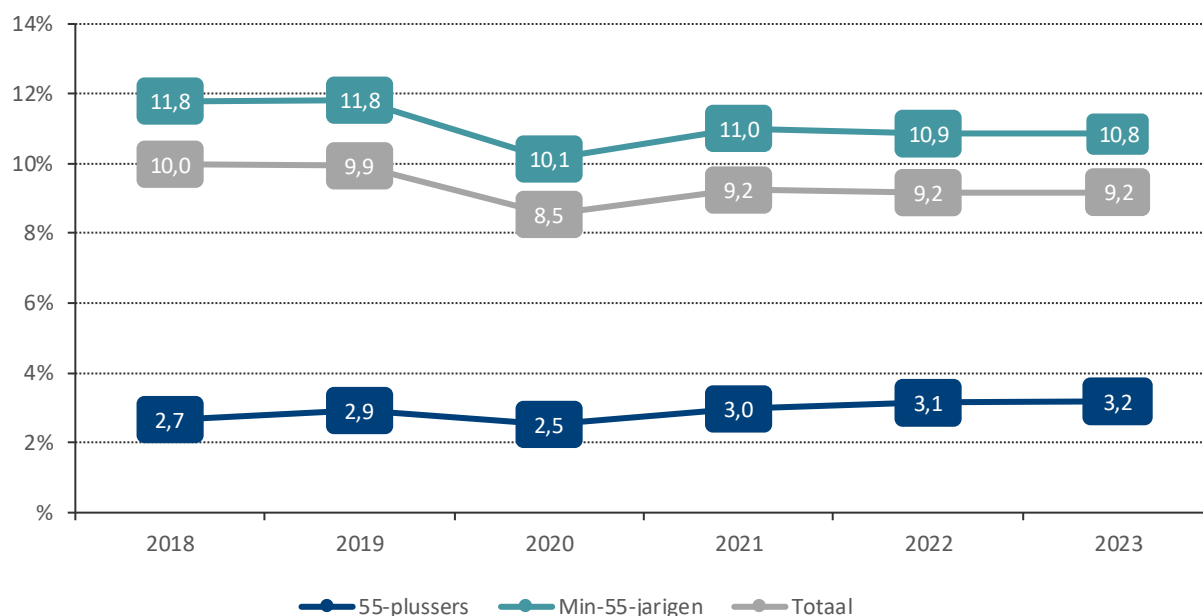
Figuur 26: Samenstelling van de populatie 55- tot 64-jarigen | Vlaams Gewest, 2013-2023

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis RVA, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Op vlak van uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (wzw) blijft er een duidelijk verschil met jongere leeftijdsgroepen. Terwijl elke maand gemiddeld 10,8% van de wzw jonger dan 55 jaar de weg naar werk vindt, bedraagt dit bij de 55-plussers slechts 3,2%. Na de COVID-19-crisis is dit verschil wel iets kleiner geworden: terwijl het uitstroompercentage van de 55-plussers reeds in 2021 terug zijn precrisisniveau bereikte (en zelfs licht toenam), blijft deze in 2023 bij de min-55-jarigen nog een procentpunt lager dan in 2019. De kloof tussen het uitstroompercentage van beide groepen blijft met 7,6 procentpunt bijzonder groot, maar is wel met 1,5 procentpunt verkleind sinds 2018.

Figuur 27: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2018-2023

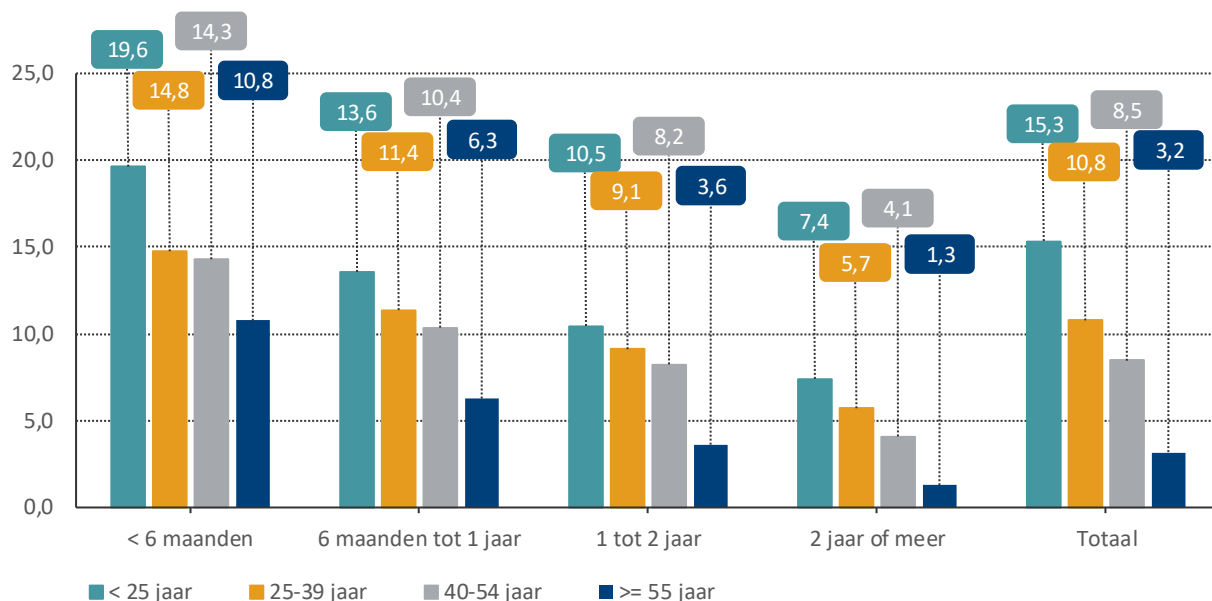

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis VDAB

Het verschil in uitstroom naar werk in vergelijking met de jongere leeftijdscategorieën wordt mede gedreven door het hoge aandeel langdurige werklozen bij de 55-plussers (37,6% in vergelijking met 24,9% voor 15- tot 64-jarigen; zie Tabel 12), gecombineerd met de duidelijk lagere uitstroomgraad van 55-plussers binnen de groep van langdurige werklozen. Zo ligt het uitstroompercentage van de 40- tot 54-jarigen wzw die minder dan zes maanden werkloos zijn zo'n 30% hoger dan dit van de 55-plussers, terwijl dit van de langdurige werklozen (twee jaar of meer) meer dan 200% hoger ligt, of dus meer dan dubbel zo hoog, dan bij de 55-plussers.

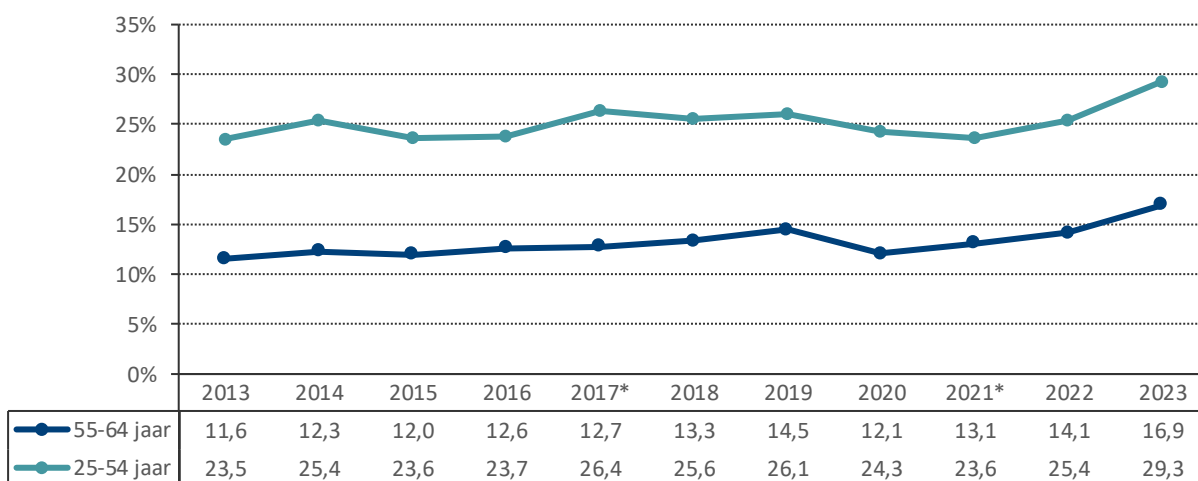
Figuur 28: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur | Vlaams Gewest, 2023

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis VDAB

Deelname aan opleiding

Figuur 29: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan een opleiding naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Op de tijdelijke, maar duidelijke, trendbreuk tijdens de COVID-19-crisis na, ging de opleidingsdeelname van 55-plussers de afgelopen tien jaren bijna continu in stijgende lijn. In 2013 nam slechts 11,6% van de 55-plussers in het afgelopen jaar deel aan opleidingen, tien jaar later is dit zo'n 50% hoger, met 16,9%. Opvallend is wel dat de coronadip pas dit jaar helemaal is overbrugd. Het heeft meer dan drie jaar geduurd om de daling van 2020 goed te maken. Tussen 2022 en 2023 steeg de opleidingsdeelname van 55-tot 64-jarigen met 19,9%, een grotere toename

dan tussen 2020 en 2022, toen de opleidingsdeelname van 55-plussers steeg met 16,5%. De vraag is nu of de opleidingsdeelname verder zal stijgen aan het tempo van de afgelopen drie jaar, of de geleidelijke stijging van voor 2019 opnieuw wordt verdergezet.

Ook bij de 25- tot 54-jarigen is de negatieve impact op de opleidingsdeelname van de COVID-19-crisis pas in 2023 hersteld. Hier ligt de opleidingsdeelname nu 12,2% procentpunt hoger dan in 2019. De jaargroei ligt bij deze groep in 2023 dicht bij de jaargroei van de 55- tot 64-jarigen (+15,4% in vergelijking met +16,5%). Op de hele periode van 2013 tot 2023 is het verschil in opleidingsdeelname tussen 25- tot 54-jarigen en 55- tot 64-jarigen echter slechts licht gestegen, van 11,9 procentpunt tot 12,4 procentpunt. Het feit dat deze stijging zo beperkt is geweest, is voornamelijk te wijten aan het jaar 2021. Toen daalde de opleidingsdeelname van de 25- tot 54-jarigen met 0,7 procentpunt, terwijl de opleidingsdeelname van de 55- tot 64-jarigen steeg met een volledig procentpunt.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 12: Aandeel (%) 55-plussers naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

	55-plussers	15-64 jarigen
Statuut		
Werkend	60,8	71,4
Werkloos	1,3	2,5
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>37,6</i>	<i>24,9</i>
Niet-beroepsactief	37,9	26,2
Geslacht		
Man	50,3	50,3
Vrouw	49,7	49,7
Onderwijsniveau*		
Kortgeschoold	23,6	15,8
Middengeschoold	41,8	38,9
Hooggeschoold	34,6	45,4
Geboorteland		
Geboren in België	89,0	83,8
Geboren in EU-27 (excl. België)	4,7	6,0
Geboren buiten EU-27	6,3	10,1
Arbeidshandicap		
Met arbeidshandicap	25,4	13,6
Zonder arbeidshandicap	74,6	86,4

Noot: * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

6. Kortgeschoolden

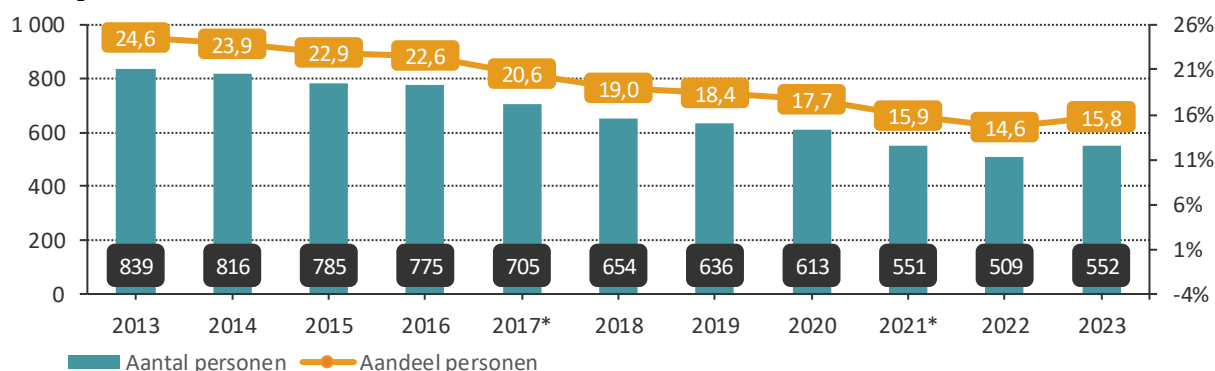
AUTEUR: Willem Jan OTTEN

Aandeel in de bevolking

Het aandeel kortgeschoolden in de totale Vlaamse bevolking tussen 25 en 64 jaar is de voorbije jaren sterk afgenomen.³ Terwijl in 2013 nog 24,6% van de Vlamingen kortgeschoold was, zakte dit aandeel in 2022 naar 14,6%, een daling met 10 procentpunt. In 2023 komt er abrupt een breuk met deze trend, en stijgt het aandeel kortgeschoolden met 1,2 procentpunt tot 15,8%. Zoals hoofdstuk 1 laat zien, werd er een toename vastgesteld van het aantal personen met een migratieachtergrond, en de volgende focusbox laat zien dat er een correlatie bestaat tussen migratieachtergrond en een lage scholingsgraad. Het aandeel middengeschoolden daarentegen blijft al geruime tijd stabiel (39,4% in 2013; 38,9% in 2023) terwijl het aandeel hooggeschoolden sterk is toegenomen (36,0% in 2013; 45,4% in 2023).

Binnen de groep kortgeschoolden is het aandeel mannen (53,3%) hoger dan bij hooggeschoolden (45,1%) maar lager dan het aandeel mannen bij middengeschoolden (54,8%). Daarnaast is het aandeel 55-plussers ook opmerkelijk hoger bij kortgeschoolden (40,0% ten opzichte van 28,6% voor middengeschoolden en 20,3% voor hooggeschoolden). Het feit dat kortgeschoolden vaker tot de oudere leeftijdscategorie behoren, verklaart ook deels waarom hun aandeel in de bevolking tussen 25-64 jaar zo sterk gedaald is sinds 2013. Er vindt een duidelijke generatiewissel plaats: veel oudere kortgeschoolden gaan met pensioen en worden vervangen door jongeren die vaker langer studeren. Binnen de groep kortgeschoolden zitten ook relatief meer personen met een migratieachtergrond en personen met hinder door een handicap, aandoening of ziekte. Zowel voor personen met hinder als voor personen met een migratieachtergrond wordt er een toename vastgesteld voor alle scholingsniveaus. In Tabel 13 op het einde van dit hoofdstuk wordt een overzicht van de profielkenmerken weergegeven.

Figuur 30: Aantal (x 1000) en aandeel (%) kortgeschoolden in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

³ Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

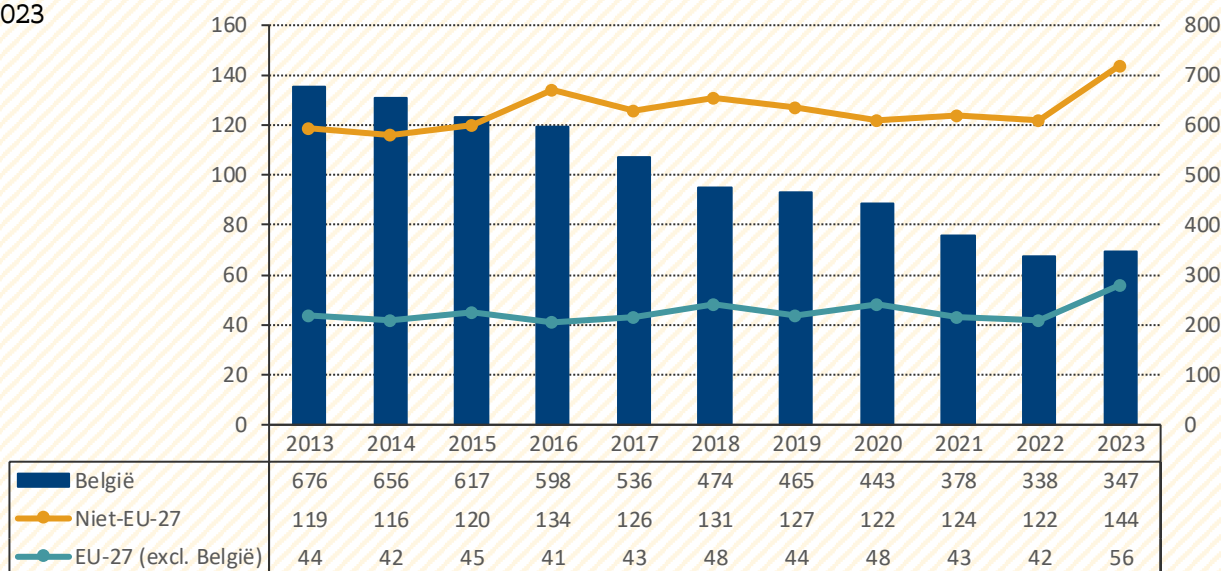

Focus:

Kortgeschoolden en migratieachtergrond

In 2023 wordt er voor het eerst sinds de metingen een toename van het aantal kortgeschoolden vastgesteld. Dit is op zijn minst opmerkelijk te noemen na decennia van gestage afname en een klimaat waarin opleiding danig gestimuleerd wordt. Een mogelijke verklaring is de toename van het aantal mensen met een migratieachtergrond waarnaar reeds in het eerste hoofdstuk verwezen werd. We weten dat deze groepen vaker kortgeschoold zijn, dus een toenemende migratie zorgt verhoudingsgewijs voor een groter aandeel kortgeschoolden in de bevolking. Gemiddeld zijn 12,0% van de personen geboren in België kortgeschoold, tegenover 24,9% voor personen geboren in de EU-27 en 38,1% voor personen geboren buiten de EU. De volgende figuur toont de evolutie van het aantal kortgeschoolden, opgesplitst naar geboorteland. Hier valt duidelijk op dat na jaren van stabiliteit bij de personen geboren in de EU-27 en daarbuiten er in 2023 een plotse stijging wordt vastgesteld (+14 000 voor EU-27 en +22 000 voor niet-EU-27). Daarnaast registreren we voor het eerst sinds de metingen ook een lichte toename voor de groep geboren in België (+9 000), terwijl omgekeerd ook de groep hoogopgeleiden in België met bijna 50 000 afneemt. De komende jaren zullen uitwijzen of het om een eenmalige verschuiving gaat dan wel om structurele veranderingen in de verdeling van het onderwijsniveau.

Figuur 31: Aantal kortgeschoolden (x1000) naar migratieachtergrond | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2023

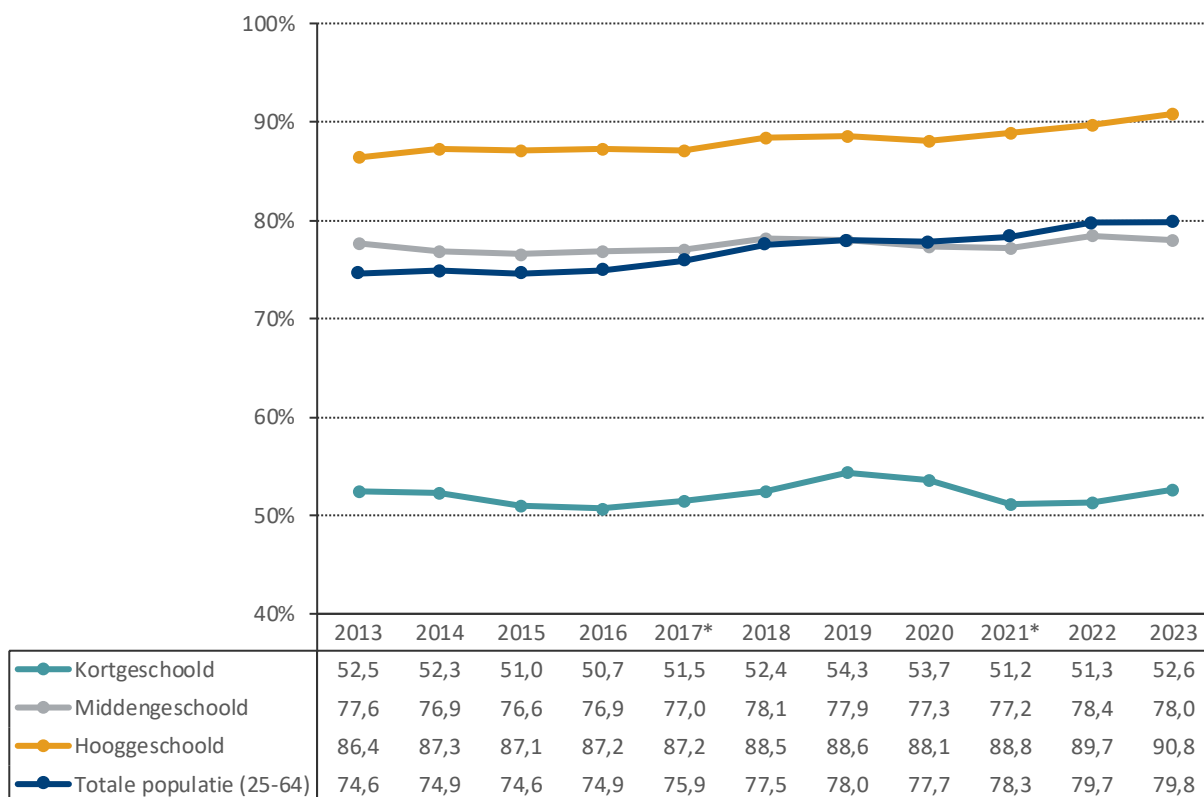
Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. De aantallen voor België zijn af te lezen op de secundaire as.

Werkzaamheid

De positie van personen op de arbeidsmarkt verschilt sterk naargelang hun onderwijsniveau. In 2023 is 52,6% van de kortgeschoolde volwassenen aan het werk ten opzichte van 78,0% en 90,8% bij respectievelijk midden- en hogeschoolden. De daling in werkzaamheid onder kortgeschoolden tussen 2020 en 2021 is opmerkelijk en is vooral toe te schrijven aan een stijging in de werkloosheid en een stijgend aandeel niet-beroepsactieven gedurende die periode. Coronaperikelen, alsook de relatieve toename van het aandeel personen geboren buiten de EU onder kortgeschoolden, een populatie die in het algemeen een lagere werkzaamheidsgraad kent dan personen geboren in België (zie hoofdstuk 1), bieden deels een verklaring. In 2023 wordt deze negatieve trend echter omgebogen naar een stijging van 1,3 procentpunt ten opzichte van 2022 en hiermee wordt opnieuw het niveau van 2018 bereikt.

De werkzaamheidsgraad is de afgelopen jaren gestegen voor het gehele Vlaamse Gewest met uitzondering van coronajaar 2020. Tussen 2013 en 2023 steeg de werkzaamheidsgraad bij 25- tot 64-jarigen met 5,2 procentpunt (van 74,6% naar 79,8%). Deze toename is vooral toe te schrijven aan een stijging in de werkzaamheidsgraad bij hogeschoolden en de relatieve stijging in het aandeel hogeschoolden onder de bevolking.

Figuur 32: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

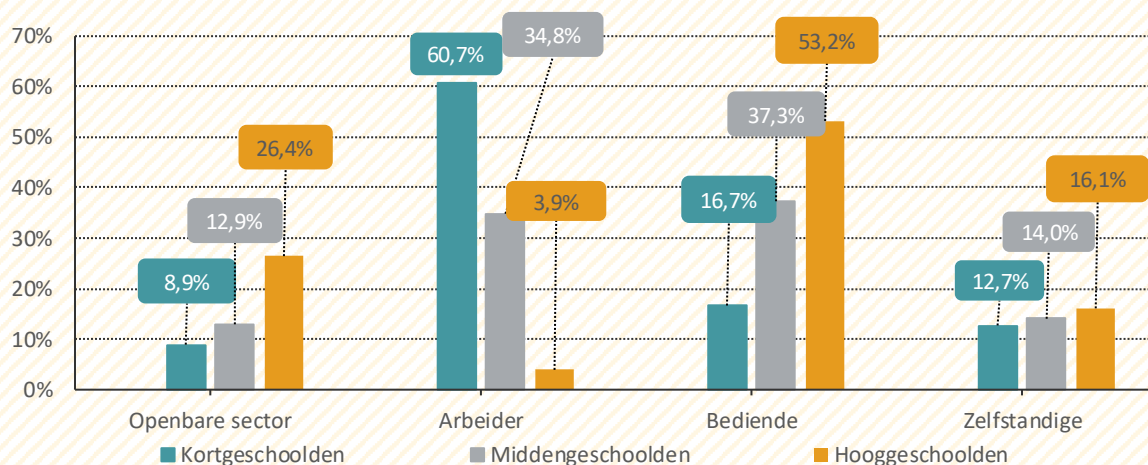

Focus: Beroepsstatuut en onderwijsniveau

We stelden reeds vast dat de werkzaamheidsgraad aanzienlijk varieert afhankelijk van het opleidingsniveau. Figuur 33 illustreert dat ook het beroepsstatuut van de werkende bevolking enige variatie vertoont naar scholingsniveau. Het grootste verschil situeert zich op de private arbeidsmarkt tussen arbeiders en bedienden: waar 60,7% van de kortgeschoolden een beroep als arbeider uitoefent, hebben hooggeschoolden dit statuut slechts in 3,9% van de gevallen. Omgekeerd werkt 16,7% van de personen zonder secundair diploma als bediende, terwijl 53,2% van de hooggeschoolden een rol als bediende bekleedt.

Ook binnen de openbare sector is het verschil in opleiding merkbaar. 8,9% van de kortgeschoolden is werkzaam als ambtenaar, tegenover 26,4% van de hooggeschoolden. Het aandeel per opleidingsniveau dat zelfstandig is (met of zonder personeel) is ongeveer gelijk, met een klein verschil ten voordele van hooggeschoolden (kortgeschoolden: 12,7%; middengeschoolden: 14,0%; hooggeschoolden: 16,1%). Gezien de geringe omvang van de meehelpende gezinsleden werd deze groep buiten beschouwing gelaten.

Figuur 33: Beroepsstatuut naar onderwijsniveau (%) | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2023

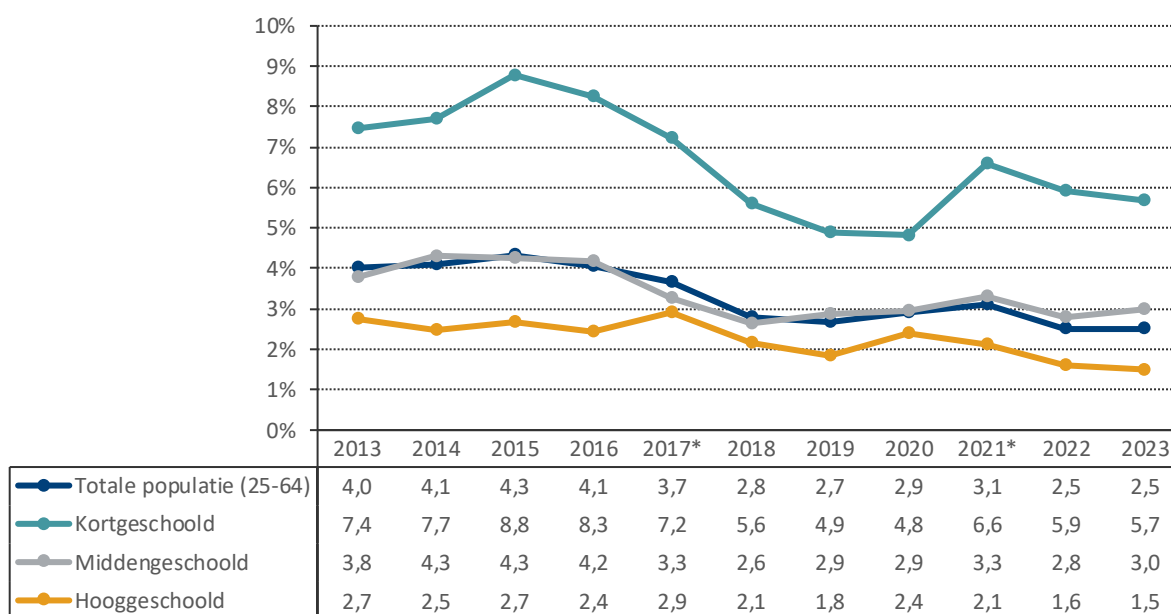

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

2022 was het jaar van de heropleving na de coronacrisis, met een economie die opnieuw aantrok en bedrijven die terug meer vacatures uitschreven. Deze intensivering van de krapte op de arbeidsmarkt zorgde ervoor dat de werkloosheidsgraad voor alle opleidingsniveaus daalde. Het herstel wordt in 2023 bestendigd en de werkloosheidsgraad voor de totale populatie (25-64 jaar) blijft met 2,5% identiek aan dat van 2022. Desalniettemin blijft de werkloosheidsgraad emblematisch voor de minder gunstige positie van kortgeschoolden op de arbeidsmarkt. Kortgeschoolden zijn vaker werkloos dan midden- of hogeschoolden. De werkloosheidsgraad van kortgeschoolden in 2023 is met 5,7% bijna vier keer zo hoog als die van hogeschoolden (1,5%), maar is wel sinds 2022 in dalende lijn na de plotse toename in 2021 als gevolg van de coronacrisis. De werkloosheidsgraad daalde daarvoor sinds 2016 voor alle onderwijsniveaus, maar de opvallendste daling deed zich voor bij de kortgeschoolden. Terwijl de werkloosheidsgraad van kortgeschoolden in 2016 nog 8,3% bedroeg, daalde deze tot onder 5% in 2019 en 2020. Dit komt ook overeen met de stijging in de werkzaamheidsgraad sinds 2016. Terwijl de middengeschoolden in 2023 opnieuw hun precovidniveau bereiken en de hogeschoolden zelfs hun laagste werkloosheidsgraad ooit laten optekenen, blijven de kortgeschoolden achter met een niveau dat nog steeds 0,9 procentpunt boven dat van 2020 ligt, en zo blijft de kloof tussen de verschillende scholingsgraden relatief groot.

Figuur 34: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023

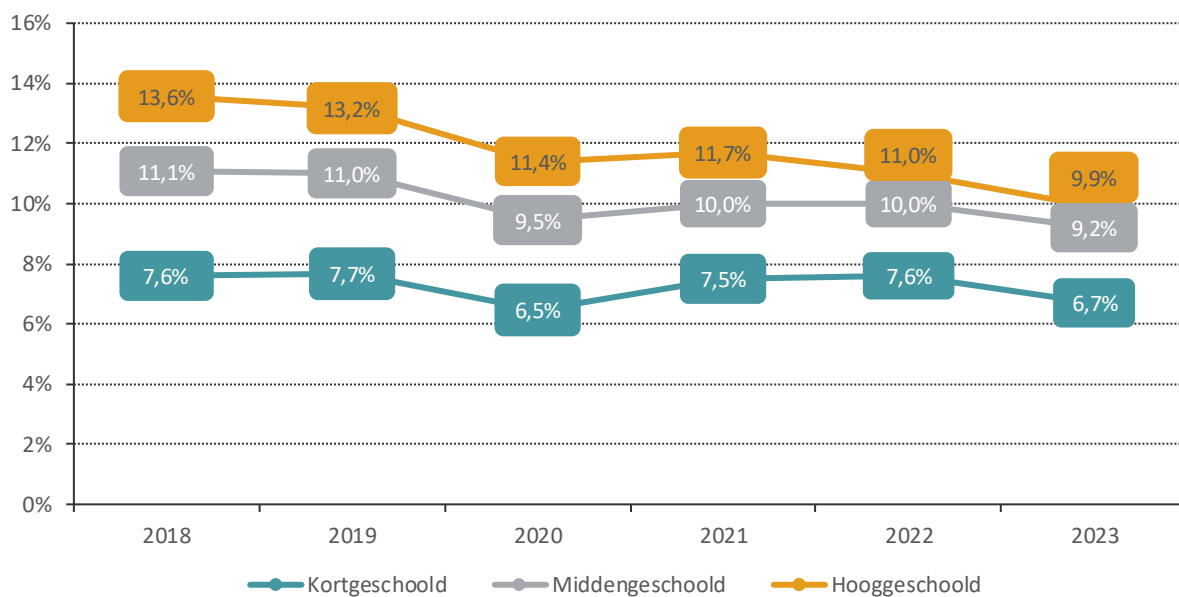

Noot: * in 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorg voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Kortgeschoolden lopen een hoger risico om langdurig werkloos te blijven dan hooggeschoolden. In 2023 is bijna de helft (47,7%) van de kortgeschoolde werklozen langdurig werkloos, een aanzienlijke daling ten opzichte van 2022, toen nog bijna 59% van deze groep langdurig naar werk zocht. Bij hooggeschoolden is dit ongeveer twee op de tien (22,0%) van de werklozen. In 2023 stroomt elke maand gemiddeld 6,7% van de kortgeschoolde werkzoekenden zonder werk (wzw) uit naar werk. Dit percentage ligt een stuk lager dan voor middengeschoolde (9,2%) en hooggeschoolde werkzoekenden zonder werk (9,9%). De uitstroom naar werk voor langdurig werkzoekenden en 55-plussers is ook lager dan gemiddeld, en deze groepen zijn dan ook oververtegenwoordigd onder kortgeschoolde werkzoekenden. Door toedoen van de COVID-19-crisis en de bijhorende economische dip slook de uitstroom voor alle scholingsniveaus in 2020 beduidend ten aanzien van voorgaande jaren. Nadat in 2021 en 2022 nog een herstel waargenomen werd, registreren de statistieken in 2023 opnieuw een dalende uitstroom voor alle scholingsgraden.

Figuur 35: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 2018-2023

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

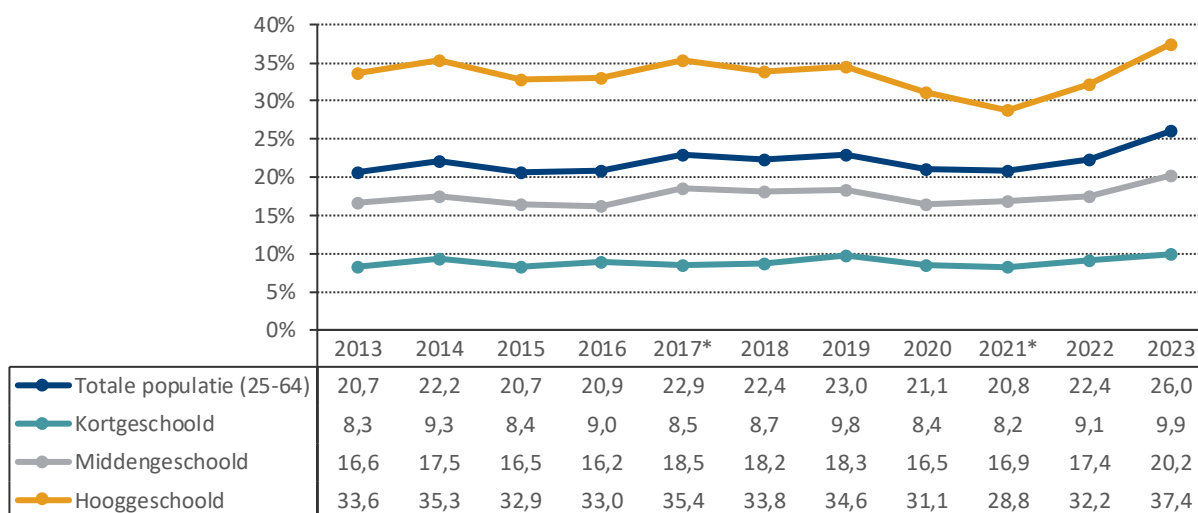
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

Deelname aan opleiding

De onderwijskloof op de arbeidsmarkt is ook zichtbaar in de deelname aan verdere opleiding. In 2023 neemt 9,9% van de kortgeschoolden deel aan minstens één verdere opleiding gedurende een periode van twaalf maanden. Bij middengeschoolden is de opleidingsdeelname dubbel zo hoog (20,2%) en bij hooggeschoolden bijna vier keer zo hoog (37,4%). Deze discrepantie neemt niet weg dat alle scholingsgraden erop vooruitgingen ten opzichte van 2022, en bovendien bereiken ze allemaal hun hoogste niveau sinds de start van de metingen.

Ook bij opleidingsparticipatie speelt een zeker Mattheuseffect: mensen die al hooggeschoold zijn en vaker een sterk profiel hebben, nemen het meest deel aan opleidingen. Verschillende factoren spelen hierin een rol. Ten eerste zijn kortgeschoolden minder vaak aan het werk, waardoor ze minder toegang hebben tot opleidingen die georganiseerd worden door de werkgever. Ten tweede, werkgevers bieden hun kortgeschoolde werknemers ook minder opleidingen aan. Ten slotte, ook factoren op individueel niveau spelen mee: kortgeschoolden geven aan minder vaak nood te hebben aan opleiding en zijn bijgevolg minder vaak intrinsiek gemotiveerd om deel te nemen (Van Langenhove et al., 2020).

Figuur 36: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan een opleiding naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 13: Aandeel (%) personen naar onderwijsniveau en andere socio-demografische kenmerken
| Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2023

	Kortgeschoold	Middengeschoold	Hooggeschoold	Populatie 25-64 jaar
Statuut				
Werkend	52,6	78,0	90,8	79,9
Werkloos	3,2	2,4	1,4	2,0
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>47,7</i>	<i>26,8</i>	<i>22,0</i>	<i>30,4</i>
Niet-beroepsactief	44,2	19,6	7,8	18,1
Geslacht				
Man	53,3	54,8	45,1	50,1
Vrouw	46,7	45,2	54,9	49,9
Leeftijd				
25-54	60,0	71,4	79,7	73,4
55-64	40,0	28,6	20,3	26,6
Geboorteland				
Geboren in België	63,4	86,2	86,4	82,7
Geboren in EU-27 (excl. België)	10,3	6,0	5,6	6,5
Geboren buiten EU-27	26,3	7,9	8,0	10,8
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	29,2	17,3	9,0	15,6
Zonder arbeidshandicap	70,8	82,7	91,0	84,4

Noot: Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

7. Personen met een arbeidshandicap

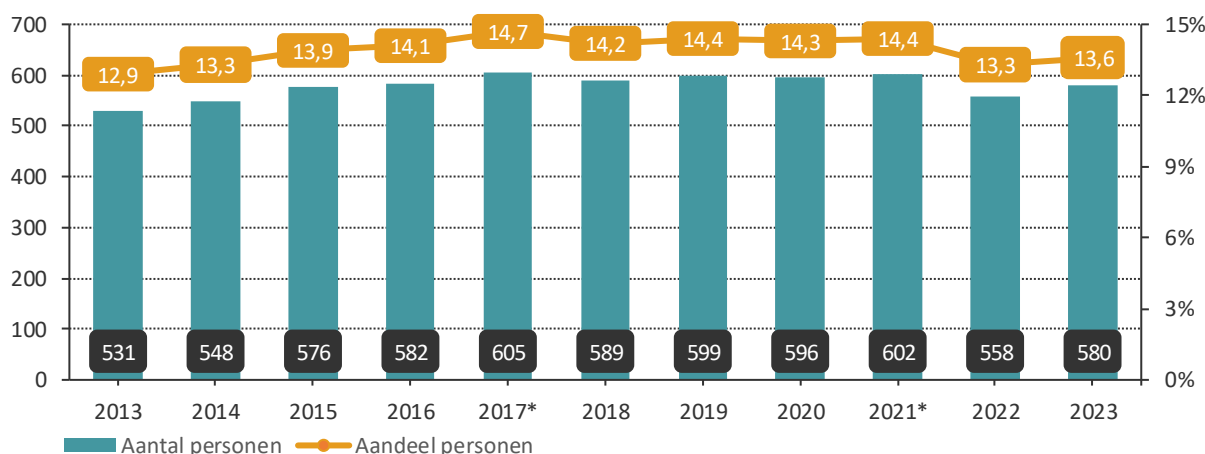
AUTEURS: Sarah BOTTERMAN

Aandeel in de bevolking

De groep personen met een arbeidshandicap wordt afgebakend als de personen die aangeven in hun dagelijkse bezigheden op het werk of daarbuiten in beperkte of erge mate hinder te ondervinden door een handicap, aandoening of ziekte én deze hinder reeds zes maanden of langer ervaren. De operationalisering is gebaseerd op het VN-verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap. Daarin wordt gesteld dat niet enkel gekeken dient te worden naar de positie en participatie van personen met een erkende handicap, maar naar alle personen die door een langdurige ziekte, aandoening of handicap hinder ondervinden om volwaardig te participeren in de samenleving.

In 2023 gaven 580 000 personen (zijnde 263 000 mannen en 317 000 vrouwen) in Vlaanderen aan enige vorm van langdurige hinder te ervaren, overeenkomend met 13,6% van de bevolking tussen 15 en 64 jaar.⁴ In vergelijking met de totale bevolking is er bij de groep personen met een arbeidshandicap een sterke oververtegenwoordiging van niet-beroepsactieven, kortgeschoolden en 55-plussers. Deze oververtegenwoordiging is het meest uitgesproken bij de subgroep van personen die in erge mate langdurige hinder ondervinden (zie Tabel 18).

Figuur 37: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK-survey grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

⁴ In dit hoofdstuk nemen we enkel de personen op die alle vragen rond hinder beantwoorden. De categorie van personen waar we niet van weten of ze hinder ondervonden, worden niet mee opgenomen in de analyses. Totalscores kunnen hierdoor afwijkend zijn met andere hoofdstukken. Enkel in de laatste sectie worden populatiegegevens als referentiepunt gebruikt.

Focus:**Ontvangen van uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid en tegemoetkoming omwille van handicap**

De EAK peilt ook naar het ontvangen van een uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid of een tegemoetkoming omwille van handicap bij personen die niet-beroepsactief zijn. Werknemers, zelfstandigen of werklozen die door ziekte of ongeval niet kunnen werken, hebben recht op een uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid die door de mutualiteit wordt uitbetaald. Vanaf één jaar arbeidsongeschiktheid spreken we van een invaliditeitsuitkering. Personen voor wie dit omwille van een arbeidsongeval of beroepsziekte niet mogelijk is, kunnen beroep doen op een uitkering van Fedris. De FOD Sociale Zekerheid kan personen met een erkenning handicap een inkomensvervangende tegemoetkoming (een vervangingsinkomen) en/of een integratietegemoetkoming toekennen. De integratietegemoetkoming compenseert de kosten omwille van de handicap.

De helft van de personen die langdurige hinder ondervinden bij hun dagelijkse activiteiten zijn niet-beroepsactief (50,6%). Binnen deze groep ontvangt iets meer dan de helft een uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid (55,2%) en maar een minderheid een tegemoetkoming omwille van de handicap (17,5%).

Tabel 14: Ontvangen van uitkering omwille van arbeidsongeschiktheid of tegemoetkoming omwille van handicap | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

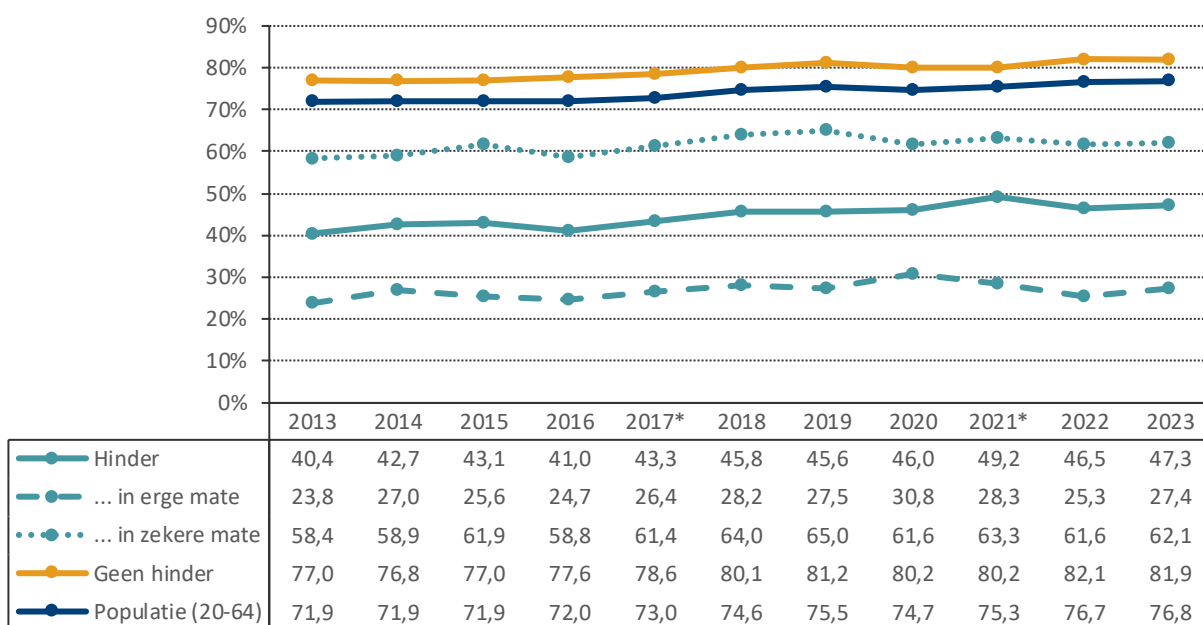
	Niet-beroepsactief N (%)	Uitkering N (%)	Tegemoetkoming N (%)
Hinder	294 000 (50,6%)	159 000 (55,2%)	51 000 (17,5%)
... in erge mate	176 000 (71,3%)	107 000 (62,0%)	41 000 (23,5%)
... in zekere mate	118 000 (35,3%)	52 000 (45,0%)	10 000 (8,5%)
Geen hinder	818 000 (22,3%)	21 000 (3,4%)	12 000 (2,0%)

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK.

Werkzaamheid

De werkzaamheidsgraad van personen met langdurige hinder steeg over de jaren heen, zowel voor zij die in zekere mate als in erge mate hinder ondervinden. In de laatste tien jaar steeg de werkzaamheidsgraad bij personen met langdurige hinder (20- tot 64-jarigen) zelfs sterker dan bij personen zonder langdurige hinder (respectievelijke stijging van 6,9 en 4,9 procentpunt). De kloof in werkzaamheidsgraad tussen personen zonder en met langdurige hinder blijft echter groot (34,6 procentpunt in 2023).

Figuur 38: Werkzaamheidsgraad (%) van personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus:**Werkritme en beroepsstatus**

Bij werkenden verschilt het werkritme sterk tussen personen met en zonder langdurige hinder. Ongeveer twee op vijf werkenden die langdurige hinder ondervinden, werken deeltijds, ten opzichte van een op vijf werkenden die geen langdurige hinder ondervinden (verschil van 17,3 procentpunt).

Tabel 15: Aandeel (%) voltijds versus deeltijds werk naargelang al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023

	Hinder (%)	Geen hinder (%)
Deeltijds	39,7	22,4
Voltijds	60,3	77,6

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De beroepsstatus verschilt weinig tussen personen met en zonder langdurige hinder. Binnen de privésector zijn personen die langdurige hinder ondervinden wel vaker arbeider, en personen zonder langdurige hinder vaker bediende.

Tabel 16: Beroepsstatus naargelang al dan niet ervaren van langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023

	Hinder (%)	Geen hinder (%)	Vershil (ppt)
Privésector	67,8	66,8	1,0
... arbeider	35,6	22,2	13,4
... bediende	32,2	44,6	12,4
Openbare Sector	18,7	18,2	0,5
Zelfstandige	12,9	14,2	1,3

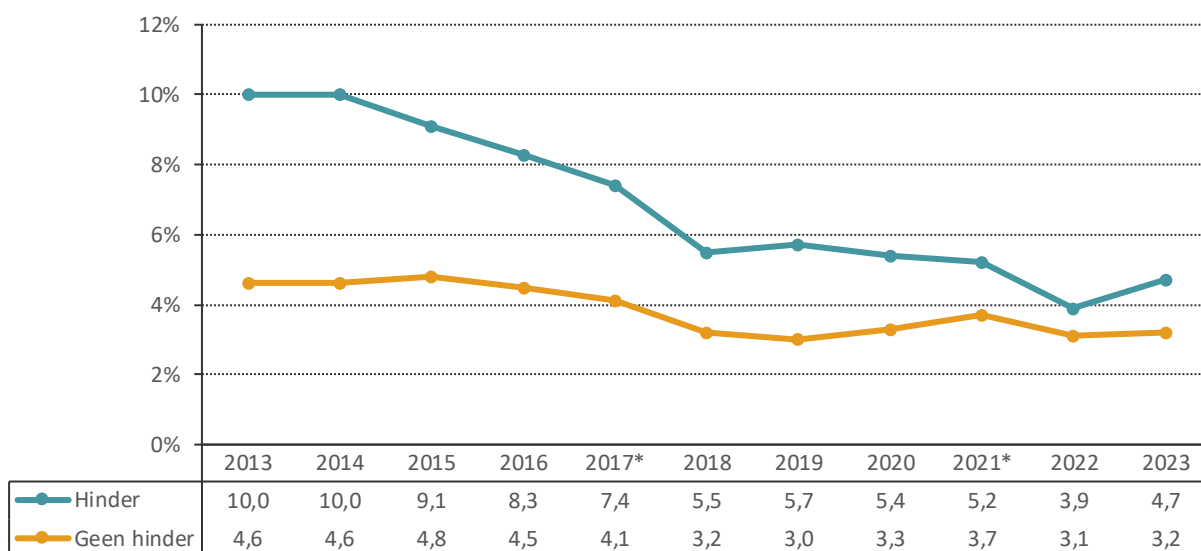
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

De werkloosheidsgraad bij personen die langdurige hinder ervaren (15- tot 64-jarigen), is gestegen in 2023 ten opzichte van 2022 met 0,8 procentpunt, terwijl voor personen zonder langdurige hinder de werkloosheidsgraad nagenoeg stabiel blijft (+0,1 procentpunt).

In de laatste tien jaar daalde de werkloosheidsgraad met 5,3 procentpunt bij personen met langdurige hinder. De werkloosheidsgraad bij personen zonder langdurige hinder daalde met 1,4 procentpunt. De kloof in werkloosheidsgraad tussen personen met en zonder langdurige hinder werd over de jaren heen kleiner. In 2023 ligt de werkloosheidsgraad bij personen met langdurige hinder 1,5 procentpunt hoger dan bij personen zonder langdurige hinder.

Figuur 39: Werkloosheidsgraad (%) van personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

Noot:* In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

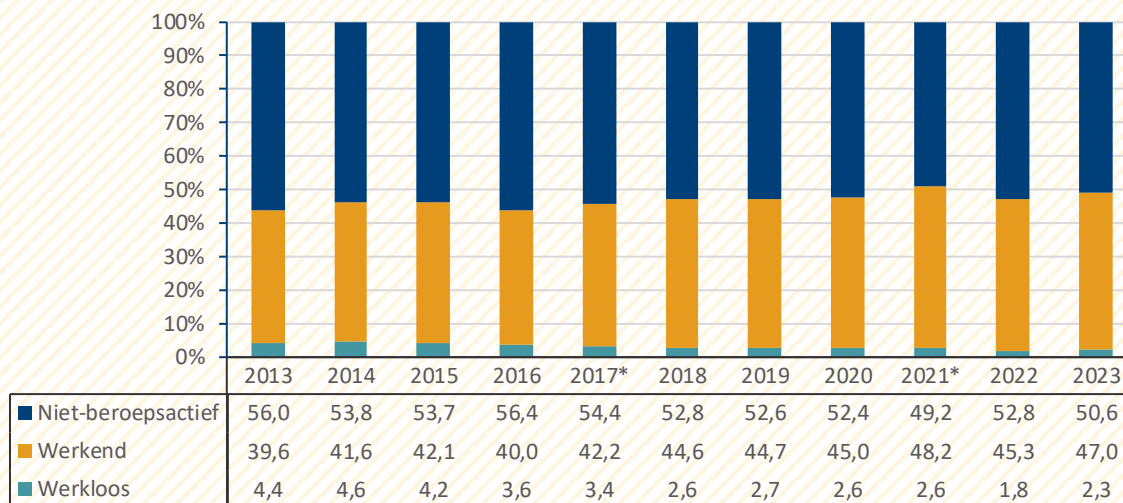
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus: Niet-beroepsactieven

Het aandeel niet-beroepsactieven bij personen met langdurige hinder daalde de afgelopen tien jaar met 5,4 procentpunt. In 2023 is de helft van de personen met langdurige hinder niet-beroepsactief (50,6%).

Figuur 40: Aandeel (%) personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte opgesplitst naar statuut | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De ernst van de hinder is een belangrijke factor in het al dan niet behoren tot de niet-beroepsactieve groep. Zeven op tien personen die langdurige hinder in erge mate ondervinden, zijn niet-beroepsactief, zo'n 45,1 procentpunt meer dan de totale populatie.

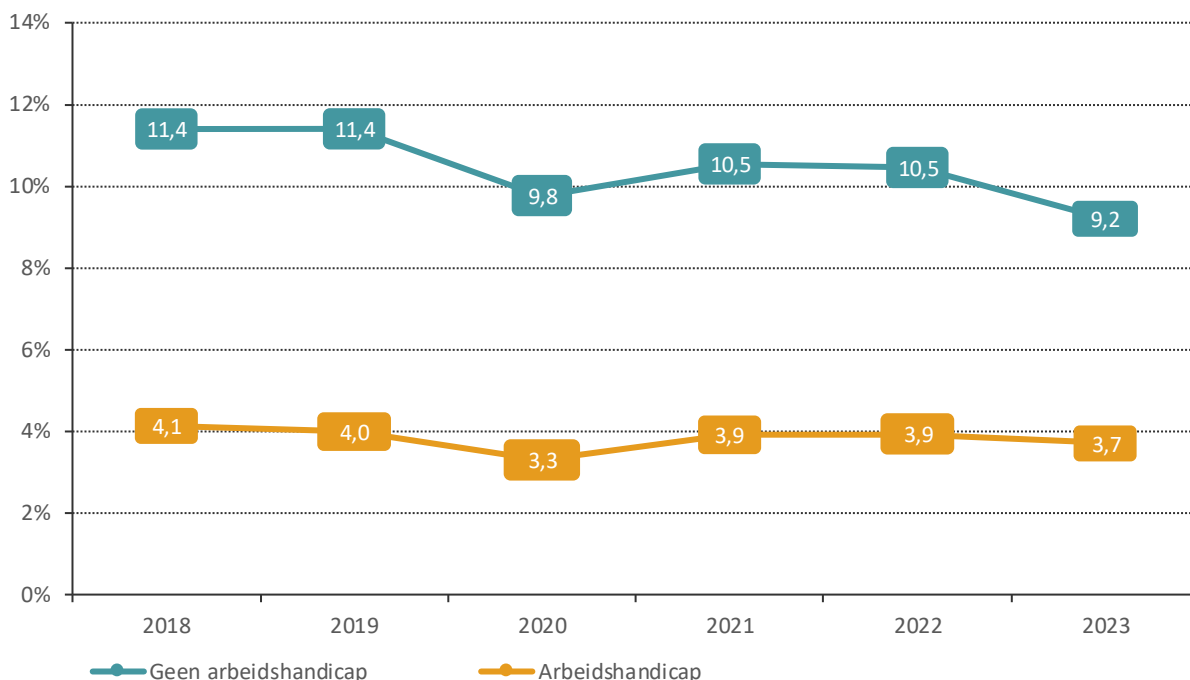
Tabel 17: Aandeel (%) niet-beroepsactieven naargelang langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

	Niet-beroepsactief (%)	Vershil in ppt met aandeel niet-beroepsactieven in totale populatie (26,2%)
Hinder	50,6	24,4
... in erge mate	71,3	45,1
... in zekere mate	35,3	9,1
Geen hinder	22,3	-3,9

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De volgende figuur geeft de officiële administratieve werkloosheidsdata weer van personen met en zonder een arbeidshandicap.⁵ Werkzoekenden zonder werk met een arbeidshandicap blijven een zeer lage uitstroom naar werk hebben. In 2023 is de uitstroomkans 3,7% bij personen met een arbeidshandicap tegenover 9,2% bij personen zonder arbeidshandicap. De kloof tussen beide groepen is lichtjes verkleind tot 5,5 procentpunt.

Figuur 41: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van werkzoekenden zonder werk naar werk (%) | Vlaams Gewest, 2018-2023

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

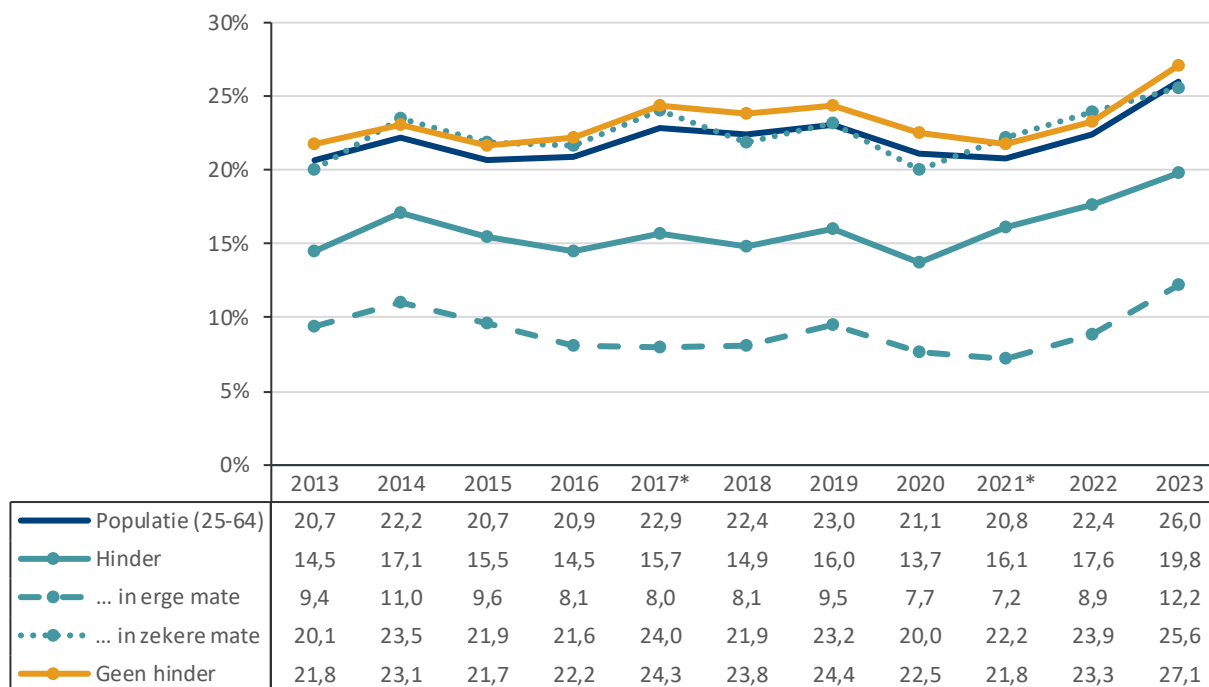
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

⁵ Zowel VDAB als EAK gebruiken de definitie van het VN Verdrag als uitgangspunt, maar bij EAK gaat het om een zelfrapportering door de persoon en bij VDAB om administratieve data. De VDAB hanteert de volgende definitie: *Burgers met een arbeidshandicap hebben een psychische of lichamelijke aandoening van langdurige aard (bv. autisme, slechthorendheid, rugklachten, ...) waardoor ze het moeilijker hebben om werk te vinden of om een job uit te voeren.* Een persoon kan deze indicatie rechtstreeks krijgen wanneer hij/zij over de nodige bewijzen beschikt (bv. medische attesten, bewijs van studie, recht op integratie-uitkering), of na onderzoek door VDAB of een partner (bron: arvastat.be).

Deelname aan opleiding

In 2023 neemt in de twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging 19,8% van de personen met langdurige hinder deel aan een opleiding. Het verschil in opleidingsdeelname tussen wie in erge mate hinder ondervindt en wie in zekere mate hinder ondervindt, is enigszins verkleind tot 13,4 procentpunt, maar blijft aanzienlijk.

Figuur 42: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 18: Aandeel (%) personen met arbeidshandicap uitgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2023

	Hinder in erger mate	Hinder in zekere mate	Totaal hinder	Geen hinder	Populatie
Statuut					
Werkend	27,4	61,6	47,0	75,2	71,4
Werkloos	1,3	3,1	2,3	2,5	2,5
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>nb</i>	<i>nb</i>	<i>nb</i>	<i>nb</i>	<i>24,9</i>
Niet-beroepsactief	71,3	35,3	50,6	22,3	26,2
Geslacht					
Man	47,7	43,5	45,3	51,1	50,3
Vrouw	52,3	56,5	54,7	48,9	49,7
Onderwijsniveau*					
Kortgeschoold	36,1	26,7	30,7	13,8	15,8
Middengeschoold	46,7	42,2	44,1	39,1	38,9
Hooggeschoold	17,3	31,1	25,2	47,1	45,4
Leeftijd					
15-24 jaar	4,9	6,2	5,6	19,5	17,6
25-54 jaar	51,8	54,9	53,5	61,6	60,4
55-64 jaar	43,3	39,0	40,8	19,0	22,0
Geboorteland					
Geboren in België	81,3	84,2	83,0	82,3	83,8
Geboren in EU-27 (excl. België)	5,6	5,5	5,6	6,4	6,0
Geboren buiten EU-27	13,1	10,2	11,4	11,3	10,1

Noot: * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. 'Nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

8. Arbeidsreserve

AUTEURS: Sarah VANSTEENKISTE EN Romy DEBROEY

Ondanks voorzichtige signalen van een lichte afkoeling van de Vlaamse arbeidsmarkt, blijft de krapte op de arbeidsmarkt een grote uitdaging (De Smet et al., 2024a). Er zijn aanzienlijk veel openstaande vacatures en weinig actieve werklozen om deze posities in te vullen. Het Steunpunt Werk dashboard 'Vlaanderen binnen Europa' laat zien dat in 2023 de werkloosheidsgraad bij 20- tot 64-jarigen slechts 3% bedraagt.⁶ In juni 2024 bedroeg de spanningsratio 2,5, wat betekent dat er per openstaande VDAB-vacature slechts 2,5 werkzoekenden zonder werk in bemiddeling beschikbaar waren om deze vacatures in te vullen.⁷ Hannon en Vansteenkiste (2024) verwachten, zolang er geen zware externe schokken op de arbeidsmarkt optreden, een verdere toename van de vraag naar arbeid in heel wat beroepen. Vooral bij technische beroepen, zorg en welzijn, het onderwijs en de ICT zal de aanwervingsbehoefte tijdens de projectieperiode 2024-2029 het grootst zijn (zie ook het dashboard 'Beroepenprojecties').⁸

Om aan de toenemende vraag te voldoen, wordt traditioneel gekeken naar de actieve werklozen om de vacatures in te vullen. Echter, deze groep is aanzienlijk kleiner geworden en vormt slechts een deel van het beschikbare arbeidspotentieel. Naast de actieve werklozen (2,4% in 2023) is er ook een grote groep van niet-beroepsactieven (20,8%) tussen 20 en 64 jaar in 2023 (zie ook het dashboard 'Vlaanderen binnen Europa'⁹ en 'Arbeidsreserve'¹⁰). Ook een deel van deze groep kan op korte termijn worden aangesproken om de vele vacatures in te vullen. Daarnaast bestaan er binnen de werkende bevolking ook nog mogelijkheden, omdat niet iedereen er optimaal wordt ingezet. Sommigen werken deeltijds maar zouden graag meer uren werken en zijn daar ook beschikbaar voor (zie Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste & Sourbron, 2023).

Het blijft dus essentieel om met een open blik te kijken naar de arbeidsbevolking en hun potentieel op de Vlaamse arbeidsmarkt. Dit benaderen we niet alleen vanuit een puur economisch perspectief, maar ondersteunen dit ook met een positieve en inclusieve visie op werk. Kwaliteitsvol werk brengt namelijk tal van positieve effecten met zich mee, waaronder het bevorderen van maatschappelijke participatie, het verwerven van vaardigheden, het opbouwen van netwerken en het vormgeven van de identiteit. In dit rapport focussen we op de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos en de huisvrouwen- of mannen in Vlaanderen.

⁶ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/vlaanderen-binnen-europa-werkloosheid>

⁷ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/trendindicatoren-vlaamse-arbeidsmarkt-vacatures-krapte>

⁸ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/beroepenprojecties>

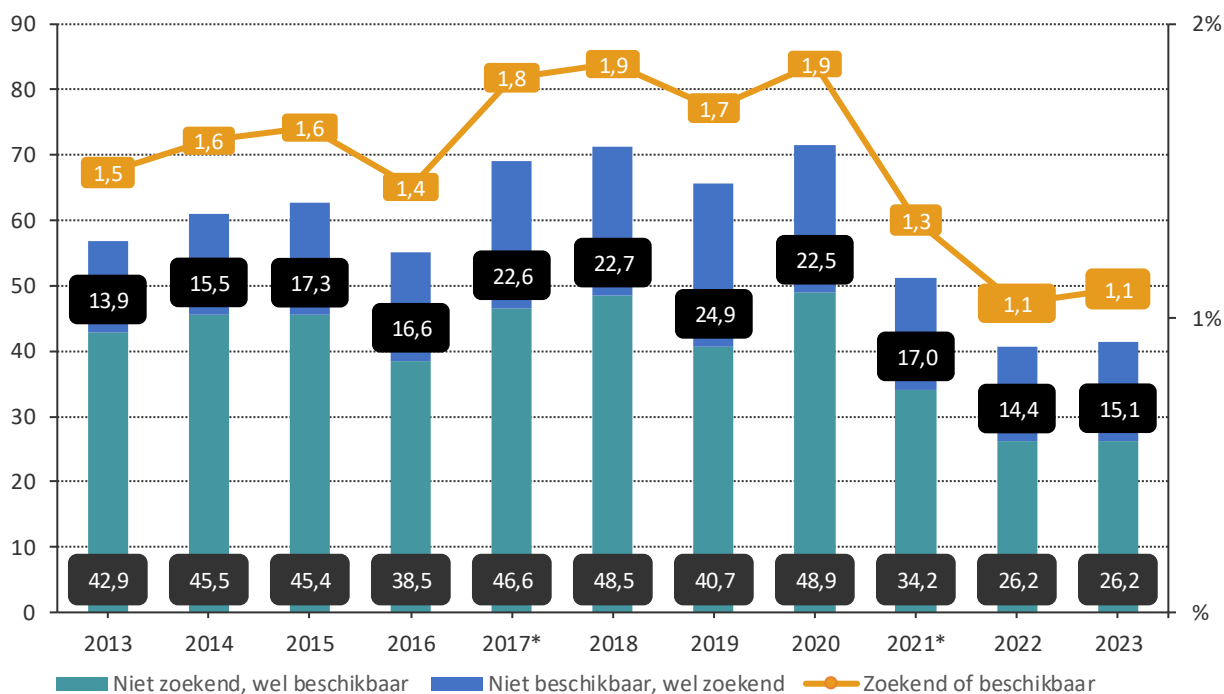
⁹ <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/vlaanderen-binnen-europa-arbeidsreserve>

¹⁰ Dit dashboard is op moment van schrijven nog in ontwikkeling en verschijnt binnenkort op www.steunpuntwerk.be.

Aandeel in de bevolking

De arbeidsreserve bestaat uit een aantal groepen. Een eerste groep omvat de niet-beroepsactieven die *zoekend of beschikbaar* zijn. Deze groep wordt officieel niet als werkloos beschouwd omdat ze niet voldoen aan de strikte definitie van de International Labour Organization (ILO). Volgens de ILO-definitie zijn werklozen niet-werkenden die de afgelopen vier weken actief naar werk hebben gezocht én binnen de twee weken beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De groep van zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven voldoet slechts aan één van deze twee criteria. De categorie 'niet beschikbaar, wel zoekend' bestaat uit personen die actief op zoek zijn naar werk maar op dit moment niet direct beschikbaar zijn om aan de slag te gaan. Hun beschikbaarheid kan belemmerd worden doordat ze bijvoorbeeld geen geschikt alternatief vinden voor de zorg voor kinderen. De tweede categorie 'niet zoekend, wel beschikbaar' daarentegen bestaat uit personen die wel onmiddellijk klaar zijn om aan het werk te gaan, maar momenteel niet op zoek zijn naar een job, bijvoorbeeld omdat ze ontmoedigd zijn. Hierdoor passen ze niet volledig in het vooropgestelde profiel van een actieve werkloze, maar delen ze wel kenmerken met deze groep. Het is duidelijk dat deze personen niet volledig losgekoppeld zijn van de arbeidsmarkt. Ze hebben nog een zekere band met de arbeidsmarkt of werkwillegheid.

Figuur 43: Aantal (x 1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zoekend of beschikbaar zijn in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

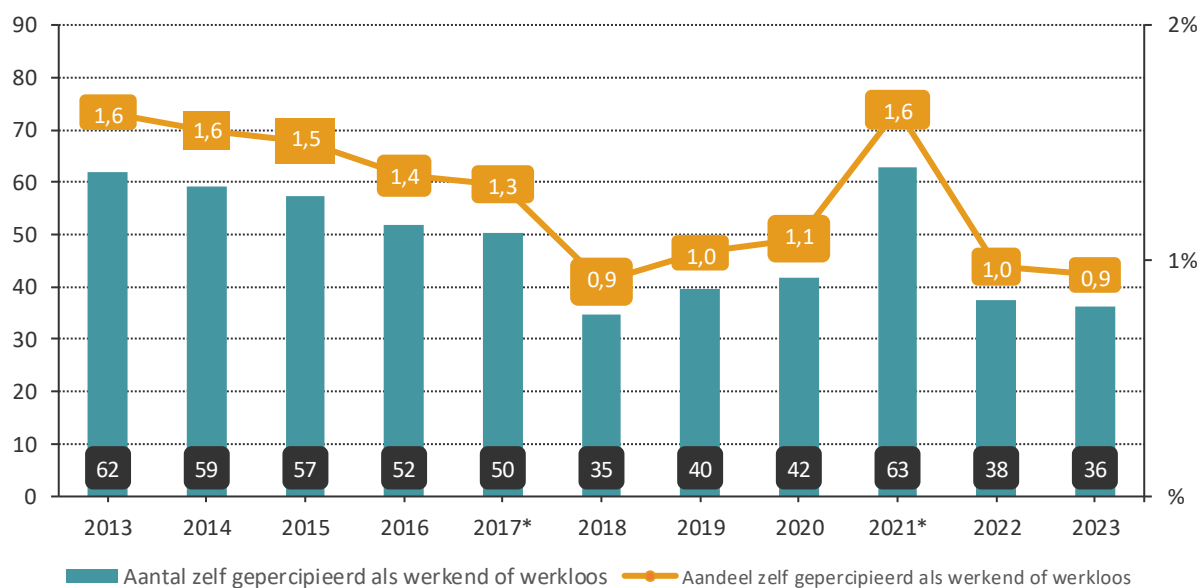
In 2023 bestaan de niet-beroepsactieven die zoekend of beschikbaar zijn voor werk uit 41 000 personen, wat overeenkomt met 1,1% van de Vlaamse bevolking tussen 20 en 64 jaar (Figuur 43). Deze groep vertoont aanzienlijke schommelingen doorheen de tijd. Met uitzondering van enkele tijdelijke dalingen, stellen we een stijgende trend vast tussen 2013 en 2020. De toename van zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven valt voornamelijk toe te schrijven aan de groep

die zoekend maar niet beschikbaar is. Deze opwaartse trend keert echter om vanaf 2021, waardoor we in 2022 het laagste aantal binnen de hele tijdsperiode waarnemen voor de groep niet zoekend maar wel beschikbaar, en het op één na laagste aantal voor de groep die zoekend maar niet beschikbaar is. Deze laatste groep kent in 2023 wel een lichte toename. Het totale aandeel zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven in de Vlaamse bevolking blijft in 2023 echter op het laagste niveau in de gehele tijdreeks, net zoals in 2022.

De grootste deelgroep is *niet zoekend maar wel beschikbaar*, en telt 26 000 personen. Sommigen van hen hebben de hoop opgegeven om een job te vinden omdat ze bijvoorbeeld niet over de juiste kwalificaties beschikken, geen werk in de nabije omgeving vinden of denken dat ze te jong of te oud zijn voor een bepaalde job. Hun aandeel nam toe in het begin van de COVID-19-pandemie, maar deze stijging werd in 2021 tenietgedaan met een verdere afname in 2022 en een stabilisatie in 2023. Daarnaast zijn er 15 000 personen die aangeven *niet beschikbaar maar wel zoekend* te zijn. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat ze hun studies nog moeten afronden, geen alternatieve zorgopties vinden voor kinderen, (tijdelijk) arbeidsongeschikt zijn, enzovoort.

Om te achterhalen welke (kwetsbare) groepen oververtegenwoordigd zijn in de arbeidsreserve, maken we in Tabel 20 (achteraan dit hoofdstuk) telkens een vergelijking met hun aandeel in de totale bevolking (20- tot 64-jarigen). De tabel toont aan dat binnen de groep van zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, kort- en middengediplomeerden vaker voorkomen dan in de totale bevolking (respectievelijk 22,8% en 45,2% tegenover 15,8% en 38,9% in de totale bevolking tussen 25 en 64 jaar). Ook vrouwen en 20- tot 24-jarigen komen meer voor binnen deze categorie: respectievelijk 60,7% en 25,1% tegenover 49,8% en 9,6% in de totale bevolking. Tot slot vinden we ook een oververtegenwoordiging van personen met een arbeidshandicap en personen geboren buiten de EU-27: respectievelijk 23% en 21,9% tegenover 14,7% en 10,5% in de totale bevolking.

Figuur 44: Aantal (x1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zichzelf percipieert als werkend of werkloos in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

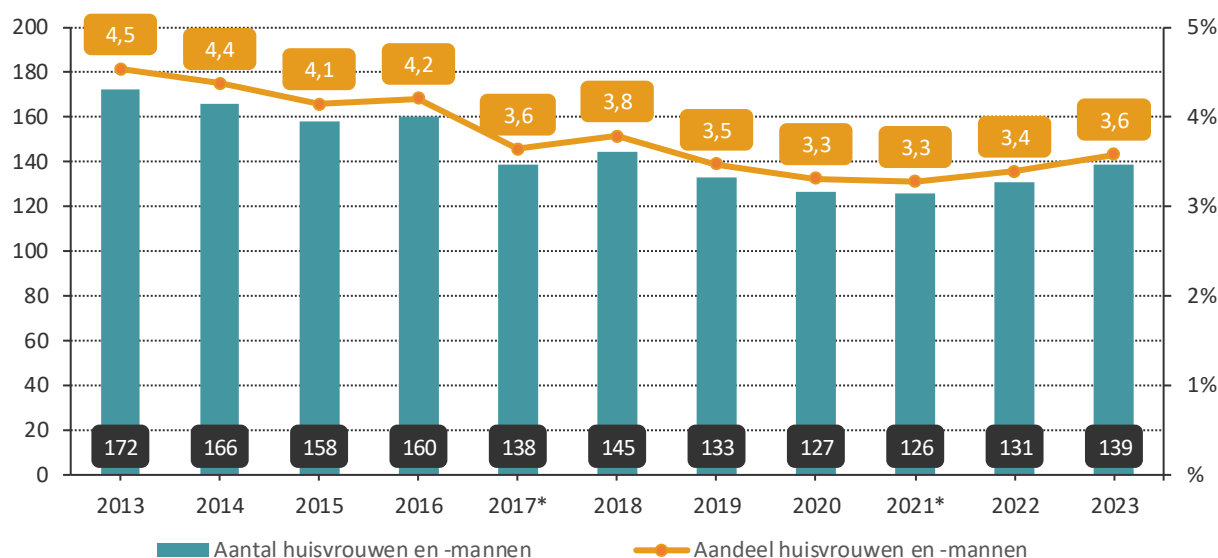
De tweede groep die we bespreken binnen de niet-beroepsactieve arbeidsreserve bestaat uit niet-beroepsactieven die in tegenstelling tot de voorgaande groep niet actief naar werk zoeken en ook niet direct beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, maar *zichzelf wel percipiëren als werkend of werkloos* wanneer er gepeild wordt naar hun arbeidsmarktstatuut. Ondanks hun niet-beroepsactieve status voelen ze nog steeds een verbondenheid met de arbeidsmarkt. Binnen deze groep vallen bijvoorbeeld personen die uitsluitend vrijwilligerswerk doen, personen die langer dan drie maanden in loopbaanonderbreking zijn, personen die zich langer dan drie maanden ononderbroken in een stelsel van tijdelijke werkloosheid bevinden of personen die passief zoeken naar werk en niet direct beschikbaar zijn. Zij worden volgens de ILO-definitie die binnen de EAK gehanteerd wordt, niet als werkend of actief zoekende werkloze beschouwd, maar kunnen zichzelf wel als een werkende of werkloze percipiëren en zo in deze categorie terechtkomen.

Voor het jaar 2019 was er een duidelijke afname zichtbaar in het aantal niet-beroepsactieven dat zichzelf als werkend of werkloos beschouwde in Vlaanderen (Figuur 44). Zo verminderde dit aantal van 62 000 (1,6%) in 2013 naar 35 000 (0,9%) in 2018. Deze dalende trend wordt echter onderbroken tussen 2019 en 2021, met een piek in dit laatste jaar van 63 000 personen (1,6%), waardoor het zelfs het niveau van 2013 terug overschreed. Vanaf 2022 merken we echter opnieuw een forse daling naar 38 000 personen, die zich in 2023 nog wat verder zet naar een niveau van 36 000 personen, wat overeenkomt met 0,9% van de totale Vlaamse bevolking.

Tijdens de COVID-19-pandemie telden we in Vlaanderen veel tijdelijke werklozen (zie De Smet et al., 2022). In 2020 werden deze personen volgens de gangbare definities in de enquête naar arbeidskrachten (EAK) nog bij de werklozen gerekend. Door een definitiewijziging in de enquête vanaf 2021 worden tijdelijke werklozen met een duurtijd van meer dan drie maanden vanaf dan bij de niet-beroepsactieven gerekend. Deze definitiewijziging kan mee de sterke stijging verklaren die we vaststellen in 2021: de langdurige tijdelijke werklozen (langer dan drie maanden) die Vlaanderen nog telde in 2021 door de COVID-19-pandemie, hebben het aantal niet-beroepsactieven die zich wel nog als werkloos percipieerden beduidend doen toenemen. Vanaf 2022 is het aantal tijdelijke werklozen teruggevallen, door een economie die zich terug heeft aangetrokken (zie kwartaalberichten Steunpunt Werk), wat ook het aantal niet-beroepsactieven dat zichzelf percipieert als werkloos of werkend mee heeft gedrukt.

Tabel 20 (aan het einde van dit hoofdstuk) toont aan dat kortgeschoolden het meest oververtegenwoordigd zijn bij de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos beschouwen. Ze maken 34,4% uit van deze groep, terwijl hun aandeel in de totale bevolking 15,8% bedraagt. Verder vinden we ook een hoger aandeel 55-plussers, personen geboren buiten de EU en personen met een arbeidshandicap binnen deze categorie terug: respectievelijk 37,9%, 26,4% en 27% tegenover 24,1%, 10,5% en 14,7% in de totale Vlaamse bevolking tussen 20 en 64 jaar.

Figuur 45: Aantal (x 1000) en aandeel (%) huisvrouwen en -mannen in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De laatste categorie van niet-beroepsactieven die we ontleden zijn de *huisvrouwen en -mannen*. Ook voor deze groep peilen we naar de subjectieve interpretatie van hun sociaaleconomisch statuut. Tussen 2013 en 2021 is er een dalende trend zichtbaar. Aan het begin van de tijdsreeks in 2013 waren er nog 172 000 huisvrouwen- en mannen, wat 4,5% van de Vlaamse bevolking tussen 20 en 64 jaar vertegenwoordigde. Tot 2021 daalde hun aantal tot 126 000 of 3,3% van de bevolking in Vlaanderen. Vanaf 2022 stellen we opnieuw een beperkte toename vast van het aantal en aandeel huisvrouwen- en mannen, met een verdere stijging in 2023. Deze tellen nu 139 000 personen, wat overeenkomt met 3,6% van de Vlaamse bevolking.

Vrouwen zijn sterk oververtegenwoordigd binnen deze categorie. Maar liefst 96,3% is vrouw, terwijl vrouwen ongeveer de helft (49,8%) uitmaken van de totale bevolking tussen 20 en 64 jaar in 2023. Indien we focussen op onderwijsniveau, valt op dat 50,9% van de huisvrouwen- en mannen kortgeschoold is, terwijl kortgeschoolden slechts 15,8% van de gehele volwassen bevolking tussen 25 en 64 jaar vertegenwoordigen. Bovendien komen personen die buiten de EU geboren zijn vaker voor in deze groep, met een aandeel van 39,5% in vergelijking met 10,5% in de totale bevolking tussen 20 en 64 jaar. Ook 55-plussers zijn sterk vertegenwoordigd, met 40,6% ten opzichte van 24,1% in de totale groep van 20 tot 64-jarigen.

Wanneer we de kleine groep van huismannen buiten beschouwing laten en enkel inzoomen op de huisvrouwen, stellen we vast dat 40,4% van hen ouder is dan 55 jaar. Het merendeel van deze 55-plussers is geboren in België (74,5%) of binnen de EU (inclusief België: 81,7%). Velen van hen hebben gedurende lange tijd de rol van huisvrouw vervuld, wat resulteert in een zwakke band met de arbeidsmarkt (zie ook Vansteenkiste & Sourbron, 2023). Bijna 6 op de 10 huisvrouwen (57,7%) bestaat uit personen afkomstig uit een jongere leeftijdsgroep (25- tot 54-jarigen). Van deze vrouwen is 53,4% geboren buiten de EU.

Focus:

Gekend bij VDAB of RVA

Tabel 19: Inschrijving bij VDAB in combinatie met het al dan niet hebben van een RVA-uitkering bij groepen uit de potentiële arbeidsreserve | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2022-2023

	Totaal aandeel ingeschreven bij VDAB		Aandeel ingeschreven met uitkering		Aandeel ingeschreven zonder uitkering	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Zoekend of beschikbaar	45,8	47,9	31,2	31,1	14,6	16,7
Zelf gepercipieerd als werkend of werkloos	55,3	56,0	44,3	47,7	nb	nb

Noot: Huisvrouwen en -mannen worden in deze tabel buiten beschouwing gelaten omwille van te kleine aantallen. Nb wijst op een niet betrouwbaar gegeven wegens te kleine celaantallen.

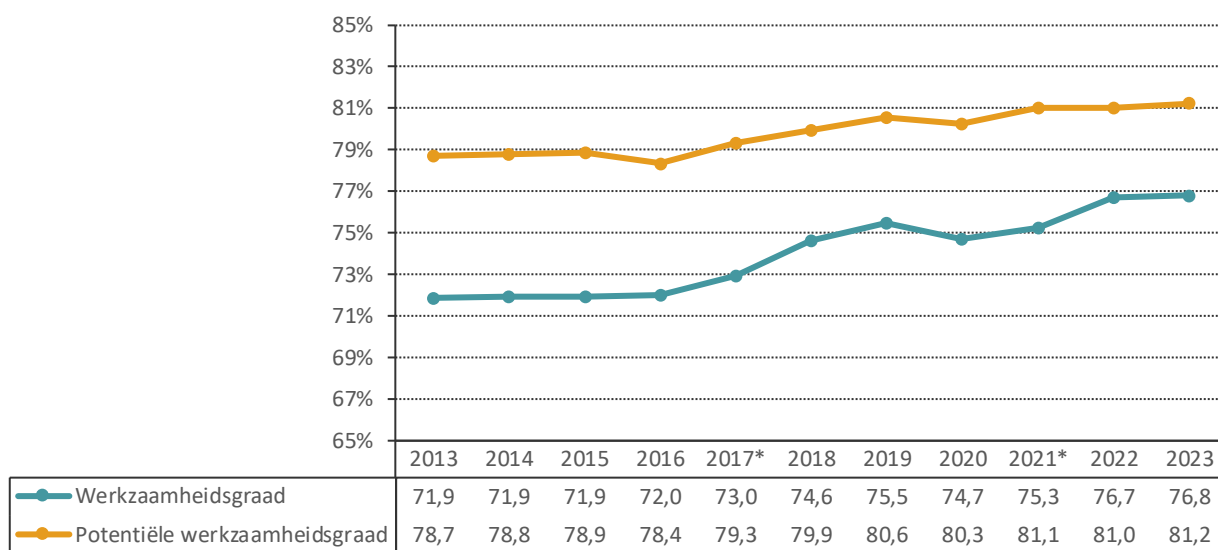
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deze tabel toont of personen tussen 20 en 64 jaar uit de arbeidsreserve ingeschreven zijn bij de VDAB en of ze een RVA-uitkering ontvangen. In 2023 is 47,9% van de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven ingeschreven bij de VDAB, wat een stijging van 2,1 procentpunt betekent ten opzichte van het voorgaande jaar. Binnen deze ingeschreven groep ontvangt 31,1% een uitkering, terwijl 16,7% ingeschreven is zonder een uitkering te ontvangen, wat een stijging van 2,1 procentpunt betekent ten opzichte van het voorgaande jaar. Bij niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos beschouwen, ligt het aandeel dat bij de VDAB gekend is hoger, namelijk 56,0%. Dit betekent een lichte stijging van 0,7 procentpunt in vergelijking met 2022. Van deze groep ontvangt 47,7% een uitkering. Deze cijfers geven aan dat een deel van de potentiële arbeidsreserve bekend is bij de relevante instanties.

De huisvrouwen en -mannen worden in deze tabel buiten beschouwing gelaten omwille van te kleine aantallen die ingeschreven zijn bij VDAB. Uit een eerdere publicatie van Vansteenkiste en Sourbron (2023) ontving in 2022 maar liefst 92,5% van alle 25- tot 64-jarige huisvrouwen geen enkele vorm van uitkering. Deze uitkeringen kunnen variëren van ziekte-, arbeidsongeschiktheids- of beroepsziekte-uitkeringen, pensioenen, RVA-uitkeringen of leeflonen, tot inkomensvervangende tegemoetkomingen voor personen met een handicap. Het merendeel (98,0%) van de 25- tot 64-jarige huisvrouwen is niet gekend bij de VDAB. Binnen de groep 55-plussers die in België geboren zijn, is 99,9% van hen niet bekend bij de VDAB. Bij de 25- tot 54-jarige huisvrouwen die buiten België geboren zijn, gaat het over 95,8%. Dit wijst erop dat huisvrouwen een moeilijker te bereiken groep zijn dan de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos beschouwen.

Mogelijke werkzaamheidsgraad bij inzetten deel van de arbeidsreserve

Figuur 46: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgraad door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2013-2023

Noot: De niet-werkende potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos. * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

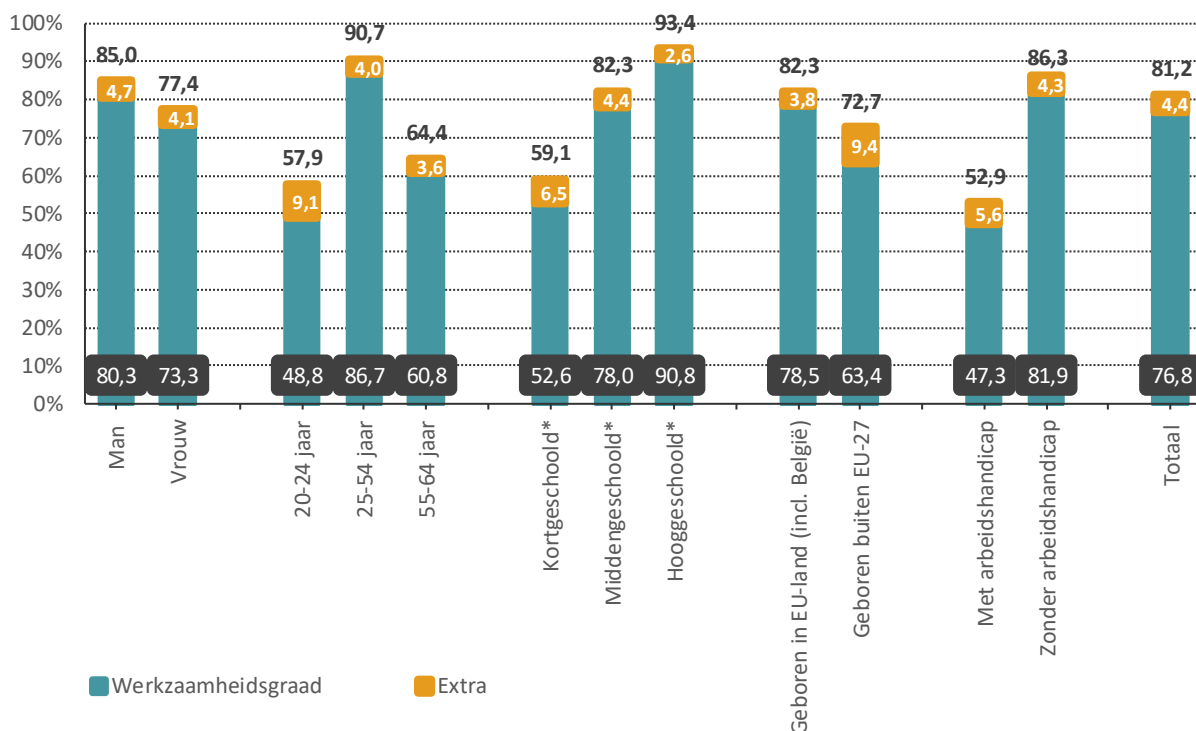
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Vervolgens maken we een theoretische denkoefening waarin we onderzoeken hoe de werkzaamheidsgraad zou toenemen als we de “makkelijkste” groepen van de arbeidsreserve aan het werk krijgen bovenop de werkende populatie. Deze groepen omvatten de actieve werklozen en degenen die het dichtst bij de arbeidsmarkt lijken te staan, zoals de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren. Deze groepen worden ook aangeduid als de ‘potentiële arbeidsreserve’. Met behulp van deze benadering kunnen we de potentiële werkzaamheidsgraad in kaart brengen (Figuur 46), iets wat we eerder ook al een aantal keren hebben onderzocht (Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste et al., 2019; Boey & Vansteenkiste, 2022). We willen wel benadrukken dat deze aanpak zich uitsluitend richt op het aanbod van arbeid en dat de effecten van de vraag naar arbeid buiten beschouwing worden gelaten.

Wanneer we de werkzaamheidsgraad doorheen de tijd bekijken, valt op dat deze tot 2016 een stabiel patroon vertoonde rond de 72%. Vanaf 2017, met uitzondering van de COVID-19-jaren 2020 en 2021, vertoonde de werkzaamheidsgraad een opwaartse trend. De voorbije tien jaar steeg de werkzaamheidsgraad zo met 4,9 procentpunt. Steeds meer mensen op beroepsactieve leeftijd zijn dus aan het werk gegaan in Vlaanderen.

Indien we erin zouden slagen om de potentiële arbeidsreserve aan het werk te krijgen, kan de werkzaamheidsgraad anno 2023 stijgen naar 81,2%. Met deze score zou Vlaanderen aansluiting vinden bij de Europese toplanden op het gebied van werkzaamheidsgraad, en tegelijkertijd de werkzaamheidsdoelstelling van 80% overstijgen. Wanneer we de potentiële werkzaamheidsgraad verder ontleden naar socio-demografische kenmerken, valt (wederom) op dat de sterkste toenames op te tekenen vallen bij de meest kwetsbare profielen.

Figuur 47: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve, opgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023

Noot: De niet-werkende potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos. * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 20- tot 64-jarigen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De grootste potentiële stijging vinden we terug bij personen geboren buiten EU-27. In 2023 bedraagt hun werkzaamheidsgraad 63,4%, wat aanzienlijk lager is dan het gemiddelde van 76,8%. Doordat ze oververtegenwoordigd zijn in de arbeidsreserve is er nog veel ruimte voor verbetering. Indien de actieve werklozen met een niet-EU achtergrond, alsook de de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, en de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren met niet EU-achtergrond aan de slag zouden gaan, dan zou de werkzaamheidsgraad van de personen geboren buiten EU-27 met 9,4 procentpunt kunnen stijgen en daardoor op 72,7% uitkomen. Bij de personen die geboren zijn binnen de EU-27 (inclusief België), bedraagt de werkzaamheidsgraad 78,5%. De werkzaamheidskloof tussen personen geboren binnen en buiten de EU bedraagt momenteel 15,1 procentpunt. Deze kloof kan in theorie afnemen tot 9,5 procentpunt door het aan de slag krijgen van de potentiële arbeidsreserve.

De tweede grootste potentiële stijging vinden we terug bij de jongeren (20- tot 24-jarigen). De werkzaamheidsgraad ligt hier op 48,8% en zou met 9,1 procentpunt stijgen tot 57,9%. De groep met de derde grootste progressiemarge zijn de kortgeschoolden. We focussen bij het opleidingsniveau alleen op personen tussen de 25 en 64 jaar, aangezien velen onder 25 jaar nog bezig zijn met hun studie. Hoe korter het opleidingsniveau, hoe hoger de potentiële groeimarge. Zo ligt de werkzaamheidsgraad van kortgeschoolden in 2023 op 52,6%, maar zou deze stijgen met 6,5 procentpunt als hun groepen uit de potentiële arbeidsreserve aan het werk zouden gaan. Bij middengespoolden zou de werkzaamheidsgraad toenemen van 78% naar 82,3%. Met een werkzaamheidsgraad van 90,8% in 2023, zijn hooggeschoolden reeds het meest aan de slag op de Vlaamse arbeidsmarkt, waardoor hun potentiële progressiemarge het geringst is (+2,6

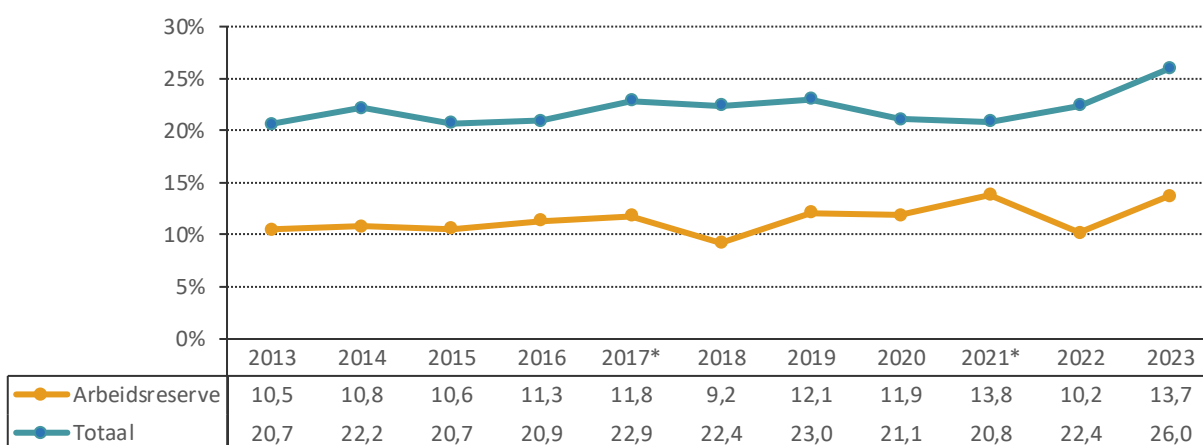
procentpunt). Tot slot is er ook potentiële groeimarge bij personen met een arbeidshandicap. Hun werkzaamheidsgraad bedraagt 47,3% en groeit aan tot 52,9% indien alle personen met een arbeidshandicap uit de potentiële arbeidsreserve aan de slag zouden gaan (+5,6 procentpunt).

De analyse en eerdere hoofdstukken in dit rapport toont aan dat heel wat kwetsbare groepen oververtegenwoordigd zijn in de arbeidsreserve. Ze kunnen nog een duidelijke groei in werkzaamheid doormaken indien ze versterkt kunnen toegeleid worden naar de arbeidsmarkt.

Deelname aan opleiding

Figuur 48: Aandeel (%) in de niet-beroepsactieve arbeidsreserve dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2013-2023

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In bovenstaande figuur wordt de opleidingsdeelname in de twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging getoond. De in dit rapport besproken groepen uit de arbeidsreserve (zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos beschouwen, en huisvrouwen en -mannen) worden hier omwille van te kleine aantallen samengevoegd onder één categorie. In het jaar 2023 nam 13,7% van deze groep gedurende de laatste twaalf maanden deel aan minstens één opleiding in het reguliere onderwijs of daarbuiten. Dit betekent een stijging van 3,5 procentpunt ten opzichte van het voorgaande jaar en vertegenwoordigt tevens de op één na hoogste opleidingsdeelname in de afgelopen tien jaar. Als we kijken naar de opleidingsdeelname van de totale bevolking, lag dit in 2023 op 26%. Hieruit blijkt een opleidingskloof van 12,3 procentpunt, die ook beduidend is toegenomen over de jaren heen.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 20: Aandeel (%) personen in verschillende groepen uit de arbeidsreserve opgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2023

	Totale bevolking	Zoekend of beschikbaar	Subjectief werkend of werkloos	Huisvrouwen- en mannen
Geslacht				
Man	50,2	39,3	51,9	3,7
Vrouw	49,8	60,7	48,1	96,3
Onderwijsniveau*				
Kortgeschoold	15,8	22,8	34,4	50,9
Middengespoold	38,9	45,2	37,6	31,8
Hooggeschoold	45,4	32,0	28,0	17,3
Leeftijd				
20-24 jaar	9,6	25,1	nb	nb
25-54 jaar	66,3	57,2	53,5	57,5
55-64 jaar	24,1	17,7	37,9	40,6
Geboorteland				
Geboren in België	83,3	68,0	61,6	47,8
Geboren in EU-27 (excl. België)	6,3	nb	nb	12,8
Geboren buiten EU	10,5	21,9	26,4	39,5
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	14,7	23,0	27,0	14,2
Zonder arbeidshandicap	85,3	77,0	73,0	85,8

Noot: * Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (20-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 20- tot 64-jarigen. 'Nb' wijst op een niet betrouwbaar gegeven wegens te kleine celaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

9. Huishoudpositie

AUTEURS: Ines PENDERS EN Sarah VANSTEENKISTE

Eerdere Trendrapporten toonden reeds aan dat er belangrijke verschillen zijn in arbeidsdeelname wanneer we deze verder opsplitsen naar huishoudpositie. De gezinssituatie waarin iemand leeft is mee bepalend voor de positie op de arbeidsmarkt, net zoals persoonsgebonden kenmerken zoals geslacht, leeftijd en onderwijsniveau. In dit hoofdstuk onderzoeken we de arbeidsmarktsituatie van de volgende groepen: alleenwonenden, samenwonend met partner en zonder kinderen, samenwonend met partner en kinderen, en éénoudergezinnen. Bij de samenwonenden met partner en kinderen maken we nog een verder onderscheid naargelang het aantal kinderen, namelijk één, twee en drie of meer. Daarnaast zijn er ook nog inwonende kinderen en een restcategorie, maar deze komen minder uitvoerig aan bod in de verschillende onderdelen van dit hoofdstuk. Omdat we te weten willen komen wat de relatie is tussen de specifieke gezinssituatie (en de samenstelling ervan) en de arbeidsmarktpositie, focussen we in dit hoofdstuk op de 25- tot 49-jarigen omdat er op deze leeftijd heel wat mensen een beroepsleven met verantwoordelijkheden binnen het gezin combineren. Het gaat hier over private huishoudens. Daarmee bedoelen we alle personen die gewoonlijk onder hetzelfde dak wonen. De EAK laat collectieve huishoudens zoals rusthuizen en gevangenis buiten beschouwing.

Aandeel in de bevolking

Van de totale Vlaamse populatie tussen de 25 en 49 jaar situeert één vierde (25,4%) zich in een huishoudpositie met samenwonende partners met twee kinderen. Een jaar eerder, in 2022, lag dit aandeel met 27,0% nog op een relatief hoog niveau in historisch perspectief. Met een krimp van -1,6 procentpunt kent deze huishoudpositie de sterkste terugval in 2023, zowel ten opzichte van een jaar eerder (-1,6 procentpunt) als 2013 (-2,2 procentpunt). Desalniettemin blijft het gezin met twee kinderen de meest voorkomende samenlevingsvorm in Vlaanderen in 2023. Ook het aandeel van de tweede grootste groep, de samenwonende partners met één kind, is gedaald van 16,1% naar 15,7%. Hoewel de gezinnen met drie of meer kinderen een toename laten zien (van 11,2% naar 11,8%), is deze stijging niet voldoende groot om het totale aandeel van samenwonende partners met kinderen op hetzelfde niveau te houden als vorig jaar (-1,3 procentpunt). Samen zijn ze in 2023 goed voor ongeveer de helft (52,9%) van de populatie 25- tot 49-jarigen. Tien jaar geleden was dat 56,2% en sindsdien kent het een licht dalend verloop. De top-drie van meest voorkomende huishoudposities in 2023 wordt vervolledigd door samenwonende partners zonder kinderen (15,2%).

Verleggen we opnieuw de blik naar 2013, dan stellen we vast dat alleenwonenden de sterkste stijging kennen (+3,2 procentpunt, van 10,8% naar 14,0%). Ook de personen die inwonend zijn bij ouders kennen een grote toename in procentpunt (+2 procentpunt, van 6,6% naar 8,6%). Terwijl deze categorie voor alle jaren voor 2021 stabiel bleef rond de 6%, schoot dit aandeel in 2021 naar 9,4%. Mogelijk speelden de COVID-19-pandemie en de bijhorende onzekerheid een rol, die ook na 2021 nog naweeën heeft. We houden bovendien ook best rekening met de minder toegankelijke woningmarkt voor bepaalde groepen in de samenleving (de hogere vastgoedprijzen, beperkt aanbod, discriminatie,...), de gestegen levenskost omwille van inflatie, langere studiercarrières en de tijdreeksbreuk in 2021 als mogelijke verklaringen voor het toegenomen aandeel van

inwonende kinderen ouder dan 15 jaar in de bevolking. Omwille van de focus op de huishoudposities die werk en gezin combineren, bespreken we deze groep verder niet uitvoerig. De éénoudergezinnen (5,3%) en de restcategorie (4,0%) sluiten het rijtje af. Beide groepen zijn op jaarbasis min of meer stabiel gebleven in aandeel, en gekrompen met -0,8 procentpunt ten opzichte van 2013.

Tabel 21: Aandeel (%) van huishoudpositie in de bevolking | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2013-2023

Aandeel in de totale populatie (25-49 jaar)	2013	2014	2015	2016	2017*	2018	2019	2020	2021*	2022	2023
Alleenstaande ^a	10,8	10,9	11,5	10,9	12,8	13,2	11,9	12,9	13,3	13,4	14,0
Samenwonend met partner zonder kinderen	15,4	15,7	14,8	15,3	14,6	15,5	15,4	16,0	16,9	14,1	15,2
Samenwonend met partner en 1 kind	17,6	17,1	17,7	17,5	16,9	16,8	16,8	16,2	14,5	16,0	15,7
Samenwonend met partner en 2 kinderen	27,6	26,4	26,2	26,8	27,3	25,2	26,2	25,9	25,8	27,0	25,4
Samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	11,0	11,9	11,2	11,9	11,5	11,3	10,9	10,9	9,9	11,2	11,8
<i>Samenwonend met partner en kinderen</i>	<i>56,2</i>	<i>55,3</i>	<i>55,1</i>	<i>56,3</i>	<i>55,7</i>	<i>53,2</i>	<i>53,9</i>	<i>53,1</i>	<i>50,1</i>	<i>54,2</i>	<i>52,9</i>
Hoofd éénoudergezin	6,1	6,1	6,4	5,5	5,4	5,8	5,6	5,8	6,0	5,2	5,3
Inwonend bij de ouders ^b	6,6	6,8	6,4	6,8	5,6	6,9	6,2	6,7	9,4	9,0	8,6
Overige	4,8	5,2	5,9	5,1	6,0	5,4	6,9	5,6	4,2	4,1	4,0

Noot: ^a Bij alleenwonenden gaat het over een éénpersoonshuishouden; ^b Hieronder vallen kinderen ouder dan 15 jaar; *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevoel met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Vervolgens analyseren we de verschillende samenlevingsvormen verder naar socio-demografische kenmerken en vergelijken we deze met de aandelen in de totale bevolking om zo na te gaan welke groepen over- of ondervertegenwoordigd zijn in bepaalde huishoudposities (Tabel 23 op het einde van dit hoofdstuk). Op basis van de 2023-cijfers concluderen we dat alleenwonenden voornamelijk mannen zijn, vaker werkloos zijn en langdurige hinder ervaren door een handicap, aandoening of ziekte in vergelijking met de totale populatie tussen 25 en 49 jaar. Alleenwonenden hebben op een jaar tijd ook een groter aandeel personen geboren buiten de EU-27 (van 10,0% naar 15,8%). Samenwonende partners zonder kinderen kennen een hoger aandeel werkenden, personen geboren in België en hooggeschoolden. Ook hier tonen de berekeningen een lichte wijziging ten opzichte van 2022, toen er nog een oververtegenwoordiging was van middengeschoolden (toen 39,1% t.o.v. 37,3% in de totale populatie, in 2023 36,5% t.o.v. 36,9%). Samenwonenden met één kind zijn dan weer wel meer middengeschoold en bovendien vaker geboren in de EU-27 en vrouwelijk. Wanneer er twee kinderen in het gezin zijn, dan stellen we een hoger aandeel vast van werkenden, vrouwen en hooggeschoolden. Opvallend is de lichte oververtegenwoordiging van niet alleen personen geboren in België (79,8% t.o.v. 79,5% in totale populatie) maar ook personen geboren buiten de EU-27 (13,4% t.o.v. 13,1% in totale populatie). Dat laatste was niet het geval in 2022 (9,1% t.o.v. 11,4%).

De samenwonende partners met drie of meer kinderen en de éénoudergezinnen bestaan vaker dan gemiddeld uit niet-beroepsactieven, kortgeschoolden en personen geboren buiten de EU-27. De alleenstaande moeder (of vader, maar die is hier in een opvallende minderheid) ervaart

bovendien, net zoals de alleenwonenden, veel vaker een langdurige arbeidshandicap (respectievelijk 17,9% en 15,4% t.o.v. 10,8% in de totale populatie). Het aandeel kwetsbare profielen is groter in bepaalde huishoudposities terwijl anderen een meer gunstig arbeidsmarktprofiel kennen. Deze kwetsbaarheid vertaalt zich ook in de hoogte van de werkzaamheidsgraad, wat in het volgende onderdeel aan bod komt.

Werkzaamheid

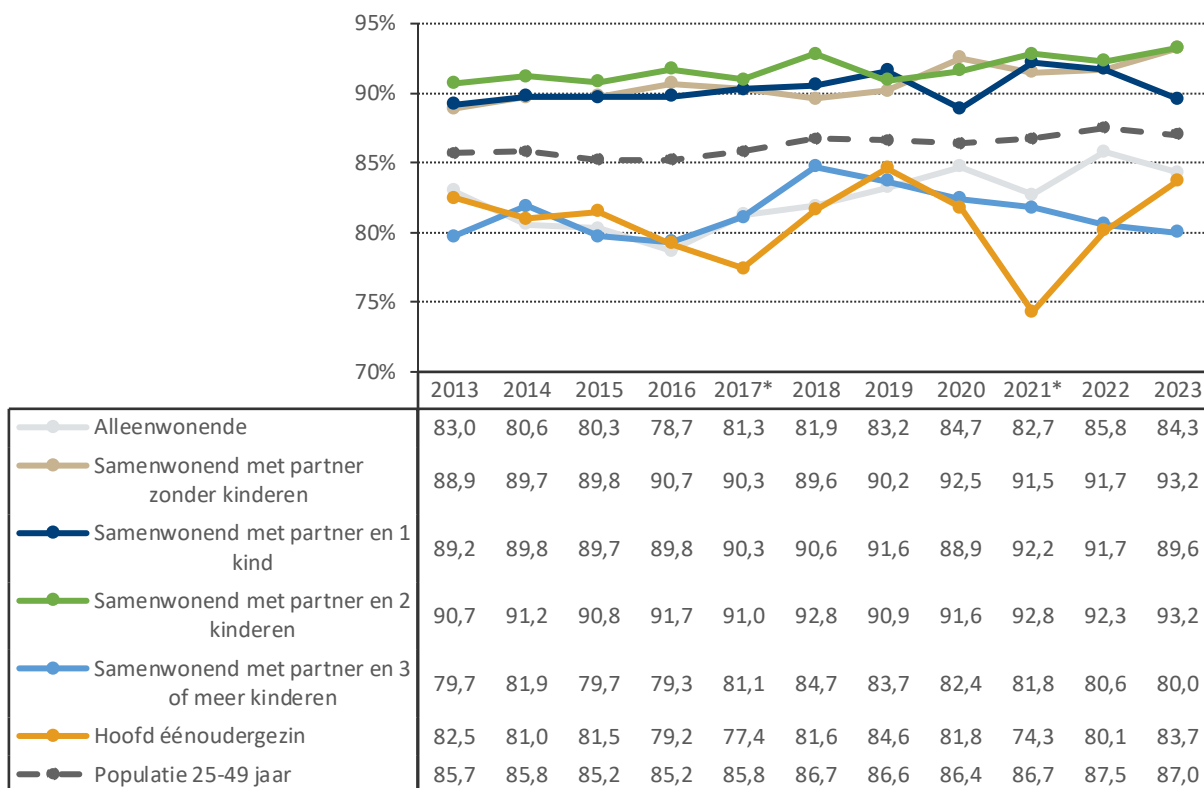
Figuur 49 geeft de evolutie weer van de werkzaamheidsgraad van de verschillende huishoudposities. Net zoals in de vorige jaren stellen we vast dat de figuur in twee wordt verdeeld: met bovenaan huishoudposities die zich consistent boven de algemene werkzaamheidsgraad van de 25- tot 49-jarigen bevinden en onderaan in de figuur drie huishoudposities die lagere werkzaamheidsgraden kennen gedurende de periode 2013-2023. In het eerste geval gaat het om de samenwonende partners zonder kinderen, met één kind of twee kinderen. In het tweede geval zijn het de huishoudposities die we eerder al omschreven als meer kwetsbaar op de arbeidsmarkt: de alleenwonenden, zij die aan het hoofd staan van een éénoudergezin en de kroostrijkere gezinnen (drie of meer kinderen).

De huishoudposities met de relatief hoge werkzaamheidsgraden zijn erg aan elkaar gewaagd, met percentages die erg dicht bij elkaar liggen: van de samenwonende partners zonder kinderen en met twee kinderen is 93,2% aan de slag, van de gezinnen met één kind 89,6%. De eerste twee vernoemde kennen de hoogste werkzaamheidsgraad en tevens hun record sinds het begin van de meting in 2012. Beide groepen rapporteerden reeds in 2022 een erg hoog niveau van werkzaamheidsgraad en we stellen vast dat het zelfs nog wat verder doorstijgt in 2023. De evolutie van de samenwonende met partner en één kind vertoont sinds 2019 iets meer fluctuatie. Met een krimp van -2,1 procentpunt neemt het in 2023 iets meer afstand van de andere twee gezinssamenstellingen.

Ten opzichte van de reeds besproken huishoudposities kennen de werkzaamheidsgraden van de alleenwonenden, éénoudergezinnen en gezinnen met drie of meer kinderen een meer fluctuerend verloop. In 2023 werkt respectievelijk 84,3%, 83,7% en 80,0%. De éénoudergezinnen maakten een opvallende comeback in 2022 en zetten in 2023 deze trend verder: zij kenden in het verleden reeds de laagste werkzaamheidsgraad (zie 2017, 2018 en 2020) en door een sterke daling in 2021 van -7,6 procentpunt op een jaar tijd, werd het verschil met de andere huishoudposities anno 2021 nog groter. Deze opvallend krimp moet wel met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden omwille van de methodologische tijdsreeksbreuk tussen 2020 en 2021. Recent maakt deze huishoudpositie heel wat achterstand goed door opnieuw te stijgen van 74,3% naar 80,1% in 2022 en 83,7% in 2023. Daarmee overschrijdt het opnieuw het niveau van de gezinnen met drie of meer kinderen en is de werkzaamheidskloof met het precovidniveau verder verkleind van 4,5 procentpunt in 2022 naar 0,9 procentpunt in 2023. Opnieuw wel een kanttekening: in 2019 bereikte de werkzaamheidsgraad van éénoudergezinnen een hoogtepunt sinds het begin van de meting. De alleenwonenden kenden anderzijds een afname in werkzaamheidsgraad tussen 2022 op 2023 (-1,5 procentpunt), en dat na een stijging van 2021 op 2022 (+3,1 procentpunt). Ze overschrijden daarmee wel hun precovidniveau (83,2% in 2019). Ook de samenwonende partners met drie of meer kinderen zijn met 80,0% in 2023 wat minder werkzaam dan een jaar eerder (-0,6 procentpunt). Sinds 2018 stellen we een onophoudelijke daling vast bij deze huishoudpositie, waar de werkzaamheidsgraad toen met 84,7% nog bijna 5 procentpunt hoger lag dan het huidige niveau. Met 80,0% aan het werk in 2023, bevindt deze huishoudpositie zich ongeveer op het niveau van 2013 (79,7%). Zoals reeds aangehaald speelt de samenstelling van

deze besproken huishoudposities een rol in de verklaring waarom zij consistent lager dan gemiddelde werkzaamheidsgraden voorleggen, bijvoorbeeld de proportioneel hoge aandelen kortgeschoolden en personen met een migratieachtergrond bij éénoudergezinnen en samenwonende partners met drie of meer kinderen (zie Tabel 23). Dat zijn groepen die doorgaans moeilijker de weg vinden naar de arbeidsmarkt.

Figuur 49: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

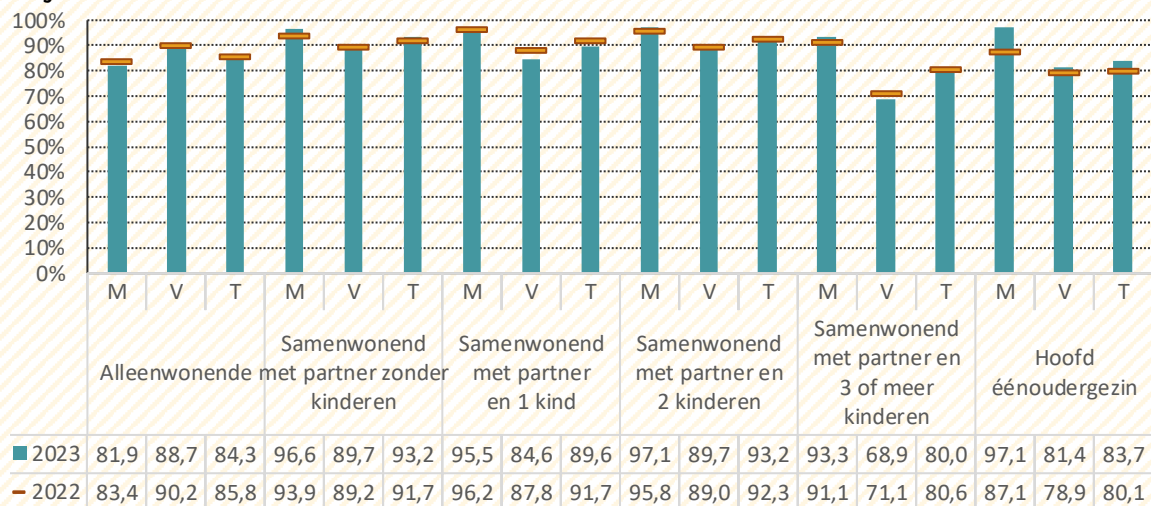

Focus:

Werkzaamheidskloof naar huishoudpositie volgens geboorteland en onderwijsniveau

Eerder concludeerden we dat ondanks een sterke vervrouwelijking van de arbeidsmarkt de afgelopen jaren, met een stijgende werkzaamheidsgraad van vrouwen, er nog steeds sprake is van een genderkloof. Ouderschap en de bijhorende sociale normen rond gezins- en huishoudelijke taken blijven een invloed hebben op de arbeidsmarktparticipatie, zowel qua deelname (werkzaamheid) als manier van deelname (deeltijds werk). Zo bedraagt de werkzaamheidsgraad van vrouwen tussen 25 en 49 jaar met een gezin met drie of meer kinderen en samenwonende partner 68,9% in 2023, de laagste werkzaamheidsgraad van alle huishoudposities (Figuur 50). Van mannen tussen 25 en 49 jaar met deze gezinssituatie, is daarentegen 93,3% aan het werk. Het genderverschil in werkzaamheidsgraad bij dit gezinstype is met 24,5 procentpunt dan ook het grootste van alle posities die we onderscheiden. De kloof is veel beperkter voor zij die samenwonen en twee kinderen in het gezin hebben, daar werkt 97,1% van de mannen en 89,7% van de vrouwen, wat een verschil inhoudt van 7,4 procentpunt. Met een kloof van 10,9 procentpunt zijn ook mannen (95,5%) in huishoudposities met één kind vaker aan het werk dan vrouwen (84,6%). Vrouwen in gezinnen met kinderen zijn zo duidelijk nog steeds vaker degenen die niet aan het werk gaan. Alleenwonende vrouwen (zonder kinderen) zijn een uitzondering: zij kennen met 88,7% een hogere werkzaamheidsgraad dan hun mannelijke evenknie (81,9%). Mannen vormen echter wel de meerderheid van deze groep (zie Tabel 23). De alleenwonende man kent als enige groep onder de mannen een lager dan gemiddelde werkzaamheidsgraad.

Figuur 50: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie en geslacht | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2022-2023

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De vergelijking 2022-2023 leert dat de werkzaamheidsgraad bij samenwonende partners met enerzijds geen kinderen en anderzijds twee kinderen, en bij de éénoudergezinnen er telkens is op vooruitgaan bij beide geslachten. De stijging in procentpunt is bij mannen wel telkens groter dan bij vrouwen, met een opvallende groei bij de alleenstaande vaders (+10 procentpunt versus +2,5 procentpunt). Let wel, mannen zijn hier ondervertegenwoordigd.

Daartegenover staat een daling van de werkzaamheidsgraad bij beide geslachten van de alleenwonenden en samenwonenden met één kind. Bij samenwonenden met drie of meer kinderen geven de berekeningen een even grote daling van de werkzaamheidsgraad weer bij vrouwen (-2,2 procentpunt) als de stijging bij mannen (+2,2 procentpunt). De genderkloof in procentpunt is op een jaar tijd overal groter geworden, met uitzondering van de stabilisatie bij de alleenstaanden en een zeer beperkte stijging bij de samenwonende partners met twee kinderen (+0,6 procentpunt).

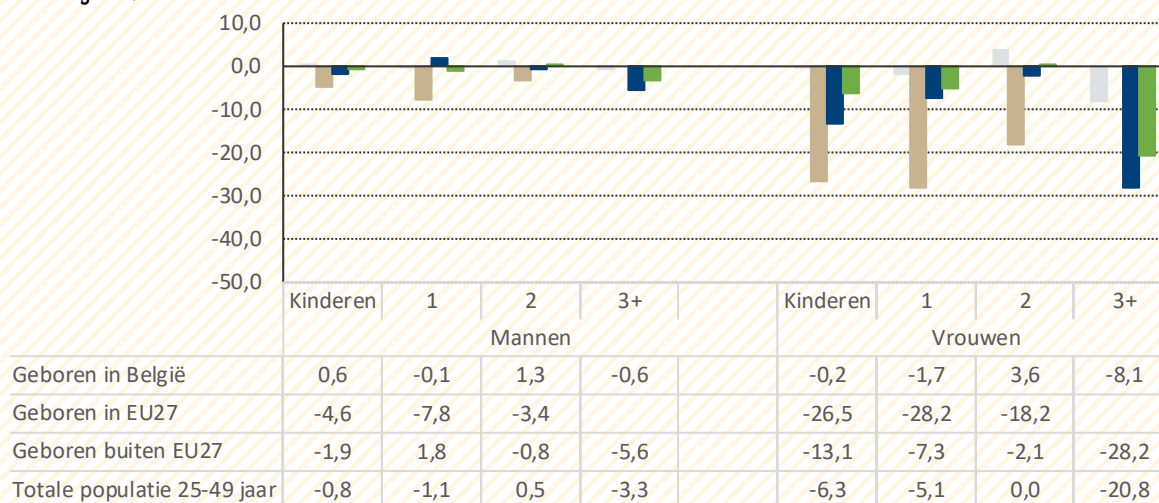
In wat volgt verschuiven we de invalshoek van de pure genderkloof naar de kloof tussen zij die wel versus zij die geen kinderen hebben en of dit verschilt naargelang enerzijds geslacht en anderzijds geboorteland of onderwijsniveau. Het gaat hier specifiek om personen die samenwonen met een partner. De referentiegroep zijn de samenwonende partners zonder kinderen. Alleenwonenden en éénoudergezinnen laten we buiten beschouwing. Bij deze analyse is wederom de specifieke samenstelling van elke huishoudpositie van belang (zie Tabel 23). Een huishoudpositie van samenwonende partners met drie kinderen verschilt namelijk van die met twee kinderen wat betreft verdeling naar bijvoorbeeld werkstatuut en onderwijsniveau. Volgens onderzoek van de Nationale Bank (Nautet & Piton, 2021) speelt, naast het aantal kinderen, de leeftijd van kinderen een bijkomende rol.

De meest linkse categorie in Figuur 51, bij zowel mannen als vrouwen, omvat de samenwonende partners met kinderen zonder onderverdeling naar aantal kinderen. Opgesplitst naar geslacht valt op dat de rol van ouderschap voor mannen niet langer een positieve impact heeft op de werkzaamheidsgraad zoals dat het geval was in 2022 (toen +1 procentpunt). Hun werkzaamheidsgraad ligt 0,8 procentpunt lager dan deze van mannen die samenwonend zijn met een partner zonder kinderen. Deze negatieve impact geldt wel enkel voor personen geboren buiten België. Het hebben van kinderen leidt tot een werkzaamheidskloof bij mannen geboren buiten België maar binnen EU-27 van -4,6 procentpunt, en bij mannen geboren buiten de EU-27 van -1,9 procentpunt in vergelijking met samenwonenden zonder kinderen. Bij mannen met Belgisch geboorteland ligt de werkzaamheidsgraad dan weer 0,6 procentpunt hoger. Voor vrouwen is er een nog veel grotere impact: wanneer zij kinderen hebben, ligt hun werkzaamheidsgraad in 2023 -6,3 procentpunt (-4,3 procentpunt in 2022) onder die van samenwonende vrouwen zonder kinderen. Indien we opnieuw geboorteland in de analyses betrekken, valt op dat die negatieve impact op de werkzaamheid quasi afwezig is bij vrouwen met een Belgisch geboorteland (-0,2 procentpunt), terwijl deze heel sterk uitgesproken is bij vrouwen geboren in EU-27 (-26,5 procentpunt) en buiten EU-27 (-13,1 procentpunt).

De impact is daarenboven afhankelijk van het aantal kinderen in het gezin. Bij vrouwen geboren buiten België maar in EU-27 ligt de werkzaamheidsgraad maar liefst -28,2 procentpunt lager dan de referentiegroep wanneer er één kind in het gezin is. Bij vrouwen geboren buiten EU-27 is de kloof even uitgesproken (ook -28,2 procentpunt) maar dan bij drie of meer kinderen. Bij mannen in dezelfde gezinssamenstelling is het beeld anders. Bij één kind is er sprake van een positief effect (+1,8 procentpunt). Bij twee kinderen is er wel een negatieve impact (-0,8 procentpunt), zij het veel bescheidener dan bij de vrouwelijke categorie. Bij drie of meer kinderen is de impact met -5,6 procentpunt al een stuk groter, maar blijft het nog steeds beperkt in vergelijking met vrouwen in een gelijkaardig profiel. Dezelfde vaststellingen gelden voor mannen geboren in EU-27 exclusief België: mannen ondervinden een “nadeel”, maar de kloven komen qua grootte niet in de buurt van die van de vrouwen geboren in EU-27. Bij drie of meer kinderen zijn de aantallen te klein bij beide geslachten om uitspraken

Samenwonende partners geboren in België met kinderen kenden in 2022 doorgaans een hogere werkzaamheidsgraad dan zij zonder kinderen. De enige uitzondering daarop vonden we terug bij vrouwen met drie of meer kinderen (-5,0 procentpunt). Een jaar later ziet dat beeld er iets anders uit met zowel negatieve, positieve als stabiele kloven. Een conclusie die wel overeind blijft is dat vrouwen geboren in België met drie of meer kinderen met een verschil van -8,1 procentpunt nog steeds de grootste kloof kennen in vergelijking met de referentiegroep. Bij twee kinderen ondervinden zowel de mannen (+1,3 procentpunt) als vrouwen (+3,6 procentpunt) een positieve impact op hun werkzaamheidsgraad.

Figuur 51: Werkzaamheidskloof in procentpunt naar huishoudpositie volgens geslacht en geboorteland – referentiegroep: samenwonende partners zonder kinderen | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2023

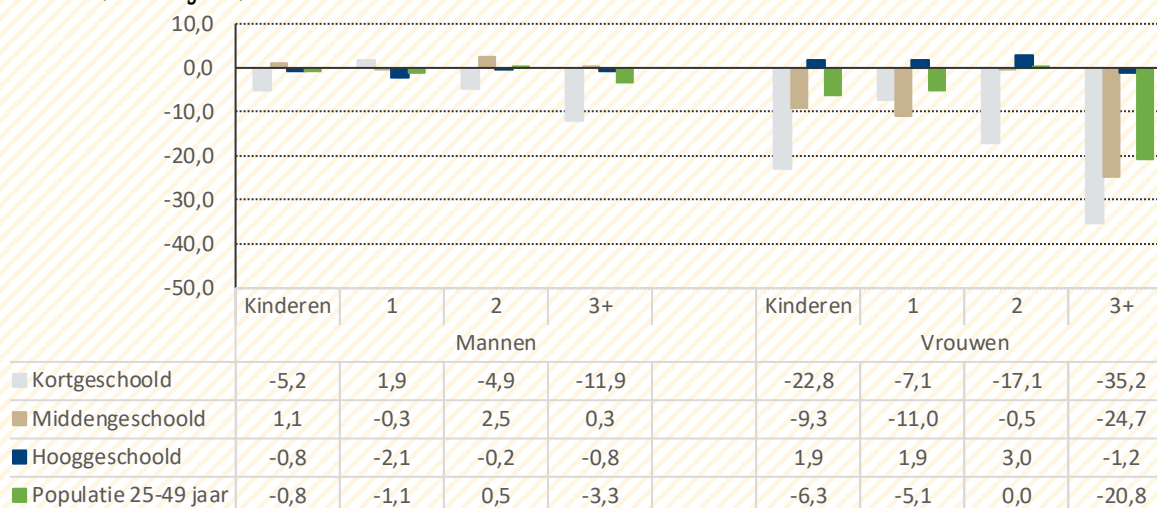

Noot: De werkzaamheidskloof in procentpunten is berekend als het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van de huishoudposities van samenwonende partners met kinderen (algemeen, één kind, twee kinderen en drie of meer kinderen) enerzijds en de huishoudpositie van samenwonende partners zonder kinderen anderzijds en dit uitgesplitst naar geslacht en de drie geboorteland-categorieën.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Nemen we opleidingsniveau onder de loep (Figuur 52), dan valt op dat enkel hooggeschoolde vrouwen geen “nadeel” (in termen van verlies in werkzaamheidsgraad) ondervinden terwijl dat bij hooggeschoolde mannen wel het geval is. Enkel hooggeschoolde vrouwen met drie of meer kinderen kennen een kloof (-1,2 procentpunt) met vrouwen zonder kinderen. Bij hooggeschoolde mannen daarentegen zijn het allemaal negatieve kloven, hoewel beperkt in omvang. Kortgeschoolde mannen kennen van de drie opdelingen wel de sterkste impact (-5,2 procentpunt), met uitzondering van kortgeschoolde mannen met één kind (+1,9 procentpunt). Drie of meer kinderen in het gezin heeft de grootste impact op kortgeschoolde mannen (-11,9 procentpunt). Echter, de impact op kortgeschoolde vrouwen is nog steeds veel groter: één kind levert een werkzaamheidskloof op van -7,1 procentpunt, bij twee kinderen loopt dit op naar -17,1 procentpunt en bij drie of meer zelfs tot -35,2 procentpunt. Anders gezegd: van de kortgeschoolde vrouwen met drie of meer kinderen is 29,4% aan de slag, van de kortgeschoolde vrouwen zonder kinderen loopt dat percentage op tot 64,6%. Reeds aangehaald is dat twee kinderen een soort van gulden middenweg lijkt te zijn en dit valt vooral op bij middengeschoolden. Zo hebben mannen met twee kinderen een werkzaamheidsgraad die 2,5 procentpunt hoger ligt dan mannen zonder kinderen. Ook bij vrouwen blijft de impact beperkt tot -0,5 procentpunt terwijl dat bij één kind -11,0 procentpunt en bij drie of meer kinderen -24,7 procentpunt bedraagt. Ook bij hooggeschoolden speelt dit fenomeen.

Figuur 52: Werkzaamheidskloof in procentpunt naar huishoudpositie volgens geslacht en onderwijsniveau – referentiegroep: samenwonende partners zonder kinderen | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2023

Noot: De werkzaamheidskloof in procentpunten is berekend als het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van de huishoudposities van samenwonende partners met kinderen (algemeen, één kind, twee kinderen en drie of meer kinderen) enerzijds en de huishoudpositie van samenwonende partners zonder kinderen anderzijds en dit uitgesplitst naar geslacht en de drie onderwijsniveaus.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Hoewel de conclusie in 2022 rechtlijniger was, namelijk dat vrouwen in het algemeen en ongeacht het aantal kinderen, negatieve werkzaamheidskloven kenden en mannen positieve, blijft de vaststelling ook in 2023 overeind dat vrouwen vaker dan mannen de arbeidsmarkt (tijdelijk) zullen verlaten bij gezinsuitbreiding, en dan vooral in geval van vrouwen geboren buiten België. Het effect van aantal kinderen is bij opdeling naar geboorteland minder eenduidig. Ook kort- en middengespoolden vrouwen zullen vaker afwezig zijn op de arbeidsmarkt. Dat neemt niet weg dat ook mannen een impact ondervinden, de werkzaamheidskloven blijven echter veel beperkter. Middengespoolden mannen en hooggeschoolden vrouwen kennen geen of weinig effect op hun werkzaamheidsgraad. Het effect van aantal kinderen is dan weer vooral opvallend bij kortgeschoolden; daar nemen de werkzaamheidskloven toe naarmate er meer kinderen aanwezig zijn in het huishouden.

Personen in baanloze gezinnen

Door de leeftijd af te bakenen op 25 tot en met 49 jaar, houden we de meest actieve laag van de bevolking over en zijn de werkloosheidsaantallen voor de verschillende huishoudposities bijgevolg vaak te klein om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over hun werkloosheidsgraad (zie ook het aantal niet-betrouwbare (nb) gegevens bij de opdeling naar statuut in Tabel 23 van dit hoofdstuk), een van de vaste analyses in dit Trendrapport. Daarom nemen we in dit hoofdstuk de baanloze gezinnen als focus, oftewel gezinnen waar elk lid werkloos of niet-beroepsactief is.

In 2023 leeft 5,9% van de 25- tot 49-jarigen in het Vlaams Gewest in een gezin waar niemand werkt. Dat is een stijging van 0,5 procentpunt ten opzichte van vorig jaar. Overheen de COVID-19-pandemie stelden we een lichte toename tussen 2019 en 2020 vast van 5,6% naar 5,8%. In 2021 stabiliseerde dit percentage op 5,8%. Terwijl er van 2021 op 2022 nog een daling van -0,5 procentpunt was, is die afname een jaar later ongedaan gemaakt. Deze evolutie is gelijkaardig aan de evolutie bij de klassieke leeftijdsafbakening van baanloze gezinnen, namelijk 18 tot 59 jaar (zie 'Vlaanderen binnen Europa' op www.steunpuntwerk.be/cijfers). Het aandeel steeg van 6,9% in 2019 naar 7,3% en 7,4% in respectievelijk 2020 en 2021. In de twee daaropvolgende jaren duikt het aandeel baanloze gezinnen in Vlaanderen onder het precrisisniveau (6,6% in 2022 en 6,8% in 2023). Vrouwen (7,0%) leven iets vaker dan mannen (6,6%) in baanloze gezinnen. Met de uitbraak van de gezondheidscrisis al verder achter ons, stellen we een eerder beperkte impact vast van deze pandemie op de kans om als persoon werkloos of niet-beroepsactief te worden.

Tabel 22 geeft aan welke huishoudposities sterker of minder sterk vertegenwoordigd zijn in baanloze gezinnen, in vergelijking met de aandelen van deze gezinnen in de totale populatie. Net zoals een jaar eerder zijn het in 2023 hoofdzakelijk de alleenstaanden zonder (39,2%) en met (13,2%) kinderen die we terugvinden in de baanloze gezinnen. Ter vergelijking: zij maken slechts 14,0% en 5,3% uit van de bevolking tussen de 25 en 49 jaar. Terwijl deze aandelen van 2021 op 2022 nog gedaald waren, stellen we een jaar later opnieuw een daling vast bij de éénoudergezinnen (-3,1 procentpunt) en een stijging bij de alleenwonenden zonder kinderen (+5,3 procentpunt). Die laatste positie bevindt zo opnieuw op het niveau van 2021. Over de aandelen in baanloze gezinnen met samenwonende partners met kinderen kunnen we individueel (per aantal kinderen) vaak geen uitspraken doen omwille van te kleine aantallen. Echter, als we de aandelen samennemen, dan is er een stijging van 21,9% naar 22,5%. Desondanks kunnen we hier niet spreken van een oververtegenwoordiging aangezien deze drie huishoudposities samen de meerderheid vormen van de Vlaamse bevolking (25-49 jaar).

Tabel 22: Verdeling (%) naar huishoudpositie van personen in baanloze gezinnen | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2022 en 2023

Samenstelling naar huishoudpositie	2022		2023	
	Aandeel van personen in baanloze gezinnen	Aandeel in de totale populatie	Aandeel van personen in baanloze gezinnen	Aandeel in de totale populatie
Alleenstaande	33,9	13,4	39,2	14,0
Samenwonend met partner zonder kinderen	9,2	14,1	nb	15,2
Samenwonend met partner en 1 kind	nb	16,0	nb	15,7
Samenwonend met partner en 2 kinderen	nb	27,0	8,0	25,4
Samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	10,6	11,2	10,8	11,8
Hoofd éénoudergezin	16,3	5,2	13,2	5,3

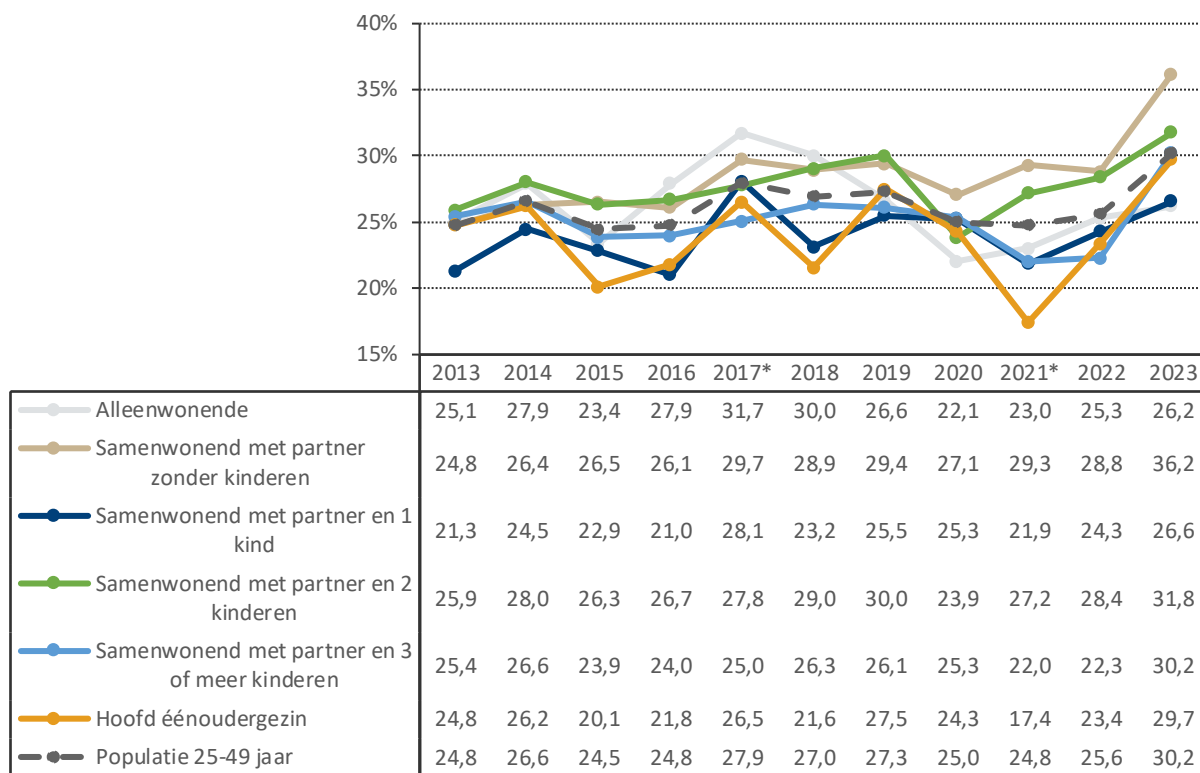
Noot: Bij de berekening van de aandelen is rekening gehouden met de resterende twee categorieën 'inwonend bij ouders' en 'overige', maar deze worden niet opgenomen in de tabel. De aandelen tellen daarom niet op tot honderd. 'Nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deelname aan opleiding

In 2022 waren de huishoudposities van samenwonende partners zonder kinderen enerzijds en twee kinderen anderzijds meer naar elkaar toegegroeid op vlak van opleidingsdeelname, maar in 2023 groeien ze weer wat uit elkaar (Figuur 53). Met respectievelijk 36,2% en 31,8% kennen zij nog steeds de hoogste opleidingsdeelnamecijfers, hoger dan de totale bevolking tussen 25 en 49 jaar (30,2%). Van de samenwonenden partners met drie of meer kinderen en de éénoudergezinnen neemt respectievelijk 30,2% en 29,7% deel aan opleiding gedurende de referentieperiode van twaalf maanden, ongeveer het gemiddelde opleidingsdeelnamecijfer. Beide posities kennen daarmee een opvallende stijging in opleidingsdeelname en dan vooral de gezinnen met drie of meer kinderen (+8 procentpunt op jaarbasis). Ook alleenstaande moeders en vaders zetten hun stijgend elan verder na de sterke terugval tussen 2019 (27,5%) en 2021 (17,4%). Daarmee steken de meest kwetsbare huishoudposities (zie eerder; Tabel 23) zowel de samenwonende partners met één kind en de alleenwonenden voorbij. Met een toename van respectievelijk 2,2 procentpunt en 0,9 procentpunt zien zij hun opleidingsdeelname het minste stijgen en blijven ze onder het gemiddelde van 30,2% hangen. In 2022 kenden de alleenwonenden ongeveer de gemiddelde opleidingsdeelname nadat ze sinds 2017 een grote dip kenden, van 31,7% naar 22,1% in het eerste coronajaar 2020. Sindsdien nemen zij dan wel weer vaker deel aan een opleiding, de alleenwonenden moeten nog steeds een inhaalmanoeuvre maken om aan het 2017-piekmoment te komen. Kortom, hoewel bepaalde groepen er meer op vooruitgaan dan andere groepen is de positieve conclusie dat alle besproken gezinssamenstellingen de algemene stijging van de opleidingsdeelname in 2023 volgen - ook de meer kwetsbare groepen. Huishoudposities, waaronder de éénoudergezinnen, worden immers gekenmerkt door bijvoorbeeld een hoger aandeel personen die hinder ervaren door een arbeidshandicap of aandeel kortgeschoolden. Dat zijn kenmerken die vaker gelinkt worden aan lagere opleidingsdeelname en die een kwetsbare arbeidsmarktpositie mee in stand kunnen houden (Penders & Vansteenkiste, 2022).

Figuur 53: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar huishoudpositie | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2013-2023

Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 23: Aandeel (%) personen naar huishoudpositie en andere socio-demografische kenmerken
| Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2023

	Alleenstaande	Samenwonend met partner zonder kinderen	Samenwonend met partner en 1 kind	Samenwonend met partner en 2 kinderen	Samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	Hoofd éénoudergezin	Populatie 25-49 jaar
Statuut							
Werkend	84,3	93,2	89,6	93,2	80,0	83,7	87,0
Werkloos	4,9	nb	nb	nb	nb	nb	2,5
Niet-beroepsactief	10,8	6,0	8,6	5,9	18,6	13,9	10,5
Geslacht							
Man	64,8	50,8	46,1	47,7	45,4	14,5	50,0
Vrouw	35,2	49,2	53,9	52,3	54,6	85,5	50,0
Onderwijsniveau							
Kortgeschoold	12,7	9,4	11,8	9,7	23,3	18,3	12,7
Middengeschoold	38,5	36,5	46,0	34,5	34,0	42,0	36,9
Hooggeschoold	48,8	54,1	42,2	55,8	42,7	39,7	50,5
Geboorteland							
Geboren in België	79,2	82,9	76,9	79,8	63,9	72,4	79,5
Geboren in EU-27 (excl. België)	5,0	7,9	10,4	6,8	8,2	8,8	7,4
Geboren buiten EU-27	15,8	9,2	12,6	13,4	27,8	18,8	13,1
Arbeidshandicap							
Met arbeidshandicap	15,4	7,3	10,5	7,1	11,4	17,9	10,8
Zonder arbeidshandicap	84,6	92,7	89,5	92,9	88,6	82,1	89,2

Noot: De gekozen leeftijdsafbakening (25-49 jaar) heeft een effect op de verdeling naar de verschillende achtergrondkenmerken. We zien bijvoorbeeld dat, hoewel de genderbalans bij de samenwonende partners met kinderen, veel meer in balans blijft, vrouwen hier toch iets meer vertegenwoordigd zijn. Bij 50 tot 64 jaar daarentegen maken mannen en vrouwen elk exact de helft uit van de groep alleenstaanden. Mannen zijn dan weer in de meerderheid bij de gezinnen met kinderen, en dan vooral bij drie of meer kinderen (ongeveer 65%). 'Nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

10. Methodologie - 2023

Met uitzondering van de uitstroom naar werk (VDAB), zijn vrijwel alle cijfers in dit rapport afkomstig uit de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). Dit is de Belgische versie van de Europese Labour Force Survey. Met het gebruik van deze bron is verzekerd dat 1) de cijfers relatief actueel zijn (andere databronnen kennen doorgaans meer vertraging), 2) dat de cijfers over de verschillende groepen die in dit rapport besproken worden onderling vergelijkbaar zijn, en 3) dat de gebruikte begrippen en definities internationaal vergelijkbaar zijn. Voor meer cijfers en toelichting kan u terecht op de website van het Steunpunt Werk (www.steunpuntwerk.be) en op Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>).

Onder elke grafiek of tabel wordt de bron weergegeven, alsook wordt er een opmerking gemaakt als er methodologische aanpassingen zijn gebeurd binnen de EAK waardoor veranderingen over te tijd heen met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd dienen te worden. De grote aanpassingen aan vraagstellingen en definities maar ook surveydesign gebeurden in 2017 en 2021. Toch kunnen we ook af en toe enkele markante verschuivingen bemerken in bepaalde jaren die niet gekend zijn door grote methodologische aanpassingen. Zo merken we op dat ten opzichte van het vorige jaar 2022, er in 2023 voornamelijk bij kortgeschoolden en personen met een migratieachtergrond schokken zijn in de data. Er is echter geen directe verklaring voor deze schokken. De EAK is een enquête waarbij er een steekproef getrokken wordt en de cijfers dus geëxtrapoleerd worden naar de volledige Vlaamse bevolking. De cijfers die we weergeven in dit rapport moeten dus steeds binnen een betrouwbaarheidsinterval beschouwd worden. Dit kan bepaalde cijfers dus ook nuanceren. Meer informatie over de interpretatie van de cijfers is terug te vinden op de website van Statbel ([EAK FAQ | Statbel](#)).

Hieronder geven we nog eens de definities weer van de in dit rapport gebruikte begrippen.

De indeling in **werkenden, werklozen en niet-beroepsactieven** is gebaseerd op de definitie van het Internationaal Arbeidsbureau (ILO).

- De *ILO-werkenden* zijn personen die in de referentieweek minstens één uur betaalde arbeid hebben verricht.
- De *ILO-werklozen* zijn de niet-werkenden die afgelopen vier weken actief naar werk gezocht hebben en onmiddellijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt (=binnen de twee weken een nieuwe job kunnen beginnen), samen met de niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de drie maanden begint.
- De *ILO-niet-beroepsactieven* zijn personen die niet tot de ILO-werkenden noch tot de ILO-werklozen behoren.

Vanaf 2021 zijn er wijzigingen aangebracht in de classificatie van personen met een job die afwezig zijn in de referentieweek. Het gaat meer specifiek om wijzigingen in de classificatie van personen in tijdelijke werkloosheid, personen in ouderschapsverlof en personen die seizoenarbeid verrichten. Vooral die eerste wijziging heeft belangrijke gevolgen, zeker in tijden van crisis. Volgens de nieuwe definitie worden personen die afwezig zijn om 'andere redenen', zoals tijdelijke werkloosheid, enkel tot de werkenden gerekend indien ze maximaal drie maanden afwezig zijn. Dit betekent dat personen die langer dan drie maanden voltijds tijdelijk **werkloos zijn**, niet langer bij de werkenden gerekend worden, hetgeen gezien de COVID-19-crisis een belangrijke invloed heeft op de werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad. In T1 2021 waren er volgens EAK 80 000 tijdelijk werklozen voor langer dan drie maanden: het gaat om 9 700 IAB-werklozen en 70 700 inactieven. Personen in **ouderschapsverlof** worden tot de werkenden

gerekend, behalve als ze geen loon of uitkering van de RVA ontvangen én langer dan drie maanden in ouderschapsverlof (zullen) zijn. **Seizoenarbeiders** buiten het seizoen worden enkel als werkend beschouwd als ze buiten het seizoen nog regelmatig taken of klussen (bv. onderhoudswerken) uitvoeren voor hun job of hun bedrijf.

Wanneer er wordt gesproken over **langdurig werklozen** gaat het om personen die minstens twaalf maanden werkloos zijn.

Werkloosheidsgraad: toont de mate waarin de actieve bevolking werkloos is, volgens de ILO definitie: $ILO\text{-werklozen} / (ILO\text{-werklozen} + ILO\text{-werkenden})$

Werkzaamheidsgraad: toont de mate waarin de bevolking aan het werk is: $ILO\text{-werkenden} / \text{totale bevolking}$

Onderwijsniveau: wordt ingedeeld aan de hand van het hoogst behaalde diploma van de respondent; deze indeling komt overeen met de internationaal geldende ISCED-indeling (International Standard Classification of Education).

- *kortgeschoolden* zijn de personen zonder eindexamen van het secundair onderwijs (ISCED 1997: 0-2; ISCED 2011: 0-2)
- *middengeschoolden* zijn de personen met een diploma van het secundair onderwijs van de 3de graad, samen met de personen in het bezit van een diploma postsecundair niet-hoger onderwijs (ISCED 1997: 3-4; ISCED 2011: 3-4)
- *hooggeschoolden* zijn de personen met een diploma hoger onderwijs (inclusief voortgezette universitaire opleiding en een doctoraat met proefschrift) (ISCED 1997: 5-6; ISCED 2011: 5-8)

Migratieachtergrond: personen geboren in het Verenigd Koninkrijk worden in dit rapport niet meegenomen bij de groep met een EU-27 geboorteland.

Arbeidshandicap: De vragenlijst in 2021 werd aangepast en de vraag rond hinder ervaren door een beperking werd ontduddeld door de langdurigheid van de beperking in een aparte vervolgvraag te bevragen en deze te expliciteren als minstens zes maanden. Indien we spreken over personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte, impliceren we enkel deze personen die minstens zes maanden deze hinder ondervinden.

NEET-jongeren (Not in Employment, Education or Training): jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 29 jaar die noch een opleiding volgen, noch aan het werk zijn.

Op basis van de Europese definities wordt een jongere als NEET beschouwd wanneer hij of zij geen opleiding volgde in de referentieperiode van vier weken. Dit betekent dat ze geen regulier onderwijs mogen volgen noch student in vakantie mogen zijn, noch een opleiding buiten het reguliere onderwijs mogen volgen. Daarenboven is hij of zij niet aan het werk.

Opleidingsdeelname: In dit rapport kiezen we er bewust voor om de opleidingsdeelname in een periode van twaalf maanden weer te geven, in plaats van de meer gangbare definitie in de laatste vier weken voor de bevraging. De meting van opleidingsdeelname in de laatste vier weken zegt vooral iets over de intensiteit waarmee opgeleid wordt ("elke maand volgt x% van de bevolking opleiding"), terwijl de meting over twaalf maanden meer vertelt over toegang tot opleiding ("slechts x% van de bevolking nam het voorbije jaar deel aan opleiding"). Opleidingsdeelname wordt gedefinieerd als het aandeel van de bevolking (25-64 jaar) dat in de referentieperiode van twaalf maanden deelnam aan een opleiding in het reguliere onderwijs of geen opleiding volgde in het reguliere onderwijs, maar wel buiten het reguliere onderwijs.

Uitstroom naar werk: Het gaat om het aandeel werkzoekenden zonder werk (wzw) die gemiddeld in de loop van één maand aan het werk gaan, ten opzichte van het aantal wzw aan het begin van de maand. VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Huishoudpositie: bij een opdeling naar huishoudpositie wordt er enkel gekeken naar private huishoudens. De collectieve huishoudens (religieuze gemeenschappen, rusthuizen, weeshuizen, studenten- en werkliehuizen, ziekenhuizen en gevangenissen) zitten niet in de data. We houden hierbij enkel rekening met de personen uit het kerngezin. Kinderen die ouder zijn dan 15 jaar vallen onder de groep 'inwonend bij de ouders'. We maken een onderscheid tussen alleenstaanden, alleenstaande ouders en samenwonende partners met en zonder kinderen. Met samenwonen met een partner wordt bedoeld dat ze in de feiten onder hetzelfde dak leven en zich als koppel gedragen. Bij het aantal kinderen wordt het onderscheid tussen één kind, twee kinderen of drie en meer kinderen gemaakt. De variabele huishoudpositie in de EAK wordt bepaald door gegevens uit het Rijksregister en samengesteld door in een eerste stap het huishoudtype af te bakenen op basis van de verwantschap met de referentiepersoon en vervolgens nog bijkomende voorwaarden te stellen. Elk lid van het huishouden, zolang deze ouder is dan 15 jaar, wordt bevraagd.

11. Bibliografie

Boey, R., & Vansteenkiste, S. (red.) (2022). *Tendrapport 2022: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt* (Werk.Rapport 2022 nr.1). Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk. <https://www.vlaanderen.be/publicaties/kwetsbare-groepen-op-de-vlaamse-arbeidsmarkt-tendrapport>

Botterman, S., Geraert, F., & Vansteenkiste, S. (Red.) (2023). *Tendrapport 2023: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt* (Werk.Rapport 2023 nr.1). Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk. <https://www.vlaanderen.be/publicaties/kwetsbare-groepen-op-de-vlaamse-arbeidsmarkt-tendrapport>

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven. (2022). *Diagnostiek van de inschakeling van jongeren op de arbeidsmarkt en de impact van COVID-19* (Verslag). <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/1010/de-inschakeling-van-jongeren-op-de-arbeidsmarkten-de-impact-van-covid-19>

Coenen, A., & Morsink, N. (2018). Deeltijds werk bij vrouwen: een genderkloof onderzocht. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 28(1), 61-67. Steunpunt Werk / Uitgeverij Acco.

Cockx, B., & Ghirelli, C. (2015). Littekens van recessies in een rigide arbeidsmarkt. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 25(1), 73-82. Steunpunt Werk en Sociale Economie / Uitgeverij Acco.

De Graeve, P.-J., Vansteenkiste, S., De Cuyper, N., & Delva, J. (2022). De afstand tussen jongeren in een NEET-situatie en de arbeidsmarkt. Een analyse vanuit begeleidersperspectief. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 32(1), 111-121.

De Graeve, P.-J., Vansteenkiste, S., De Cuyper, N., & Delva, J. (2024). *Vallen, opstaan en weer doorgaan? De weg naar de arbeidsmarkt van jongeren in een NEET-situatie vanuit een begeleidersperspectief* (Werk.Rapport 2024 nr. 1). Steunpunt Werk.

De Smet, R., Penders, I., & Vansteenkiste, S. (2021). De Vlaamse arbeidsmarkt tijdens het eerste jaar van de COVID-19-pandemie. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 31(1), 6-28.

De Smet, R., Penders, I., Neefs, B., & Vansteenkiste, S. (2022). *Kwartaalbericht Vlaamse arbeidsmarkt. Februari 2022* (Werk.Focus 2021 nr. 1). Steunpunt Werk.

De Smet, R., Penders, I., Neefs, B., & Vansteenkiste, S. (2023a). *Kwartaalbericht Vlaamse arbeidsmarkt. Maart 2023* (Werk.Focus 2023 nr. 2). Steunpunt Werk.

De Smet, R., Penders, I., Neefs, B., & Vansteenkiste, S. (2023b). *Kwartaalbericht Vlaamse arbeidsmarkt. Juni 2023* (Werk.Focus 2023 nr. 3). Steunpunt Werk.

De Smet, R., Penders, I., Neefs, B., & Vansteenkiste, S. (2024a). *Kwartaalbericht Vlaamse arbeidsmarkt. Januari 2024* (Werk.Focus 2024 nr. 1). Steunpunt Werk.

De Smet, R., Penders, I., Neefs, B., & Vansteenkiste, S. (2024b). *Kwartaalbericht Vlaamse arbeidsmarkt. Juni 2024* (Werk.Focus 2024 nr. 3). Steunpunt Werk.

De Smet, R., Penders, I., Sourbron, M., Vansteenkiste, S., Boey, R., Van Langenhove, H. & Van Onacker, E. (2020). *Tendrapport 2020: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt*

(Werk.Rapport 2020 nr.4). Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk. <https://www.vlaanderen.be/publicaties/kwetsbare-groepen-op-de-vlaamse-arbeidsmarkt-trendrapport>

De Smet, R. & Vansteenkiste, S. (2023). 55-plussers. In S. Botterman, F. Geraert, & S. Vansteenkiste (Reds.), *Trendrapport 2023: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt* (pp. 53-61). Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk. <https://www.vlaanderen.be/publicaties/kwetsbare-groepen-op-de-vlaamse-arbeidsmarkt-trendrapport>

Eurofound. (2012). *NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe* (Rapport). Publications Office of the European Union. https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2012/54/en/1/EF1254EN.pdf

Eurofound. (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. Publications Office of the European Union. <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2016/exploring-diversity-neets>

Europese Commissie. (2018). *Thematische factsheet Europees semester: Werkgelegenheid voor jongeren*. https://commission.europa.eu/system/files/2018-06/european-semester-thematic-factsheet_youth_employment_nl.pdf

GEM (Global Entrepreneurship Monitor). (2022). *Global Entrepreneurship Monitor 2021/22 Women's Entrepreneurship Report: From Crisis to Opportunity*. London: GEM. <https://www.gemconsortium.org/report>

Hannon, E., & Vansteenkiste, S. (2024). De toekomstige aanwervingsbehoefte naar beroepen: welke profielen heeft Vlaanderen de komende jaren nodig? *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 34(1), 34-47.

IGVM (Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen). (2023). *De loonkloof tussen vrouwen en mannen in België* (Rapport 2023). https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/de_loonkloof_tussen_vrouwen_en_mannen_in_belgie_rapport_2023

International Labour Organization. (2024). *Global Employment Trends for Youth 2024. Decent work, bright futures* (Rapport). ILO: International Labour Office. <https://www.ilo.org/publications/major-publications/global-employment-trends-youth-2024>

Nautet, M., & Piton, C. (2021). How does parenthood affect the careers of women and men? *NBB Economic Review*, 1-23. <https://www.nbb.be/nl/artikels/het-effect-van-ouderschap-op-de-loopbanen-van-vrouwen-en-mannen>

OESO (2023). *Joining Forces for Gender Equality: What is Holding us Back?* OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/67d48024-en>.

Penders, I., De Graeve, P.-J., & Vansteenkiste, S. (2020). Vlaamse NEET-jongeren in beeld: kwetsbare groepen onder de radar. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 30(2), 10-20. Steunpunt Werk/Uitgeverij Acco.

Penders, I., & Vansteenkiste, S. (2022). Opleidingsdeelname en opleidingskloven in Vlaanderen tijdens het tweede jaar van de COVID-19-pandemie. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 32(2), 5-19.

Penders, I., & Vansteenkiste, S. (2023). Geen opleiding noch werk in tijden van (post-)COVID-19: een analyse van NEET-jongeren in Vlaanderen. *Over.Werk, Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 33(1), 15-27.

Scholiers, B., & Herremans, W. (2016). Wel jong, niet NEET. Een analyse van de NEET-jongeren in Vlaanderen. *Over.Werk, Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 26(1), 82-91. Steunpunt Werk/Uitgeverij Acco.

Sourbron, M., & Vansteenkiste, S. (2022). *Raming van de arbeidsreserve op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). Methodologie vanaf 2022* (Methodologisch rapport). Steunpunt Werk.

Vandekerkhove, T., Goesaert, T., & Struyven, L. (2022). *Een nooit geziene crisis, wat nu?* KU Leuven – HIVA – Onderzoeksinstituut voor arbeid en Samenleving.

Van Impe, G., Scholiers, B., Vansteenkiste, S., & De Smet, R. (2022). Krap, krappere, krapst?! Spannende tijden op de Vlaamse arbeidsmarkt. *Over.Werk, Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 32(1), 5-17.

Van Langenhove, H., Penders, I., Sourbron, M., & Vansteenkiste, S. (2020). *Monitoringsrapport opleidingsdeelname en de opleidingsinspanningen van werkgevers in Vlaanderen*. Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S. (2023, 4 december). *Diagnose van de Vlaamse arbeidsmarkt. Een cijfermatige blik op 35 jaar arbeidsmarktbeleid* [Powerpoint-slides]. KU Leuven, Steunpunt Werk. <https://www.steunpuntwerk.be/publicaties/diagnose-van-de-vlaamse-arbeidsmarkt-een-cijfermatige-blik-op-35-jaar-vlaams-arbeidsmarktbeleid>

Vansteenkiste, S., Sourbron, M., Scholiers, B., Van Onacker, E., De Graeve, P., & De Smet, R. (2019). *Een inclusieve benadering van het arbeidspotentieel van de Vlaamse bevolking op basis van enquête- en administratieve data* (Werk.Rapport 2019 nr.1). Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S., & Sourbron, M. (2020). *Analyse van het arbeidspotentieel naar gewest: aandacht voor niet-traditionele groepen ook cruciaal in een (post) COVID-19-tijdperk* (Werk.Focus 2020 nr. 2). Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S., & Sourbron, M. (2023). De niet-beroepsactieven in Vlaanderen ontleed. Een profielschets van huisvrouwen en arbeidsongeschikten. *Over.Werk, Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 33(1), 5-14.

Vandenberghe, C., & Vansteenkiste, S; (red.) (2021). *Trendrapport 2021: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt* (Werk.Rapport 2021 nr.2). Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk. <https://www.vlaanderen.be/publicaties/kwetsbare-groepen-op-de-vlaamse-arbeidsmarkt-trendrapport>

Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB, 2023). *Schoolverlatersrapport – editie 2023*. VDAB. <https://www.vdab.be/sites/default/files/media/files/schoolverlatersrapport2023.pdf>

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid

Departement Werk en Sociale Economie

Koning Albert II-laan 15 bus 380

1210 Brussel

beleid.wse@vlaanderen.be

www.vlaanderen.be/departement-wse

Steunpunt Werk

Vlamingenstraat 83 bus 3552

3000 Leuven

steunpuntwerk@kuleuven.be

www.steunpuntwerk.be

Verantwoordelijke uitgever

Ann Van den Cruyce

Waarnemend Secretaris-generaal

Sarah Vansteenkiste

Coördinator Steunpunt Werk

Uitgave

December 2024

Depotnummer

D/2024/3241/392

ISBN nummer

9789040304743